

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain sekä rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annettua lakia sekä rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annettua lakia.

Esityksen tarkoituksena on täydentää ja muuttaa eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä annetun puitepäätöksen täytäntöönpanoa. Puitepäätöksen kansallisen täytäntöönpanon edellyttämät lainmuutokset ovat tulleet Suomessa voimaan vuonna 2004. Komissio on kuitenkin antanut Suomelle keväällä 2024 perustellun lausunnon, jonka mukaan Suomen lainsäädäntö ei ole kaikilta osin puitepäätöksen mukainen. Esityksessä ehdotetaan rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annettuun lakiin muutoksia, joita pidetään tarpeellisina komission perustellun lausunnon johdosta.

Siltä osin kuin on tarpeellista, vastaavia muutoksia ehdotetaan myös rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annettuun lakiin.

Lisäksi korjattaisiin eräitä edellä mainittuihin lakeihin jääneitä virheitä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan loppukeväästä 2025.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Puitepäättös	3
1.2 Pohjoismainen sopimus	4
2 Säädösten pääasiallinen sisältö, nykytila ja sen arviointi	4
2.1 Neuvoston puitepäättös eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä	4
2.2 Rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskeva Pohjoismaiden välinen sopimus (pohjoismainen pidätysmääräys)	30
3 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	31
3.1 Keskeiset ehdotukset	31
3.2 Pääasialliset vaikutukset	32
4 Muiden jäsenvaltioiden lainsäädäntö	33
5 Lausuntopalaute	34
5.1 Yleistä	34
5.2 EU-luovuttamislain ehdotettu 6 §:n 6 kohta ja 8 §	34
5.3 Muita huomioita	37
6 Säännöskohtaiset perustelut	38
6.1 Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä	38
6.2 Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä	48
7 Voimaantulo	49
8 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	49
LAKIEHDOTUKSET	54
1. Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain muuttamisesta	54
2. Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annetun lain muuttamisesta	59
LIITE	62
RINNAKKAISTEKSTIT	62
1. Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain muuttamisesta	62
2. Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annetun lain muuttamisesta	71

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Puitepäättös

Euroopan parlamentin ja neuvoston puitepäättös 2002/584/YOS eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä, jäljempänä *puitepäättös*, tehtiin 13.6.2002. Puitepäättöksen 34 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden oli toteutettava puitepäättöksen säännösten noudattamisen edellyttämät tarpeelliset toimenpiteet viimeistään 31.12. 2003. Puitepäättöksen täytäntöönpanoa koskeva hallituksen esitys (HE 88/2003 vp) annettiin 10.10.2003. Puitepäättöksen pääosin kansallisesti täytäntöönpaneva rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annettu laki (1286/2003), jäljempänä *EU-luovuttamislaki*, tuli voimaan 1.1.2004.

Puitepäättös sisältää sekä aineelliset että menettelylliset säännökset rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä. Vaikka puitepäättöksessä on omaksuttu pidätysmääräyksen käsite, siinä tarkoitettussa menettelyssä on kuitenkin asiallisesti kyse rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta. Rikoksen johdosta tapahtuvassa luovuttamisessa on kysymys valtioiden välisestä menettelystä, jossa toisessa valtiossa oleva henkilö voidaan luovuttaa pyynnön esittäneeseen valtioon syytetoimenpiteitä tai vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa varten.

Komissio on käynnistänyt Euroopan unionin toiminnasta annetun sopimuksen (SEUT) 258 artiklan nojalla Suomea ja useita muita jäsenvaltioita vastaan rikkomusmenettelyn puitepäättöksen kansallisesta täytäntöönpanosta. Rikkomusmenettelyssä komissio on antanut Suomelle 23.9.2021 virallisen huomautuksen, 14.7.2023 täydentävän virallisen huomautuksen ja 24.4.2024 perustellun lausunnon, jotka koskevat useita puitepäättöksen säännösten täytäntöönpanoa. Komission aloittama rikkomusmenettely on yhä vireillä. Suomen hallitus on vastauksessaan perusteltu lausuntoon ilmoittanut, että tarvittavat lainmuutokset tulisivat voimaan loppukeväästä 2025. Esitys sisältää ehdotukset mainituiksi lainmuutoksiksi.

Lisäksi EU-luovuttamislain käytännön soveltamisessa on havaittu useita puutteita, joista muutamia ehdotetaan korjattavaksi tällä hallituksen esityksellä ehdotetuilla muutoksilla. Komission aloittaman rikkomusmenettelyn aiheuttaman kiireellisen aikataulun vuoksi esitykseen ei ole kuitenkaan pystytty sisällyttämään kaikkia tarpeellisia muutosehdotuksia. Tarkoituksena on jatkaa EU-luovuttamislain uudistamista antamalla erillinen hallituksen esitys, joka sisältäisi muita tarpeellisia ja osin myös välttämättömiä muutosehdotuksia.

Esityksen osalta keskeisiä ovat myös Euroopan unionin tuomioistuimen antamat ennakkoratkaisut. Tuomioistuimen ratkaisuilla on keskeinen merkitys EU-oikeutta tulkittaessa ja sovellettaessa. Unionin tuomioistuin antaa ennakkoratkaisuja kansallisten tuomioistuinten sille esittämien pyyntöjen johdosta. Tuomioistuimen antama ennakkoratkaisu voi koskea EU:n perussopimuksen määräyksen tulkintaa taikka EU-säädöksen tulkintaa tai pätevyyttä. Ennakkoratkaisu sitoo kansallista tuomioistuinta sen ratkaistessa esillä olevaa asiaa. Lisäksi ennakkoratkaisu sitoo muita kansallisia tuomioistuinta, jotka käsittelevät samaa asiaa. Ennakkoratkaisuilla voi olla myös yleisempää tulkinnallista merkitystä. Ennakkoratkaisu saattaa edellyttää myös muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön, jos kansallinen lainsäädäntö tai sen tulkinta on ristiriidassa ennakkoratkaisuun sisältyvän EU-oikeuden tulkinnan kanssa. Eurooppalaista pidätysmääräystä koskevan puitepäättöksen osalta unionin tuomioistuin on esimerkiksi katsonut, että täytäntöönpanosta vastaavat oikeusviranomaiset voivat kieltäytyä

eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta vain syistä, jotka perustuvat puitepäätökseen, sellaisena kuin unionin tuomioistuin on sitä tulkinnut (tuomio C-700/21, O.G. kohta 33).

1.2 Pohjoismainen sopimus

Rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskeva Pohjoismaiden välinen sopimus (pohjoismainen pidätysmääräys, SopS 72/2012) tuli voimaan 16.10.2012. Sopimus on saatettu kansallisesti voimaan lailla 1382/2007 sekä rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annetulla lailla (1383/2007), jäljempänä *pohjoismainen luovuttamislaki*.

Euroopan unionin sekä Islannin tasavallan ja Norjan kuningaskunnan välillä on myös tehty sopimus Euroopan unionin jäsenvaltioiden sekä Islannin ja Norjan välisestä luovuttamismenettelystä (EUVL L 292, 21.10.2006), mutta Suomi soveltaa mainitun sopimuksen sijaan edellä mainittua pohjoismaista luovuttamissääntelyä.

Siltä osin kuin esityksessä ehdotetaan EU-luovuttamislakiin muutoksia, joiden katsottaisiin tarkoittavan tehokkaampaa yhteistyötä kuin mistä pohjoismaisessa luovuttamislaisa säädetään, vastaavia muutoksia ehdotetaan pohjoismaiseen luovuttamislakiin. Lisäksi pohjoismaisen luovuttamislain käytännön soveltamisessa on havaittu puutteita, joista osa on tarkoitus korjata tällä hallituksen esityksellä.

Rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta muuhun kuin Euroopan unionin jäsenvaltioon tai Pohjoismaahan säädetään rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetussa laissa (456/1970), jäljempänä *yleinen luovuttamislaki*. Esitys ei sisällä yleistä luovuttamislakia koskevia muutosehdotuksia.

Oikeusministeriössä 3.6.2024 asetetussa työryhmässä on valmisteltu lainsäädäntömuutosehdotukset sen varmistamiseksi, että EU-luovuttamislaki täyttäisi komission rikkomusmenettelyssä esittämät vaatimukset. Lisäksi on valmisteltu eräitä muita muutoksia EU-luovuttamislakiin ja pohjoismaiseen luovuttamislakiin.

Luonnos hallituksen esitykseksi oli lausunnolla 19.2.–12.3.2025.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa [https://oikeusministerio.fi/hankkeet/tunnuksella OM052:00/2023](https://oikeusministerio.fi/hankkeet/tunnuksella/OM052:00/2023).

2 Säädösten pääasiallinen sisältö, nykytila ja sen arviointi

2.1 Neuvoston puitepäätös eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä

1, 3 ja 23 artikla Eurooppalaisen pidätysmääräyksen määritelmä ja velvollisuus panna se täytäntöön; Eurooppalaisen pidätysmääräyksen ehdottomat kieltäytymisperusteet; Määräaika henkilön luovuttamiselle

Puitepäätöksen **1 artiklan 2 kohdan** mukaan jäsenvaltiot panevat eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöön vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen perusteella ja puitepäätöksen määräysten mukaisesti. Mainitun artiklan **3 kohdan** mukaan puitepäätös ei

vaikuta velvoitteeseen kunnioittaa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklassa taattuja perusoikeuksia ja keskeisiä oikeusperiaatteita.

Puitepäättöksen **3 artikla** sisältää säännökset ehdottomista kieltäytymisperusteista, joiden nojalla täytäntöönpanosta vastaavalla oikeusviranomaisella on velvollisuus kieltäytyä panemasta eurooppalaista pidätysmääräystä täytäntöön.

Puitepäättöksen **23 artiklan 4 kohdassa** säädetään, että poikkeuksellisesti luovuttamista voidaan tilapäisesti lykätä vakavista humanitaarisista syistä, esimerkiksi jos on olemassa perusteltu syy uskoa, että luovuttaminen selvästi vaarantaisi etsityn henkilön hengen tai terveyden. Eurooppalainen pidätysmääräys on pantava täytäntöön heti, kun tällaisten syiden olemassaolo on lakannut. Täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen ilmoittaa tästä välittömästi pidätysmääräyksen antaneelle oikeusviranomaiselle ja sopii uudesta luovuttamisajankohdasta. Luovuttaminen tapahtuu tällöin kymmenen päivän kuluessa näin sovitusta uudesta määräpäivästä.

EU-luovuttamislain 5 §:n 1 momentin 6 kohta sisältää perus- ja ihmisoikeuksien loukkausta koskevan kieltäytymisperusteen, jonka mukaan luovuttamisesta tulee kieltäytyä, jos on perusteltua syytä epäillä, että luovutettavaksi pyydettyä uhkasi kuolemanrangaistus, kidutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu tai että hän joutuisi alkuperänsä, tiettyyn yhteiskuntaryhmään kuulumisensa, uskontonsa, vakaumuksensa tai poliittisen mielipiteensä vuoksi henkeään tai vapauttaan uhkaavan tai muun vainon kohteeksi, taikka voidaan perustellusti olettaa, että hän joutuu ihmisoikeuksien tai perustuslaissa turvatun oikeusturvan, sananvapauden tai yhdistymisvapauden loukkauksen kohteeksi. Kuten HE 88/2003 vp on todettu (s. 22), puitepäättöksen kieltäytymisperusteita koskeva 3, 4 ja 4 a artikla ei sisällä nimenomaisesti tällaista säännöstä. Säännös on katsottu voitavan perustaa muassa edellä mainittuun puitepäättöksen 1 artiklan 3 kohtaan sekä puitepäättöksen johdanto-osan 12 ja 13 kappaleisiin, jotka koskevat perus- ja ihmisoikeuksien kunnioittamista.

EU-luovuttamislain 5 §:n 2 momentin mukaan luovuttamisesta tulee kieltäytyä myös, jos luovuttaminen asianomaisen henkilön ikään, terveydentilaan tai muihin henkilökohtaisiin seikkoihin taikka erityisiin olosuhteisiin nähden olisi inhimillisistä syistä kohtuutonta eikä tämä kohtuuttomuus ole poistettavissa siirtämällä täytäntöönpanoa 47 §:n nojalla. Mainittu 2 momentin säännös perustuu yleisen luovuttamislain 8 §:ään. Säännös tarkoittaa, että EU-luovuttamislaki sisältää ehdottoman kieltäytymisperusteen, joka ei sisälly puitepäättöksen 3 artiklaan taikka muihin artikloihin. Säännös sisällytettiin EU-luovuttamislakiin eduskuntakäsittelyn aikana perustuslakivaliokunnan lausunnon 18/2003 vp (s. 4) johdosta. Lausunnossaan perustuslakivaliokunta totesi, että valiokunnan mielestä ei kuitenkaan ole asianmukaista, että esimerkiksi vakavasti ja pysyvästi sairaan henkilön luovuttamisesta ei voida lain mukaan pidättäytyä muutoin kuin luovuttamispäättöksen täytäntöönpanoa siirtämällä. Valiokunnan mukaan sen vuoksi tulee vielä harkita rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetun lain 8 §:ää vastaavan säännöksen sisällyttämistä ehdotettuun lakiin.

Komissio on katsonut perustellussa lausunnossaan EU-luovuttamislain 5 §:n 2 momentin osalta, että Suomi ei ole saattanut puitepäättöksen 1 artiklan 2 ja 3 kohtaa sekä 3, 4 ja 4 a artiklaa asianmukaisesti osaksi kansallista lainsäädäntöään, koska puitepäättöksessä ei ole vastaavaa kieltäytymisperustetta. Perustellussa lausunnossa ei sitä vastoin ole kiinnitetty huomiota EU-luovuttamislain 5 §:n 1 momentin 6 kohtaan.

Unionin tuomioistuin on useaan otteeseen katsonut, että vastavuoroisen tunnustamisen periaate, joka on puitepäättöksen rakenteen taustalla, tarkoittaa mainitun puitepäättöksen 1 artiklan 2 kohdan nojalla, että jäsenvaltiot ovat lähtökohtaisesti velvollisia panemaan eurooppalaisen

pidätysmääräyksen täytäntöön. Tuomioistuimen mukaan jäsenvaltiot voivat puitepäätöksen 3 artiklassa säädettyjen ehdottomien kieltäytymisperusteiden lisäksi kieltäytyä tällaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta ainoastaan puitepäätöksen 4 ja 4 a artiklan mukaisesti ja puitepäätöksen 5 artiklassa säädettyin edellytyksin. Eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpano on näin ollen pääsääntö, ja täytäntöönpanosta kieltäytymisen on tarkoitus olla poikkeus, jota on tulkittava suppeasti (esimerkiksi tuomiot C-123/08, Wolzenburg, 57 kohta; Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, 79 ja 80 kohta; Melloni, C-399/11, 38 kohta; Jeremy F, C-168/13 PPU, 36 kohta; sekä LM, C-216/18 PPU, 41 kohta).

Tältä osin keskeinen on myös unionin tuomioistuimen tuomio E.D.L., C-699/21, jonka mukaan täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voi tilapäisesti lykätä etsityn henkilön luovuttamista, jos on perusteltua syytä epäillä lääkärintodistusten tai asiantuntijalausuntojen kaltaisten objektiivisten seikkojen perusteella, että pidätysmääräyksen täytäntöönpano saattaa selvästi vaarantaa kyseisen henkilön terveyden esimerkiksi hänen sairautensa tai tilapäisen sairastumisensa vuoksi, joka ilmenee ennen luovuttamiselle asetettua päivämäärää (37 kohta).

Tuomion perustelujen mukaan (47 ja 48 kohta) tilanteessa, jossa täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen poikkeuksellisesti päättää tilapäisesti lykätä luovuttamista puitepäätöksen 23 artiklan 4 kohdan, luettuna yhdessä perusoikeuskirjan 4 artiklan kanssa, perusteella, sen on pyydettävä pidätysmääräyksen antaneelta oikeusviranomaiselta kaikki tarvittavat tiedot sen varmistamiseksi, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteena olevissa syytetoimissa noudatettavat yksityiskohtaiset menettelytavat tai kyseisen henkilön mahdollisen vangitsemisen olosuhteet mahdollistavat tuomiossa tarkoitetun todellisen vaaran välttämisen, (samoin tuomio Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, 95 kohta). Jos pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen antaa tällaisia takeita, kyseisestä 23 artiklan 4 kohdasta seuraa, että eurooppalainen pidätysmääräys on pantava täytäntöön (48 kohta).

Unionin tuomioistuin totesi lisäksi asiassa C-699/21, E.D.L. puitepäätöksen 1 artiklan 3 kohdan osalta, että ei kuitenkaan voida sulkea pois sitä, että poikkeuksellisissa olosuhteissa, kun otetaan huomioon pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen toimittamat tiedot ja kaikki muut täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen käytettävissä olevat tiedot, viimeksi mainittu viranomainen päätyy yhtäältä siihen, että on painavia ja todellisia perusteita uskoa, että jos etsitty henkilö luovutetaan pidätysmääräyksen antaneeseen jäsenvaltioon, hän joutuu tämän tuomion 42 kohdassa kuvatun kaltaiseen vaaraan, ja toisaalta siihen, että tätä vaaraa ei voida poistaa kohtuullisessa ajassa (50 kohta).

Tuomioistuimen mukaan tällaisessa tapauksessa on otettava huomioon myös puitepäätöksen 1 artiklan 3 kohta, jonka mukaan perusoikeuksien loukkaamisen vaara voi mahdollistaa sen, että täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voi poikkeuksellisesti ja asianmukaisen tutkinnan jälkeen olla panematta eurooppalaista pidätysmääräystä täytäntöön (52 kohta ja vastaavasti tuomio Puig Gordi, C-158/21, 72 kohta viittauksineen). Tällaisessa tapauksessa täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen ei voi puitepäätöksen 1 artiklan 3 kohdan mukaan, tulkittuna perusoikeuskirjan 4 artiklan valossa, panna eurooppalaista pidätysmääräystä täytäntöön (53 kohta ja vastaavasti tuomio Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, 104 kohta ja tuomio Bob-Dogi, C-241/15, 66 kohta).

Komissio on katsonut, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta olisi mahdollista kieltäytyä puitepäätöksen 1 artiklan 3 kohdan perusteella vain, jos unionin tuomioistuimen vahvistamat kriteerit täyttyvät eli että on olemassa vaara siitä, että vakavasti sairaan henkilön elinajanodote huomattavasti lyhenee tai että hänen terveydentilansa heikkenee nopeasti, merkittävästi ja peruuttamattomasti, ja että tätä vaaraa ei voida sulkea pois kohtuullisen ajan kuluessa. Komission mukaan EU-luovuttamislain 5 §:n 2 momentissa

kuitenkin säädetään, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta on kieltäydyttävä terveyteen liittyvistä syistä, jotka ovat unionin tuomioistuimen vahvistamia kriteerejä laajemmat.

Unionin tuomioistuimen tuomio C-699/21, E.D.L ja komission perustellussa lausunnossa esitetty kanta näyttäisivät mahdollistavan, että EU-luovuttamislain 5 §:n 2 momenttia ei olisi tarpeen kokonaan kumota, vaan sen muuttaminen vastaamaan mainitun tuomion sisältöä olisi riittävää. Esityksessä on katsottu, että momentin säilyttäminen muutettuna olisi perusteltua, sillä tällöin lainsoveltajalla olisi laintasoinen ohje noudatettavasta kieltäytymisperusteesta sen sijaan, että sen tulisi tulkita tuomiota C-699/21, E.D.L.

Keskeistä on, että ehdotettava säännös olisi yhdenmukainen unionin tuomioistuimen antaman tuomion tuomiolauselman sisältämän oikeusohjeen kanssa. Tämän mukaan puitepäätöksen 1 artiklan 3 kohtaa ja 23 artiklan 4 kohtaa, luettuina Euroopan unionin perusoikeuskirjan 4 artiklan valossa, on tulkittava siten, että jos on päteviä syitä katsoa, että etsityn henkilön luovuttaminen eurooppalaisen pidätysmääräyksen nojalla saattaa selvästi vaarantaa hänen terveytensä, täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voi poikkeuksellisesti lykätä luovuttamista tilapäisesti; jos täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen, jonka on päätettävä vakavasti sairaana olevan etsityn henkilön luovuttamisesta eurooppalaisen pidätysmääräyksen nojalla, katsoo olevan olemassa painavia ja todellisia perusteita uskoa, että luovuttaminen saattaisi tämän henkilön todelliseen vaaraan siitä, että hänen elinajanodotteensa alenee merkittävästi tai että hänen terveydentilansa heikkenee nopeasti, merkittävästi ja peruuttamattomasti, kyseisen viranomaisen on lykättävä luovuttamista ja pyydyttävä pidätysmääräyksen antanutta oikeusviranomaista toimittamaan kaikki tiedot olosuhteista, joissa kyseistä henkilöä aiotaan syyttää tai hänet aiotaan vangita, sekä mahdollisuuksista mukauttaa nämä olosuhteet hänen terveydentilaansa tällaisen vaaran toteutumisen estämiseksi; jos pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen toimittamien tietojen ja kaikkien muiden täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen käytettävissä olevien tietojen perusteella vaikuttaa siltä, ettei tätä vaaraa voida välttää kohtuullisessa ajassa, viimeksi mainitun viranomaisen on kieltäydyttävä panemasta eurooppalaista pidätysmääräystä täytäntöön. Jos mainittu vaara voidaan sitä vastoin välttää kohtuullisessa ajassa, uudesta luovuttamispäivästä on sovittava pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen kanssa.

Esitys sisältää ehdotuksen kieltäytymisperusteeksi (muutettu 5 §:n 2 momentti), joka perustuisi edellä mainittuun tuomiolauselmaan. Kieltäytymisperusteen ehdotetaan olevan ehdoton edellä mainitun unionin tuomioistuimen tuomiolauselman mukaisesti. Luovuttamisen lykkäämisestä säädettäisiin jatkossakin EU-luovuttamislain 47 §:ssä.

Huomattava kuitenkin on, että unionin tuomioistuimen tuomio C-699/21, E.D.L koski ainoastaan tilannetta, jossa kyse oli vakavista, kroonisista ja mahdollisesti parantumattomista sairauksista kärsivän henkilön luovuttamisesta. Tuomioistuim piti tapauksen osalta keskeisinä puitepäätöksen 1 artiklan 3 kohtaa ja 23 artiklan 4 kohtaa luettuina unionin perusoikeuskirjan 4 artiklan valossa. Kyseinen 23 artiklan 4 kohta sanamuotonsa mukaan koskee kuitenkin myös muita vakavia humanitaarisia syitä. Artiklassa mainittu perusteltu syy uskoa, että luovuttaminen selvästi vaarantaisi etsityn henkilön hengen tai terveyden, on esitetty yhtenä esimerkkinä humanitaarisista syistä. Unionin tuomioistuimen ei näin ollen voida katsoa ottaneen kantaa kaikkiin 23 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuihin humanitaarisiin syihin. Myös voimassa olevan EU-luovuttamislain 5 §:n 2 momentissa mainitaan terveydentilan lisäksi ikä, muut henkilökohtaiset seikat ja erityiset olosuhteet perusteina inhimillisiin syihin perustuvaan kohtuuttomuuteen. Tuomion C-699/21, E.D.L tuomiolauselmassa viitattiin erityisesti unionin perusoikeuskirjan 4 artiklaan, joka sisältää kidutuksen sekä epäinhimillisen tai halventavan

rangaistuksen ja kohtelun kiellon, jonka mukaan ketään ei saa kiduttaa eikä kohdella tai rangaista epäinhimillisellä tai halventavalla tavalla.

Esityksessä on katsottu, että siltä osin kuin olisi kyse muusta kuin henkilön terveydentilaan liittyvästä 23 artiklan 4 kohdassa tarkoitettusta epäinhimillisestä tai halventavasta kohtelusta, Suomessa mahdollinen luovuttamisesta kieltäytyminen voisi jatkossa perustua EU-luovuttamislain 5 §:n 1 momentin 6 alakohtaan, joka muun ohella kattaa myös ihmisarvoa loukkaavan kohtelun sekä ihmisoikeuksien loukkauksen kohteeksi joutumisen. Kuten perustuslakivaliokunnan lausunnossa 18/2003 vp on todettu, ihmisoikeuksilla tarkoitetaan tällaisessa sääntely-yhteydessä epäinhimillisen ja halventavan kohtelun kieltoa. Lakivaliokunta on mietinnössään 7/2003 vp todennut, että säännöksessä ei ole tarpeen mainita erikseen epäinhimillistä ja halventavaa kohtelua, vaan niiden sijasta ehdotetaan perustuslain 9 §:n 4 momentin mukaisesti käytettäväksi ilmaisua muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu.

Koska unionin tuomioistuin ei näiltä osin ole vielä antanut puitepäätöksen säännöksiä tarkentavaa tuomiota, perusteltuna ei ole pidetty, että esityksessä ehdotettaisiin kansallisen harkinnan perusteella tehtyjä erityissäännöksiä. Kuten edellä on todettu, tarvittaessa kieltäytyminen voisi perustua EU-luovuttamislain 5 §:n 1 momentin 6 alakohtaan.

Tapauskohtaisesti tämän voidaan katsoa soveltuvan myös 15 mutta ei 18 vuotta täyttäneeseen luovutettavaksi pyydettyyn, jonka osalta tulee ottaa huomioon lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus perustuslakivaliokunnan ja lakivaliokunnan näkemysten mukaisesti (LaVM 7/2003 vp ja PeVL 18/2003 v). Mainitussa yleissopimuksessa lapsella tarkoitetaan jokaista alle 18-vuotiaasta henkilöä, jollei lapsen soveltuvien lakien mukaan täysi-ikäisyyttä saavuteta aikaisemmin. Perustuslakivaliokunnan mukaan yleissopimuksen määräykset on siten otettava asianmukaisesti huomioon sovellettaessa lakia 15 vaan ei 18 vuotta täyttäneeseen. Tämä voi valiokunnan mielestä merkitä lakiehdotuksen 47 §:n mukaista luovuttamispäätöksen täytäntöönpanon siirtämistä tai — tapauksesta riippuen — luovuttamisesta kieltäytymistä nyt voimassa olevan 5 §:n 1 momentin 6 kohdan nojalla. Lakivaliokunta viittasi mietinnössään kieltäytymisen osalta eduskuntakäsittelyssä hyväksyttyyn 5 §:n 2 momenttiin, jota ei esityksen mukaan voitaisi jatkossa tältä osin käyttää kieltäytymisperusteena. Tiedossa ei ole, että EU-luovuttamislain voimassaolon aikana olisi ollut tapauksia, joissa Suomesta luovutettavaksi olisi pyydetty 15 mutta ei 18 vuotta täyttänyttä henkilöä. Tällaisen asian osalta luovuttamista koskeva harkinta olisi hyvin tapauskohtaista. Erityisen säännöksen ottamista lakiin ei voida pitää perusteltuna, koska puitepäätös ei sisällä tätä koskevaa säännöstä, eikä unionin tuomioistuin ei ole antanut tällaista tilannetta koskevaa tuomiota.

2 artikla Eurooppalaisen pidätysmääräyksen soveltamisala

Puitepäätöksen **2 artiklan 1 kohdassa** säädetään pidätysmääräyksen soveltamisalasta. Artiklan 1 kohdan mukaan eurooppalainen pidätysmääräys voidaan antaa sellaisista teoista, joista määräyksen antaneen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan voi seurata vapaudenmenetyksen käsittävä rangaistus tai turvaamistoimenpide, jonka enimmäisaika on vähintään 12 kuukautta, tai jos rangaistustuomio tai turvaamistoimenpidettä koskeva päätös on annettu, sellaisista seuraamuksista, joiden kesto on vähintään neljä kuukautta.

EU-luovuttamislain 53 §:n 2 momentissa säädetään pyynnön esittämisen edellytyksistä vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa koskevien pyyntöjen osalta. Momentin mukaan kiinniottamista ja luovuttamista Suomeen vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa varten voidaan pyytää, jos pyynnön perusteena olevasta teosta on annettu täytäntöönpanokelpoinen tuomio Suomessa ja tuomittu seuraamus on vähintään neljän kuukauden vankeusrangaistus.

Momentissa olevan edellytyksen siitä, että pyynnön perusteena olevan tuomion tulee olla Suomessa annettu, voidaan katsoa olevan rajoittuneempi kuin puitepäätöksen 2 artiklan 1 kohdan sanamuodon. Mainittu edellytys on myös ollut ongelmallinen käytännön yhteistyössä. Esityksessä ehdotetaan, että tämän johdosta mainittu edellytys poistettaisiin. Riittävää olisi, että olisi annettu tuomio, joka on täytäntöönpanokelpoinen Suomessa. Tämä tarkoittaisi, että tuomio olisi voitu antaa myös toisessa valtiossa, mutta se olisi täytäntöönpanokelpoinen Suomessa. Komissio ei ole tältä osin antanut perusteltua lausuntoa.

4 artikla Eurooppalaisen pidätysmääräyksen harkinnanvaraiset kieltäytymisperusteet

Puitepäätöksen **4 artiklan 1 kohdan** mukaan täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voi kieltäytyä panemasta eurooppalaista pidätysmääräystä täytäntöön, jos jossakin 2 artiklan 4 kohdassa tarkoitetuista tapauksista eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteena oleva teko ei ole rikos täytäntöönpanojäsenvaltion lainsäädännön mukaan; veron, maksun, tullin tai valuuttatoimien osalta eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta ei voida kieltäytyä sen perusteella, että täytäntöönpanojäsenvaltion lainsäädännössä ei aseteta samantyyppisiä veroja tai maksuja tai siihen ei sisälly samantyyppistä veroja, maksuja, tulleja tai valuuttatoimia koskevaa sääntelyä kuin pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion lainsäädäntöön.

EU-luovuttamislain 2 §:n 1 momentin mukaan luovuttamiseen suostutaan, jos pyynnön perusteena olevasta teosta pyynnön esittäneen jäsenvaltion laissa säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuoden vapausrangaistus ja teko on tai olisi Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä Suomen lain mukaan rikos. Pykälässä oleva ilmaisu olisi Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä Suomen lain mukaan rikos kattaa niin sanotut kansallisesti rajoittuneet rikokset, kuten verorikokset, jotka ovat Suomen lain mukaan rangaistavia vain Suomeen kohdistuneena. Vastaava ilmaisu sisältyy myös 2 §:n 2 momenttiin.

Komissio on kuitenkin perustellussa lausunnossaan katsonut, että Suomi ei ole saattanut puitepäätöksen 4 artiklan 1 kohtaa asianmukaisesti osaksi kansallista lainsäädäntöään.

Esityksen mukaan komission perustellun lausunnon johdosta on aihetta katsoa, että puitepäätöksen täytäntöönpanolainsäädäntö tulisi saattaa sellaiseksi, että se täyttää puitepäätöksen velvoitteet riittävän yksiselitteisesti. Tämän johdosta esityksessä ehdotetaan, että EU-luovuttamislain 2 §:ään lisätään uusi 3 momentti, joka nimenomaisesti sisältäisi puitepäätöksen 4 artiklan 1 kohdan sisällön veron, maksun, tullin tai valuuttatoimien osalta.

Puitepäätöksen **4 artiklan 6 kohdan** mukaan täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voi kieltäytyä panemasta eurooppalaista pidätysmääräystä täytäntöön, jos eurooppalainen pidätysmääräys on annettu vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanoa varten, kun etsitty henkilö oleskelee täytäntöönpanosta vastaavassa jäsenvaltiossa, on sen kansalainen tai asuu siellä vakinaisesti, ja tämä valtio sitoutuu panemaan tämän rangaistuksen tai toimenpiteen itse täytäntöön kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti.

EU-luovuttamislain 5 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan luovuttamisesta tulee kieltäytyä, jos pyyntö koskee vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa ja luovutettavaksi pyydetty on Suomen kansalainen ja pyytää saada suorittaa vapausrangaistuksen Suomessa; vapausrangaistus on pantava Suomessa täytäntöön noudattaen, mitä siitä erikseen säädetään.

EU-luovuttamislain 6 §:n 6 kohdan mukaan luovuttamisesta voidaan kieltäytyä, jos pyyntö koskee vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa, luovutettavaksi pyydetty asuu Suomessa

pysyvästi ja pyytää saada suorittaa vapausrangaistuksen Suomessa sekä hänen henkilökohtaisten olosuhteittensa tai muun erityisen syyn takia on perusteltua, että hän suorittaa vapausrangaistuksen Suomessa; vapausrangaistus on pantava Suomessa täytäntöön noudattaen, mitä siitä erikseen säädetään.

Komissio on katsonut perustellussa lausunnossaan, että Suomi ei ole saattanut puitepäätöksen 4 artiklan 6 kohtaa asianmukaisesti osaksi kansallista lainsäädäntöään, koska EU-luovuttamislain 5 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädetään Suomen kansalaisia koskevasta ehdottomasta kieltäytymisperusteesta, vaikka puitepäätöksen mukaan kieltäytymisperusteen tulisi olla harkinnanvarainen.

Tältä osin keskeinen on unionin tuomioistuimen tuomio C-665/20 PPU, X, jossa tuomioistuin on todennut, että jäsenvaltiot, jotka päättävät saattaa harkinnanvaraisen kieltäytymisperusteen osaksi kansallista lainsäädäntöään, eivät voi säätää, että oikeusviranomaisten on kieltäydyttävä panemasta täytäntöön jokainen mainittujen perusteiden soveltamisalaan muodollisesti kuuluva eurooppalainen pidätysmääräys ilman, että kyseisillä viranomaisilla olisi mahdollisuutta ottaa huomioon kunkin yksittäistapauksen erityiset olosuhteet (44 kohta). Tuomion C-579/15, Popławski, mukaan täytäntöönpanosta vastaavilla oikeusviranomaisilla on puitepäätöksen 4 artiklan 6 kohdan osalta kuitenkin oltava harkintavaltaa sen suhteen, onko luovuttamisesta kieltäydyttävä vai ei. Mainitun viranomaisen on tässä yhteydessä voitava ottaa huomioon mainitussa säännöksessä vahvistetulla harkinnanvaraisella kieltäytymisperusteella tavoiteltu päämäärä, jona on unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sen mahdollistaminen, että täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voi antaa erityistä painoa mahdollisuudelle parantaa etsityn henkilön mahdollisuuksia sopeutua uudelleen yhteiskuntaan hänelle tuomitun rangaistuksen päättyessä (21 kohta). Tuomion 23 kohdan mukaan jäsenvaltion lainsäädännön, jossa pannaan täytäntöön puitepäätöksen 4 artiklan 6 alakohta ja jossa säädetään, että sen oikeusviranomaisten on joka tapauksessa kieltäydyttävä eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta silloin, kun etsitty henkilö asuu vakinaisesti tässä jäsenvaltiossa, ilman että mainituilla viranomaisilla on mitään harkintavaltaa, ei voida katsoa olevan yhteensopiva mainitun puitepäätöksen kanssa. Tämän voidaan katsoa tarkoittavan, että vaikka jäsenvaltioilla on tiettyä harkintavaltaa, niillä ei olisi oikeutta saattaa harkinnanvaraista kieltäytymisperustetta osaksi kansallista lainsäädäntöään ehdottomana.

Komissio on perusteluissaan puuttunut lähinnä siihen, että EU-luovuttamislain 5 §:n 1 momentin 4 kohdan Suomen kansalaisia koskeva kieltäytymisperuste on ehdoton, vaikka puitepäätöksen kieltäytymisperuste on harkinnanvarainen. Esityksessä on arvioitu, että tältä osin selvänä voidaan pitää, että EU-luovuttamislain 5 §:n 1 momentin 4 kohdan ehdoton kieltäytymisperuste tulisi muuttaa harkinnanvaraiseksi, joten kyseinen säännös ehdotetaan kumottavaksi. Suomen kansalaisia koskevasta tässä tarkoitetusta kieltäytymisperusteesta ehdotetaan säädettäväksi 6 §:ssä harkinnanvaraisena kieltäytymisperusteena.

Tältä osin keskeistä on, että Suomen kansalaista koskevan kieltäytymisperusteen muuttaminen harkinnanvaraiseksi tarkoittaisi, että kansalaisen luovuttaminen ei olisi enää riippuvainen pelkästään kyseisen henkilön suostumuksesta. Sen lisäksi edellytyksenä on, että vapausrangaistus olisi pantava täytäntöön Suomessa. Tällä olisi merkitystä perustuslain 9 §:n 3 momentin kannalta. EU-luovuttamislain eduskuntakäsittelyssä perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan 18/2003 vp, että Suomen kansalaista ei näin ollen voida vastoin tahtoaan luovuttaa tai siirtää Euroopan unionin toiseen jäsenvaltioon vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa varten, eikä sääntely siksi ole tältä osin ongelmallinen perustuslain 9 §:n 3 momentin kannalta. Perustuslakia on kuitenkin tämän jälkeen tältä osin muutettu. Voimassa olevan mainitun 3 momentin mukaan Suomen kansalaista ei saa estää saapumasta maahan, karkottaa maasta eikä vastoin tahtoaan luovuttaa tai siirtää toiseen maahan. Lailla voidaan

kuitenkin säätää, että Suomen kansalainen voidaan rikoksen johdosta tai oikeudenkäyntiä varten taikka lapsen huoltoa tai hoitoa koskevan päätöksen täytäntöönpanemiseksi luovuttaa tai siirtää maahan, jossa hänen ihmisoikeutensa ja oikeusturvansa on taattu. Esityksessä on katsottu, että koska kyse on luovuttamisesta toiseen jäsenvaltioon, muutettu perustuslain 9 §:n 3 momentti mahdollistaisi, että Suomen kansalaisen luovuttamisesta, vaikka se tapahtuisi ilman hänen suostumustaan, voitaisiin säätää tavallisella lailla.

Kuten edellä on todettu, EU-luovuttamislain 6 §:n 6 kohta sisältää puitepäätöksen 4 artiklan 6 kohdassa tarkoitetun sääntelyn Suomessa pysyvästi asuvien osalta. Perusteltuna voidaan pitää, että Suomen kansalaisia koskeva uusi harkinnanvarainen sääntely sijoitettaisiin mainittuun 6 §:n 6 kohtaan, joka esityksen mukaan muuttuisi 1 momentin 6 kohdaksi, sekä uuteen 6 §:n 2 momenttiin.

Puitepäätöksen 4 artiklan 6 kohdan sääntely kattaa kansalaisten ja vakinaisesti asuvien lisäksi myös jäsenvaltiossa oleskelevat henkilöt, joiden osalta EU-luovuttamislakiin ei ole otettu säännöksiä. Kuitenkin unionin tuomioistuimen tuomion C-42/11, Lopes da Silva Jorge, tuomiolauselman mukaan jäsenvaltio ei voi sulkea ehdottomasti ja automaattisesti soveltamisalan ulkopuolelle sen alueella oleskelevia tai vakinaisesti asuvia muiden jäsenvaltioiden kansalaisia riippumatta heidän siteistään kyseiseen valtioon. Tämän voidaan katsoa tarkoittavan, että EU-luovuttamislakiin tulisi ottaa säännökset myös Suomen alueella oleskelevien muiden jäsenvaltioiden kansalaisten osalta.

Unionin tuomioistuimen kanta perustui muun ohella SEUT 18 artiklaan, jonka 1 kohdan mukaan kaikki kansalaisuuteen perustuva syrjintä on kiellettyä perussopimusten soveltamisalalla, sanotun kuitenkaan rajoittamatta perussopimusten erityismääräysten soveltamista. Kyseiseen artiklaan perustuva syrjintäkielto soveltuu unionin eli jäsenvaltioiden kansalaisiin. Unionin tuomioistuin totesi mainitun tuomion 39 kohdassa, että jäsenvaltioiden on saatessaan puitepäätöksen 4 artiklan 6 alakohdan osaksi kansallista oikeusjärjestystä noudatettava SEUT 18 artiklaa. Tuomion 40 kohdassa todettiin, että kun otetaan huomioon erityisesti puitepäätöksen 4 artiklan 6 alakohdalla tavoiteltu päämäärä, joka on parantaa vapaudenmenetykseen käsittävään rangaistukseen tuomitun henkilön sopeutumista uudelleen yhteiskuntaan, täytäntöönpanovaltion kansalaisia ja muiden jäsenvaltioiden kansalaisia, jotka asuvat vakinaisesti tai oleskelevat täytäntöönpanojäsenvaltiossa ja ovat integroituneet tämän valtion yhteiskuntaan, ei lähtökohtaisesti pitäisi kohdella eri tavalla.

Unionin tuomioistuin on tuomion C-700/21, O.G. tuomiolauselmassa ottanut kantaa myös kolmansien maiden kansalaisten asemaan ja todennut, että puitepäätöksen 4 artiklan 6 alakohda, luettuna yhdessä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 20 artiklassa vahvistetun yhdenvertaisuutta lain edessä koskevan periaatteen kanssa on esteenä säännöstölle, jolla evätään ehdottomasti ja automaattisesti kaikilta sellaisilta kolmansien maiden kansalaisilta, jotka oleskelevat tai asuvat vakinaisesti kyseisen jäsenvaltion alueella, mahdollisuus vedota tässä säännöksessä säädettyyn eurooppalaisen pidätysmääräyksen harkinnanvaraiseen kieltäytymisperusteeseen ilman, että täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voi arvioida kyseisen kolmannen maan kansalaisen siteitä mainittuun jäsenvaltioon. Mainitun 20 artiklan mukaan kaikki ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Määräys ei rajoitu vain unionin kansalaisiin, vaan kattaa myös kolmannen maan kansalaiset.

Saman tuomion 47 kohdassa todetaan vakinaista asumista ja oleskelua koskevan arvion tekemisen osalta, että kun otetaan huomioon tämä ensimmäinen edellytys, eurooppalaisen pidätysmääräyksen kohteena olevan kolmannen maan kansalaisen, joka oleskelee tai asuu vakinaisesti täytäntöönpanojäsenvaltiossa, tilanne on rinnastettavissa tällaisen pidätysmääräyksen kohteena olevan kyseisen jäsenvaltion kansalaisen tilanteeseen tai sellaisen

toisen jäsenvaltion kansalaisen tilanteeseen, joka oleskelee tai asuu vakinaisesti täytäntöönpanojäsenvaltiossa. Tuomion 48 kohdassa todetaan tuomion täytäntöönpanoon sitoutumisen osalta, että tähän toiseen edellytykseen ei siis sisälly mitään seikkaa, joka voi oikeuttaa eron tekemisen kolmannen maan kansalaisen tilanteen ja unionin kansalaisen tilanteen välillä silloin, kun heistä on annettu eurooppalainen pidätysmääräys vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanoa varten ja he oleskelevat tai asuvat vakinaisesti jäsenvaltion alueella.

Saman tuomion 49 kohdassa vielä todetaan, että unionin kansalaisilla ja kolmansien maiden kansalaisilla, jotka täyttävät tämän tuomion 47 kohdassa mainitun ensimmäisen edellytyksen, voi – jollei täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen suoritettavaksi kuuluvista tarkastuksista muuta johdu – olla vertailukelpoiset mahdollisuudet sopeutua uudelleen yhteiskuntaan, jos heistä on annettu eurooppalainen pidätysmääräys vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanoa varten ja he suorittavat rangaistuksensa tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanojäsenvaltiossa. Tuomion 50 kohdassa todetaan, että puitepäätöksen 4 artiklan 6 alakohdan sanamuodosta ja kyseisellä säännöksellä tavoitellusta päämäärästä ilmenee näin ollen, ettei voida olettaa, että tällaisen eurooppalaisen pidätysmääräyksen kohteena oleva kolmannen maan kansalainen, joka oleskelee tai asuu vakinaisesti täytäntöönpanojäsenvaltiossa, on välttämättä erilaisessa tilanteessa kuin tällaisen pidätysmääräyksen kohteena oleva kyseisen jäsenvaltion kansalainen tai sellainen toisen jäsenvaltion kansalainen, joka oleskelee tai asuu vakinaisesti täytäntöönpanojäsenvaltiossa. On sitä vastoin katsottava, että nämä henkilöt ovat todennäköisesti toisiinsa rinnastettavassa tilanteessa kyseisessä säännöksessä säädettyä harkinnanvaraista kieltäytymisperustetta sovellettaessa, kun he osoittavat tietynasteista kotoutumista täytäntöönpanojäsenvaltioon. Tuomion 51 kohdan mukaan tästä seuraa, että kansallisen säännösten, jolla kyseisen puitepäätöksen 4 artiklan 6 alakohda saatetaan osaksi kansallista oikeutta, ei voida katsoa olevan perusoikeuskirjan 20 artiklassa vahvistetun yhdenvertaisuutta lain edessä koskevan periaatteen mukainen, jos siinä kohdellaan eri tavalla yhtäältä kyseisen maan omia kansalaisia ja muita unionin kansalaisia ja toisaalta kolmansien maiden kansalaisia epäämällä viimeksi mainituilta ehdottomasti ja automaattisesti mahdollisuus vedota kyseisessä säännöksessä säädettyyn eurooppalaisen pidätysmääräyksen harkinnanvaraiseen kieltäytymisperusteeseen, vaikka nämä kolmansien maiden kansalaiset oleskelevat tai asuvat vakinaisesti kyseisen jäsenvaltion alueella, ottamatta huomioon sitä, miten hyvin kyseiset kolmansien maiden kansalaiset ovat kotoutuneet mainitun jäsenvaltion yhteiskuntaan. Ei näet voida katsoa, että tällainen erilainen kohtelu voisi olla objektiivisesti perusteltua tuomion 42 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitettulla tavalla.

Edellä mainituin perustein esityksessä ehdotetaan, että EU-luovuttamislain ehdotettuun 6 §:n 1 momentin 6 kohtaan ja 2 momenttiin sisällytettäisiin puitepäätöksen 4 artiklan 6 kohdan täytäntöönpanosäännökset sekä Suomen omien kansalaisten että Suomessa vakinaisesti asuvien ja Suomessa oleskelevien osalta riippumatta siitä, ovatko nämä jäsenvaltion kansalaisia vai kolmannen maan kansalaisia. Myös voimassa oleva EU-luovuttamislain 6 §:n 6 kohta soveltuu puitepäätöksen 4 artiklan 6 kohdan sanamuodon mukaisesti kaikkiin Suomessa pysyvästi asuviin, eikä ainoastaan muiden jäsenvaltioiden kansalaisiin. Unionin tuomioistuin on tuomion C-700/21, O.G. 46 kohdassa todennut, että puitepäätöksen 4 artiklan 6 kohdan sanamuodosta ilmenee, ettei siinä tehdä mitään eroa sen mukaan, onko eurooppalaisen pidätysmääräyksen kohteena oleva henkilö, joka ei ole täytäntöönpanojäsenvaltion kansalainen, toisen jäsenvaltion kansalainen vai ei.

Unionin tuomioistuin on tuomioissaan ottanut kantaa myös siihen, miten jäsenvaltio voi eri henkilöryhmien osalta käyttää harkintavaltaansa puitepäätöksen 4 artiklan 6 kohdan osalta. Unionin tuomioistuin on todennut tapauksessa C 42/11, Lopes da Silva Jorge, (tuomion 32

kohta), että tässä tarkoitetun harkinnanvaraisen kieltäytymisperusteen tarkoituksena on erityisesti, että täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voi antaa erityistä painoa mahdollisuudelle parantaa etsityn henkilön mahdollisuuksia sopeutua uudelleen yhteiskuntaan hänelle tuomitun rangaistuksen päättyessä (samoin esimerkiksi tuomioissa Sut, C-514/17, 33 ja 36 kohta, C-66/08, Kozłowski, 45 kohta, ja C-123/08, Wolzenburg, 62 ja 67 kohta sekä C-700/21, O.G., 49 kohta kolmannen maan kansalaisten osalta). Tuomioistuim on samassa tapauksessa todennut, että on kuitenkin niin, että jäsenvaltioilla on selvää harkintavaltaa tämän säännöksen täytäntöönpanossa. Täytäntöönpanojäsenvaltio voi nimittäin legitiimisti pyrkiä tällaiseen tavoitteeseen vain sellaisten henkilöiden osalta, jotka ovat osoittaneet selvää integroitumista kyseisen jäsenvaltion yhteiskuntaan (tuomion 33 kohta sekä C-123/08, Wolzenburg, tuomion 62, 67 ja 73 kohta). Samoin tuomioistuim on todennut tuomion 34 kohdassa, että jäsenvaltiot voivat puitepäätöksen 4 artiklan 6 alakohdan täytäntöönpanossa rajoittaa tilanteita, joissa täytäntöönpanojäsenvaltion on mahdollista kieltäytyä luovuttamasta henkilöä, joka kuuluu kyseisen 4 artiklan 6 alakohdan soveltamisalaan, ja asettaa silloin, kun etsitty henkilö on toisen jäsenvaltion kansalainen, jolla on SEUT 21 artiklan 1 kohtaan perustuva oleskeluoikeus, tämän säännöksen soveltamisedellytykseksi sen, että hän on oleskellut laillisesti tietyn ajanjakson ajan mainitun täytäntöönpanojäsenvaltion alueella (samoin C-123/08, Wolzenburg, tuomion 62 ja 73 kohta).

Unionin tuomioistuim on lisäksi todennut (tuomion kohta 36), että ilmaisut asuu vakinaisesti ja oleskelee on määriteltävä yhdenmukaisesti kaikissa jäsenvaltioissa, koska ne liittyvät itsenäisiin unionin oikeuden käsitteisiin (samoin C-66/08, Kozłowski, tuomion 41–43 kohta). Tuomion 37 kohdan mukaan jäsenvaltiot eivät voi antaa näille ilmauksille laajempaa ulottuvuutta kuin se, joka seuraa tämän säännöksen yhdenmukaisesta tulkinnasta kaikissa jäsenvaltioissa (samoin C-66/08, Kozłowski, tuomion 43 kohta). Tuomion 38 kohdan mukaan tältä osin unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on todettu, ettei ilmaisua oleskelee voida tulkita sillä tavoin laajasti, että täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voisi kieltäytyä panemasta täytäntöön eurooppalaista pidätysmääräystä pelkästään sillä perusteella, että etsitty henkilö on tilapäisesti täytäntöönpanojäsenvaltion alueella (samoin C-66/08, Kozłowski, tuomion 36 kohta).

Tuomion 42 kohdan mukaan muiden jäsenvaltioiden kansalaisille säädetyn viiden vuoden pituista yhtäjaksoista oleskelua koskevan edellytyksen voidaan katsoa olevan omiaan takaamaan, että etsitty henkilö on riittävän integroitunut täytäntöönpanojäsenvaltioon (samoin C-123/08, Wolzenburg, tuomion 68 kohta). Tuomioistuim on todennut, että viiden vuoden pituista yhtäjaksoista oleskelua koskeva edellytys vastaa kestoa, jonka jälkeen unionin kansalaiset saavat pysyvän oikeuden oleskella vastaanottavan jäsenvaltion alueella (C-123/08, Wolzenburg, tuomion 71 kohta). Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella annetun direktiivin 2004/38/EY 16 artiklan mukaan unionin kansalaisilla, jotka ovat oleskelleet laillisesti vastaanottavan jäsenvaltion alueella yhtäjaksoisesti viisi vuotta, on oikeus pysyvään oleskeluun sen alueella. Tuomioistuim on kuitenkin katsonut, että kun kyse on unionin kansalaisesta, täytäntöönpanosta vastaava jäsenvaltio ei voi oleskelun kestoa tässä valtiossa koskevan edellytyksen lisäksi asettaa eurooppalaisen pidätysmääräyksen harkinnanvaraisen kieltäytymisperusteen soveltamisen edellytykseksi muita hallinnollisia vaatimuksia, kuten vaatimusta pysyvistä oleskeluluvasta (tuomion C-123/08, Wolzenburg, tuomiolauselman).

Tuomioistuimen voidaan katsoa tuomiossa C-42/11, Lopez da Silva, hyväksyvän, että jäsenvaltiot voivat asettaa säännöksen soveltamisen edellytykseksi sen, että etsitty henkilö on oleskellut laillisesti täytäntöönpanojäsenvaltion alueella (34 kohta). Myös tuomiossa C-123/08, Wolzenburg, tuomioistuim näyttää hyväksyvän laillisuutta koskevan edellytyksen (tuomion 74 kohta sekä tuomiolauselman 1 ja 3 kappaleet). Tuomion tuomiolauselman 1 kappaleessa

käytetään myös laillisen asumisen käsitettä. Kuten edellä on todettu, saman tuomion tuomiolauselmassa (2 kappale) kuitenkin todetaan, että muita hallinnollisia vaatimuksia, kuten vaatimusta pysyvistä oleskeluluvasta ei voida kuitenkaan asettaa. Mainituissa tapauksissa on kyse jäsenvaltion kansalaisista, joiden oikeus oleskeluun perustuu edellä mainittuun direktiiviin 2004/38/EY.

Tuomioistuin on vanhemmassa tuomiossaan C-66/08, Kozlovski, kuitenkin todennut, että se, että kyseinen henkilö ei oleskele siellä jäsenvaltion oleskeluoikeutta koskevien säännösten mukaisesti, ei ole tekijä, joiden perusteella yksinään voitaisiin päätellä, että kyseinen henkilö ei oleskele tässä jäsenvaltiossa puitepäätöksen 4 artiklan 6 alakohdassa tarkoitettulla tavalla, mutta sillä voi kuitenkin olla merkitystä täytäntöönpanosta vastaavalle oikeusviranomaiselle, kun sen on arvioitava, kuuluuko asianomainen henkilö kyseisen säännöksen soveltamisalaan (50 kohta). Tuomioistuimen tuomiot eivät siis tältä osin ole yhdenmukaisia, mutta koska uudemmat tuomiot näyttävät mahdollistavan jäsenvaltion edellyttävän asumisen ja oleskelun laillisuutta, tämän voidaan katsoa olevan uudempi oikeusohje, joka voitaisiin sisällyttää kansalliseen lainsäädäntöön. Tämän johdosta esityksessä ehdotetaan mainitun edellytyksen sisällyttämistä sääntelyyn.

Tuomion C-700/21, O.G. 52 kohdassa tuomioistuin on kolmannen maan kansalaisten osalta todennut, että mikään ei ole esteenä sille, että saatettaessa puitepäätöksen 4 artiklan 6 alakohta osaksi jäsenvaltion kansallista oikeutta se, että kolmansien maiden kansalaiset, joista on annettu eurooppalainen pidätysmääräys, voivat vedota kyseisessä säännöksessä säädettyyn eurooppalaisen pidätysmääräyksen harkinnanvaraiseen kieltäytymisperusteeseen, edellyttää kansallisen oikeuden mukaan sellaisen vaatimuksen täyttymistä, jonka mukaan kolmannen maan kansalaisen on pitänyt oleskella tai asua vakinaisesti kyseisessä jäsenvaltiossa yhtäjaksoisesti vähintään tietyn ajan (jäsenvaltioiden kansalaisten osalta tuomio C-123/08, Wolzenburg), kunhan tällaisella edellytyksellä ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen sen takaamiseksi, että etsitty henkilö osoittaa tietynasteista kotoutumista täytäntöönpanojäsenvaltioon. Tuomioistuin ei tuomiossaan asettanut tiettyä kestoa asumisen pituudelle, mutta viittasi kuitenkin pitkään oleskeluiden kolmansien maiden kansalaisten asemesta annettuun direktiiviin 2003/109/EY. Kyseisen direktiivin 4 artiklan nojalla viiden vuoden laillisen ja yhtäjaksoisen asumisen jälkeen myönnetään pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asema. Lisäksi jäsenvaltioiden on annettava tarkoitettulle kolmannen maan kansalaiselle pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa, joka on voimassa vähintään viisi vuotta ja jonka saa uusittua hakemuksesta ilman eri toimenpiteitä. Kolmansien maiden kansalaisia koskevassa oleskelulupia koskevassa sääntelyssä on näin ollen sama viiden vuoden asumista koskeva edellytys kuin jäsenvaltioiden kansalaisten osalta vastaavassa sääntelyssä.

Oleskelulupia koskevat kansalliset säännökset sisältyvät ulkomaalaislakiin (301/2004). Edellä mainitusta unionin kansalaisen oikeudesta pysyvään oleskeluun säädetään lain 161 g §:ssä ja pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvan myöntämisestä säädetään lain 56 a §:ssä. Suomessa kyseessä on pysyvä lupa, joka on voimassa toistaiseksi kuten kansallinen pysyvä lupa, josta säädetään lain 56 §:ssä.

Vaikka unionin tuomioistuin ei tältä osin ole asettanut asumisen kestolle tiettyä aikarajaa, esityksessä on pidetty tarkoituksenmukaisena käyttää myös kolmannen maan kansalaisten osalta viiden vuoden rajaa, jonka tuomioistuin on nimenomaisesti asettanut toisen jäsenvaltion kansalaisten osalta. Selkeä lisäperuste tälle ratkaisulle on, että edellä mainituin tavoin direktiivissä 2003/109/EY on säädetty saman pituisesta rajasta. Lisäksi unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö korostaa merkittävästi yhdenvertaisuutta, jonka voidaan katsoa olevan lisäperuste ehdotukselle.

Unionin tuomioistuin ei ole kolmannen maan kansalaisten osalta erityisesti ottanut kantaa, voidaanko asumiselle tai oleskelulle asettaa laillisuutta koskeva edellytys. Koska kolmannen maan kansalaisia koskevassa edellä mainitussa direktiivissä 2003/109/EY edellytetään kuitenkin laillista asumista vastaavasti kuin unionin kansalaisten osalta omassa oleskelulupia koskevassa sääntelyssään, esityksessä on pidetty mahdollisena asettaa myös kolmannen maan kansalaisten osalta kyseinen laillisuutta koskeva edellytys. Lisäperusteena voidaan pitää sitä, että tuomioistuin tuomiossaan C-700/21, O.G. (52 kohta) viittaa tuomion C-123/08, Wolzenburg, edellä mainittuun 74 kohtaan, jossa tuomioistuimen voidaan katsoa sallivan kyseisen edellytyksen.

Tuomion C 42/11, Lopes da Silva Jorge, 43 kohdassa tuomioistuin on selventänyt, mitä oikeusviranomaisen tulee ottaa huomioon harkinnassaan 4 artiklan 6 kohdan osalta. Unionin tuomioistuin on katsonut, että kun jäsenvaltio on pannut täytäntöön puitepäätöksen 4 artiklan 6 alakohdan asettamatta erityisiä edellytyksiä tämän säännöksen soveltamiselle, täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen on sen määrittelemiseksi, onko etsityn henkilön ja täytäntöönpanojäsenvaltion välillä konkreettisesti tilanteessa siteitä, joiden perusteella voidaan todeta, että viimeksi mainittu asuu vakinaisesti tai oleskelee tässä valtiossa puitepäätöksen 4 artiklan 6 kohdassa tarkoitettulla tavalla, arvioitava kokonaisvaltaisesti useita objektiivisia seikkoja, jotka ovat ominaisia tämän henkilön tilanteelle ja joihin kuuluvat esimerkiksi etsityn henkilön oleskelun kesto, luonne ja edellytykset sekä ne perhesiteet ja taloudelliset siteet, joita hänellä on (C-66/08, Kozłowski, tuomion 48 ja 49 kohta ja C-123/08, Wolzenburg, tuomion 76 kohta).

Vaikka edellä mainittu koskee vakinaisen asumisen ja oleskelun arviointia, vastaava arviointi tulee tuomioistuimen mukaan tehdä myös sen jälkeen, kun artiklan soveltamisalaan kuuluvien henkilöiden osalta arvioidaan sitä, onko perusteltua kieltäytyä luovuttamisesta. Tämä periaate ilmenee kolmannen maan kansalaisia koskevasta tuomioistuimen tuomiosta C-700/21, O.G. Tuomion 60 kohdassa todetaan, että kun täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomaisen toteaa, että kun puitepäätöksen 4 artiklan 6 alakohdassa mainitut kaksi edellytystä täyttyvät, sen on vielä arvioitava, onko olemassa oikeutettu intressi, joka on perusteena sille, että pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa määrätty rangaistus tai turvaamistoimenpide pannaan täytäntöön täytäntöönpanojäsenvaltion alueella. Tuomion 61 kohdan mukaan täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen on siis arvioitava kokonaisvaltaisesti kaikkia etsityn henkilön tilanteelle ominaisia konkreettisia seikkoja, jotka voivat osoittaa, onko tämän henkilön ja täytäntöönpanojäsenvaltion välillä siteitä, joiden perusteella voidaan todeta, että kyseinen henkilö on riittävän kotoutunut tähän valtioon ja että hänelle pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa määrätyn vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpano täytäntöönpanojäsenvaltiossa helpottaa näin ollen kyseisen 4 artiklan 6 kohdalla tavoitellun yhteiskuntaan uudelleen sopeutumista koskevan päämäärän toteutumista. Kyseisen tuomion tuomiolauselman mukaan arvioidessaan, onko täytäntöönpanojäsenvaltion alueella oleskelevasta tai vakinaisesti asuvasta kolmannen maan kansalaisesta annetun eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta kieltäydyttävä, täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen on arvioitava kokonaisvaltaisesti kaikkia niitä kyseisen kolmannen maan kansalaisen tilanteelle ominaisia konkreettisia seikkoja, jotka voivat osoittaa, onko kyseisen kansalaisen ja täytäntöönpanojäsenvaltion välillä siteitä, jotka osoittavat, että hän on kotoutunut riittävästi kyseiseen valtioon ja että hänelle pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa määrätyn vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpano täytäntöönpanojäsenvaltiossa parantaa näin ollen hänen mahdollisuuksiaan sopeutua uudelleen yhteiskuntaan sen jälkeen, kun tämä rangaistus tai turvaamistoimenpide on pantu täytäntöön. Näihin seikkoihin kuuluvat kolmannen maan kansalaisella olevat perhe, kieli ja kulttuurisiteet sekä sosiaaliset ja taloudelliset siteet

täytäntöönpanojäsenvaltioon sekä hänen kyseisessä jäsenvaltiossa oleskelunsa luonne, kesto ja edellytykset.

Esityksessä on katsottu, että ehdotetun EU-luovuttamislain 6 §:n 1 momentin 6 kohdan ja 2 momentin uudessa sanamuodossa tulisi ottaa huomioon edellä mainitut unionin tuomioistuimen asettamat edellytykset. Tuomioistuimen linjausten mukaisesti yleisesti sallittuja olisivat sellaiset edellytykset, joiden nojalla rajoitettaisiin luovuttamisesta kieltäytymistä. Ehdotuksen mukaan Suomessa vakinaisesti asuvalta tai oleskelevalta voitaisiin unionin tuomioistuimen tuomioissa sallitulla tavalla edellyttää pääsääntöisesti vähintään viiden vuoden asumista tai oleskelua laillisesti Suomessa. Lisäksi säännöksessä tarkennettaisiin, että luovuttamisesta voitaisiin kieltäytyä, jos kieltäytymisen voitaisiin katsoa parantavan luovutettavaksi pyydetyn mahdollisuuksia sopeutua uudelleen yhteiskuntaan hänelle tuomitun rangaistuksen päättyessä. Tämän lisäksi ehdotetaan, että kieltäytyminen olisi mahdollista muusta erityisestä syystä. Ehdotuksen mukaan lisäksi selvennettäisiin, että arvioinnissa voitaisiin ottaa huomioon oleskelun keston lisäksi muun ohella erityisesti oleskelun luonne ja edellytykset sekä perhe-, kieli-, kulttuuriset, sosiaaliset, taloudelliset ja muut siteet, joita hänellä olisi Suomeen.

Perusteltuna on pidetty, että edellytetty viiden vuoden asuminen tai oleskelu Suomessa ei olisi ehdoton edellytys, vaan kyseisten siteiden voitaisiin poikkeuksellisesti katsoa olevan riittävät, vaikka vakinainen asuminen tai oleskelu Suomessa olisi kestänyt alle viisi vuotta. Esityksessä on katsottu, että ehdoton viiden vuoden oleskelua koskeva edellytys voisi johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin esimerkiksi tilanteissa, joissa asuminen tai oleskelu olisi kestänyt vain hieman alle viisi vuotta.

Jotta luovuttamisasiaa käsittelevät viranomaiset saisivat maassa oleskelun pituutta ja laillisuutta koskevat tiedot asian käsittelyä varten, esityksessä ehdotetaan muutettavaksi EU-luovuttamislain 21 §:n 4 momenttia.

Voimassa olevan sääntelyn mukaisesti edellytyksenä olisi lisäksi luovutettavaksi pyydetyn pyyntö saada suorittaa vapausrangaistus Suomessa. Perusteltuna ei ole pidetty, että luovuttamisesta kieltäydyttäisiin tilanteissa, jossa tällaista pyyntöä ei olisi esitetty.

Puitepäättöksen **4 artiklan 7 kohdan a alakohdan** mukaan täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voi kieltäytyä panemasta eurooppalaista pidätysmääräystä täytäntöön, kun eurooppalainen pidätysmääräys koskee rikoksia, jotka on tehty täytäntöönpanosta vastaavan jäsenvaltion lainsäädännön mukaan kokonaan tai osittain täytäntöönpanosta vastaavan jäsenvaltion alueella tai sen alueeseen rinnastettavassa paikassa.

EU-luovuttamislain 5 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan luovuttamisesta tulee kieltäytyä, jos pyynnön perusteena oleva teko katsotaan rikoslain 1 luvun mukaan tehdyksi kokonaan tai osittain Suomessa taikka suomalaisessa aluksessa tai ilma-aluksessa ja teko tai sitä vastaava teko ei ole Suomessa rangaistava (a kohta) taikka rikoksen syyteoikeus on Suomen lain mukaan vanhentunut taikka rangaistusta ei voitaisi enää tuomita tai panna täytäntöön (b kohta).

Komissio on perustellussa lausunnossaan katsonut, että Suomi ei ole saattanut 4 artiklan 7 kohdan a alakohtaa asianmukaisesti osaksi kansallista lainsäädäntöään, koska EU-luovuttamislain 5 §:n 1 momentin 5 kohdassa säädetään harkinnanvaraisen kieltäytymisperusteen sijaan ehdottomasta kieltäytymisperusteesta, jolloin täytäntöönpanosta vastaaville oikeusviranomaisille ei jää asiassa harkintavaltaa.

Tältä osin keskeinen on edellä mainittu unionin tuomioistuimen tuomio C-665/20 PPU, X, jonka mukaan, kun jäsenvaltiot päättävät saattaa jonkin harkinnanvaraisen kieltäytymisperusteen

osaksi kansallista oikeutta, ne eivät voi säätää, että oikeusviranomaisten on kieltäydyttävä eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta, jos se kuuluu mainittujen perusteiden soveltamisalaan. Täytäntöönpanosta vastaavalla oikeusviranomaisella on päinvastoin oltava harkintavaltaa, ja sen on voitava ottaa huomioon kuhunkin yksittäistapaukseen liittyvät olosuhteet.

Tämän johdosta esityksessä ehdotetaan, että EU-luovuttamislain 5 §:n 1 momentin 5 kohdan sisältämä ehdoton kieltäytymisperuste kumotaan. Lisäksi ehdotetaan, että lain 6 §:n 4 kohdan harkinnanvaraisen kieltäytymisperusteen sanamuoto muutetaan vastaamaan puitepäätöksen 4 artiklan 7 kohdan a alakohdtaa. Tämä tarkoittaisi, että 4 kohdasta poistettaisiin sen viimeinen lause, jonka mukaan on tarkoituksenmukaisempaa käsitellä asia Suomessa. Ehdotetun sanamuodon mukaan luovuttamisesta voitaisiin kieltäytyä, jos pyynnön perusteena oleva teko katsotaan rikoslain 1 luvun mukaan tehdyksi kokonaan tai osittain Suomessa taikka suomalaisessa aluksessa tai ilma-aluksessa.

5 artikla Erityistapauksissa annettavat pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion takuut

Puitepäätöksen **5 artiklan** mukaan sille, että täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen panee täytäntöön eurooppalaisen pidätysmääräyksen, voidaan asettaa täytäntöönpanojäsenvaltion lainsäädännössä jokin artiklassa luetelluista ehdoista. Artiklan 3 kohdan mukaan voidaan asettaa ehto, jonka mukaan, jos henkilö, josta eurooppalainen pidätysmääräys on annettu syytteen nostamista varten, on täytäntöönpanojäsenvaltion kansalainen tai siellä vakinaisesti asuva, luovuttamisen ehdoksi voidaan asettaa se, että henkilö, kun häntä on kuultu, palautetaan täytäntöönpanojäsenvaltioon suorittamaan pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa määrätty vapaudenmenetyksen käsittävä rangaistus tai turvaamistoimenpide.

EU-luovuttamislain 8 §:n 1 momentin mukaan päätettäessä luovuttaa Suomen kansalainen syytetoimenpiteitä varten luovuttamisen ehdoksi on asetettava, että hänet välittömästi tuomion tultua lainvoimaiseksi palautetaan Suomeen suorittamaan mahdollisesti tuomittua vapausrangaistusta, jos luovutettavaksi pyydetty luovuttamisasian käsittelyn yhteydessä on pyytänyt saada suorittaa rangaistuksen Suomessa. Pykälän 2 momentin mukaan, jos luovutettavaksi pyydetty asuu Suomessa pysyvästi, 1 momentin mukainen ehto voidaan asettaa, jos luovutettavaksi pyydetty luovuttamisasian käsittelyn yhteydessä on pyytänyt saada suorittaa rangaistuksen Suomessa ja hänen henkilökohtaisten olosuhteittensa tai muun erityisen syyn takia on perusteltua, että hän voi suorittaa mahdollisesti tuomittavan vapausrangaistuksen Suomessa. Pykälän 3 momentin mukaan edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen vapausrangaistukset on pantava Suomessa täytäntöön noudattaen, mitä siitä erikseen säädetään.

Komissio on perustellussa lausunnossaan katsonut, että Suomi ei ole saattanut puitepäätöksen 5 artiklan 3 kohtaa asianmukaisesti osaksi kansallista lainsäädäntöään. Komissio on todennut, että jäsenvaltioiden on noudatettava puitepäätöksen kansallisen täytäntöönpanon yhteydessä SEUT 18 artiklaa, jonka mukaan edellä mainituin tavoin kaikki kansalaisuuteen perustuva syrjintä on kiellettyä perussopimusten soveltamisalalla jäsenvaltion kansalaisten välillä. Komissio on tämän johdosta katsonut, että EU-luovuttamislain 8 §:n 1 momentissa säädetty Suomen kansalaisten ja 2 momentissa säädetty Suomessa asuvien muiden jäsenvaltioiden kansalaisten erilainen kohtelu ei ole oikeutettua.

Kuten edellä on todettu, unionin tuomioistuin on tuomiossa C-42/11, Lopes da Silva Jorge, katsonut puitepäätöksen 4 artiklan 6 kohdan osalta, että jäsenvaltioiden on saatettaavaan kyseistä säännöstä osaksi kansallista oikeusjärjestystään noudatettava SEUT 18 artiklaa (39 kohta).

Selvänä voidaan pitää, että mainitussa 8 §:n 2 momentissa muiden jäsenvaltioiden kansalaisten osalta edellytetään lisäarviointia siitä, onko mahdollisesti tuomittavan vapausrangaistuksen suorittaminen Suomessa perusteltua hänen henkilökohtaisten olosuhteittensa tai muun erityisen syyn takia. Vastaavaa arviointia ei edellytetä kansalaisten osalta. Julkisasiamies Bot on ratkaisuehdotuksessaan asiassa C-579/15, Poplawski I, todennut, että henkilön vakinainen asuminen täytäntöönpanovaltiossa sen enempää kuin tämän valtion kansalaisuus ei kuitenkaan ole sama asia kuin kumoamaton oletama, jonka mukaan rangaistuksen täytäntöönpano tässä valtiossa on väistämättä paremmin omiaan edistämään asianomaisen sopeutumista uudelleen yhteiskuntaan. Kyse ei siis kuitenkaan ole unionin tuomioistuimen tuomion sisällöstä.

Komissio ei perustellussa lausunnossaan kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että EU-luovuttamislain 8 §:n 1 momentti on Suomen kansalaisten osalta ehdoton siten, että palauttamista koskeva ehto on asetettava, jos Suomen kansalainen tätä pyytää, vaikka puitepäätöksen mukaan ehdon asettaminen on harkinnanvaraista. Esityksessä on kuitenkin katsottu, että myös sen, että vain Suomessa vakinaisesti asuvien osalta säännös on harkinnanvarainen tarkoittaa erilaista kohtelua, jota unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan ei todennäköisimmin pidettäisi oikeutettuna.

Edellä mainitun perustein esityksessä ehdotetaan, että EU-luovuttamislain 8 §:ää muutettaisiin siten, että ehdon asettaminen olisi harkinnanvaraista ja että asettamisen edellytykset olisivat samat sekä Suomen kansalaisten että Suomessa vakinaisesti asuvien muiden jäsenvaltioiden kansalaisten osalta.

Keskeistä on, että Suomen kansalaista koskeva ehdon asettamisen muuttaminen harkinnanvaraiseksi olisi myös merkityksellinen perustuslain kannalta. EU-luovuttamislain eduskuntakäsittelyssä PeVL 18/2003 vp on todettu, että EU-luovuttamislain säännökset Suomen kansalaisen luovuttamisesta oikeudenkäyntiä varten olivat ristiriidassa silloisen perustuslain 9 §:n 3 momentin kanssa. Kuten edellä on todettu, perustuslakia on kuitenkin tämän jälkeen tältä osin muutettu. Esityksessä on katsottu, että voimassa oleva perustuslain 9 §:n 3 momentti mahdollistaisi, että Suomen kansalaisen luovuttamisesta voitaisiin säätää tavallisella lailla. Kyse on kuitenkin perustuslain kannalta merkityksellisestä sääntelystä.

Toisin kuin puitepäätöksen 4 artiklan 6 kohta tässä tarkoitettu 5 artiklan 3 kohta ei sisällä säännöksiä jäsenvaltiossa oleskelevista henkilöistä, vaan ainoastaan kansalaisista ja vakinaisesti asuvista henkilöistä. Koska selvää eroa ei kuitenkaan näytä olevan jäsenvaltiossa vakinaisesti asuvan tai oleskelevan henkilön käsitteillä, esityksessä ehdotetaan, että myös jäsenvaltiossa oleskelevat henkilöt sisällytettäisiin kansalliseen sääntelyyn.

Kuten edellä on todettu, tuomion C-700/21, O.G. osalta unionin tuomioistuin on ottanut kantaa myös jäsenvaltiossa asuvien kolmannen maan kansalaisten asemaan puitepäätöksen 4 artiklan 6 kohdan osalta. Tuomioistuin on tehnyt näin myös määräyksellä ratkaistussa asiassa C-636/22, PY, jonka tuomiolauselman mukaan puitepäätöksen 5 artiklan 3 alakohtaa, luettuna yhdessä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 20 artiklassa vahvistetun yhdenvertaisuutta lain edessä koskevan periaatteen kanssa, on tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle säännöstölle, jolla täytäntöönpanojäsenvaltion oikeusviranomaisesta estetään ehdottomasti ja automaattisesti asettamasta kyseisen jäsenvaltion alueella vakinaisesti asuvan kolmannen maan kansalaisen luovuttamiselle ehtoa, jonka mukaan kyseinen henkilö on sen jälkeen, kun häntä on kuultu, palautettava kyseiseen jäsenvaltioon hänelle pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa mahdollisesti määrättävän vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanoa varten.

Edellä mainitun perusteella esityksessä ehdotetaan, että 8 §:ään sisältyvän sääntelyn tulisi kattaa myös kolmannen maan kansalaiset. Myös voimassa oleva 8 §:n 2 momentti soveltuu puitepäättöksen 5 artiklan 3 kohdan sanamuodon mukaisesti kaikkiin Suomessa pysyvästi asuviin, eikä ainoastaan muiden jäsenvaltioiden kansalaisiin.

Tapauksen tuomiolauselmassa selvennetään myös niitä kriteerejä, joita täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen tulee ottaa huomioon arvioidessaan, onko täytäntöönpanojäsenvaltion alueella vakinaisesti asuvasta kolmannen maan kansalaisesta annetun eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanolle asetettava mainitussa säännöksessä tarkoitettu ehto. Nämä vastaavat pitkälti edellä puitepäättöksen 4 artiklan 6 kohtaa koskevista perusteluissa selvitettyä unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä liittyen sen arvioimiseen, onko henkilö Suomessa vakinaisesti asuva tai Suomessa oleskeleva, ja mitkä ovat ne perusteet, joiden nojalla voidaan katsoa, että vapausrangaistus olisi perusteltua suorittaa Suomessa. Vastaavat kysymykset liittyvät puitepäättöksen 5 artiklan 3 kohdan arviointiin, joten tältä osin esityksessä viitataan mainittuihin puitepäättöksen 4 artiklan 6 kohdan perusteluihin.

Esityksessä ehdotetaan, että muutettavaksi ehdotetun 8 §:n mukaan päätettäessä luovuttaa Suomen kansalainen taikka Suomessa laillisesti vähintään viisi vuotta vakinaisesti asunut tai oleskellut syytetoimenpiteitä varten luovuttamisen ehdoksi voidaan asettaa, että hänet välittömästi tuomion tultua lainvoimaiseksi palautetaan Suomeen suorittamaan mahdollisesti tuomitua vapausrangaistusta, jos luovutettavaksi pyydetty luovuttamisasian käsittelyn yhteydessä on pyytänyt saada suorittaa rangaistuksen Suomessa. Kuten edellä on todettu, uusi säännös olisi harkinnanvarainen ja poikkeaisi voimassa olevasta laista henkilölliseltä soveltamisalaltaan. Voimassa olevan lain mukaisesti säännöksessä edellytettäisiin, että luovutettavaksi pyydetty olisi luovuttamisasian käsittelyn yhteydessä on pyytänyt saada suorittaa rangaistuksen Suomessa.

Ehdotuksen 8 §:n 2 momentin mukaan ehdon asettamisen edellytyksenä olisi lisäksi, että ehdotetun 6 §:n 1 momentin 6 kohdassa ja 2 momentissa säädetty luovuttamisesta kieltäytymisen edellytykset täytyisivät. Tämä tarkoittaisi, että palauttamista koskeva ehto voitaisiin asettaa, jos sen voitaisiin katsoa parantavan luovutettavaksi pyydetyn mahdollisuuksia sopeutua uudelleen yhteiskuntaan hänelle tuomitun rangaistuksen päättyessä taikka muusta erityisestä syystä. Arvioinnissa voitaisiin ottaa huomioon oleskelun keston lisäksi muun ohella erityisesti oleskelun luonne ja edellytykset sekä perhe, kieli-, kulttuuriset, sosiaaliset, taloudelliset ja muut siteet, joita hänellä on Suomeen. Jos edellä mainittujen siteiden voitaisiin poikkeuksellisesti katsoa olevan erityisen merkittävät, luovuttamisesta voitaisiin kieltäytyä, vaikka vakinainen asuminen tai oleskelu Suomessa olisi kestänyt alle viisi vuotta. Vapausrangaistus olisi pantava Suomessa täytäntöön noudattaen, mitä siitä erikseen säädetään.

15, 17, 27 ja 28 artikla Luovuttamispäätös; Päätöksen määrääjat ja menettelyt; Mahdollinen syyteeseenpano muista rikoksista; Pidätysmääräyksen mukainen luovuttaminen ja luovuttaminen edelleen kolmanteen maahan

Puitepäättöksen **15 artiklan 1 kohdan** mukaan täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen tekee päätöksen henkilön luovuttamisesta tässä puitepäättöksessä määritetyissä määrääjoissa ja siinä määritetyin edellytyksin.

Puitepäättöksen **17 artiklan 1 kohdan** mukaan eurooppalainen pidätysmääräys käsitellään ja se pannaan täytäntöön kiireellisesti. Artiklan **2 kohdan** mukaan, jos etsitty henkilö suostuu luovuttamiseen, lopullinen päätös eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta olisi tehtävä 10 päivän kuluttua suostumuksen antamisesta. Artiklan **3 kohdan** mukaan muissa

tapauksissa lopullinen päätös eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta olisi tehtävä 60 päivän kuluessa etsityn henkilön kiinni ottamisesta. Artiklan **4 kohdan** mukaan, jos eurooppalaista pidätysmääräystä ei erityistapauksissa voida panna täytäntöön 2 tai 3 kohdan mukaisissa määräajoissa, täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen on välittömästi ilmoitettava siitä ja viivästyksen syystä pidätysmääräyksen antaneelle oikeusviranomaiselle. Tällaisessa tapauksessa määräaikoja voidaan jatkaa 30 päivällä.

Päätöksentekoa koskevista määräajoista säädetään myös 27 artiklan 4 kohdassa ja 28 artiklan 3 kohdan c alakohdassa. Puitepäätöksen **27 artiklan 4 kohdan** mukaan suostumusta niin sanotusta erityissäännöstä luopumiselle on pyydettävä täytäntöönpanosta vastaavalta oikeusviranomaiselta. Päätös asiassa on tehtävä viimeistään 30 päivän kuluttua pyynnön vastaanottamisesta. Puitepäätöksen **28 artiklan 3 kohdan c alakohdan** mukaan täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen antaa suostumuksensa toiseen jäsenvaltioon luovuttamiselle siten, että päätös asiassa on tehtävä viimeistään 30 päivän kuluttua pyynnön vastaanottamisesta.

EU-luovuttamislaisissa määräaikoja koskevia säännöksiä on 32, 35, 38, 39, 41, 51 ja 52 §:ssä.

Komissio on perustellussa lausunnossaan katsonut, että Suomi ei ole saattanut puitepäätöksen 15 artiklan 1 kohtaa, 17 artiklan 3 ja 4 kohtaa, 27 artiklan 4 kohtaa ja 28 artiklan 3 kohdan c alakohtaa asianmukaisesti osaksi kansallista lainsäädäntöään. Komission mukaan Suomen lainsäädäntö ei kaikissa tilanteissa takaa puitepäätöksessä säädettyjen määräaikojen noudattamista. Komissio kiinnittää huomiota muun ohella siihen, että kansallisessa lainsäädännössä säädetään liikkumavarasta silloin, kun säädettyjä määräaikoja ei voida noudattaa. Tällaisessa tapauksessa asian on ratkaistava niin pian kuin mahdollista. Komission mukaan täsmällisten määräaikojen puuttuminen on vastoin puitepäätöksen säännöksiä.

Esityksen mukaan komission perustellun lausunnon johdosta on aihetta katsoa, että puitepäätöksen täytäntöönpanolainsäädäntö tulisi saattaa sellaiseksi, että se yksiselitteisemmin täyttää puitepäätöksen velvoitteet.

Tältä osin keskeinen on tuomio C-168/13 PPU, Jeremy F, jossa unionin tuomioistuin on todennut, että on erotettava toisistaan puitepäätöksen 17 artiklassa eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanolle asetetut määräajat ja 27 artiklan 4 kohdassa ja 28 artiklan 3 kohdan c alakohdassa säädetty määräajat (59 kohta). Tarkoitettujen 27 ja 28 artiklan määräajat koskevat suostumuksen antamista erityissäännön soveltamatta jättämiseen tai edelleen luovuttamiseen. Puitepäätöksen 17 artiklan 1 kohdassa säädetään, että eurooppalainen pidätysmääräys on käsiteltävä ja pantava täytäntöön kiireellisesti, kun taas puitepäätöksen 17 artiklan 2 ja 3 kohdassa asetetaan pidätysmääräyksen täytäntöönpanoa koskevan lopullisen päätöksen tekemiselle täsmälliset 10 ja 60 päivän määräajat sen mukaan, suostuuko etsitty henkilö luovuttamiseensa (60 kohta). Näitä määräaikoja voidaan pidentää vain erityistapauksissa 30 päivällä (puitepäätöksen 17 artiklan 4 kohta), ja jäsenvaltio voi olla noudattamatta näitä määräaikoja 17 artiklan 7 kohdan mukaisesti ainoastaan poikkeuksellisissa olosuhteissa (61 kohta). Tästä seuraa, että puitepäätöksessä annetaan jäsenvaltioille tiettyä liikkumavaraa, mutta vain erityistapauksissa ja poikkeuksellisissa olosuhteissa (64 kohta). Unionin tuomioistuin on todennut, että muutosta ei voida missään tapauksessa hakea lykkäävin vaikutuksin jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanoa koskevaan päätökseen noudattamatta lopullisen päätöksen tekemistä koskevia määräaikoja (65 kohta).

Edellä mainitun perusteella esityksessä ehdotetaan ensinnäkin, että EU-luovuttamislain 22 ja 26 §:ssä käytetty käsite viivytystä muutettaisiin käsitteeksi kiireellisesti, jotta pykälän sanamuoto vastaisi puitepäätöksen 17 artiklan 1 kohtaa.

Lisäksi ehdotetaan, että 32 §:stä ja 51 §:n 3 momentista poistettaisiin lause, jonka mukaan, jos päätöstä ei erityisestä syystä voida tehdä mainitussa määräajassa, se on tehtävä niin pian kuin mahdollista. Vastaavasti 41 §:n 3 momentti ehdotetaan poistettavaksi, sillä se sisältää lauseen, jonka mukaan jos 2 momentissa säädettyä määräaikaa ei erityisestä syystä voida noudattaa, asia tulee ratkaista niin pian kuin mahdollista. Lauseet ehdotetaan poistettaviksi, koska niiden voidaan katsoa olevan ristiriidassa puitepäätöksen 17 artiklan 4 kohdan periaatteen kanssa, jonka mukaan vain erityistapauksissa artiklan 2 ja 3 kohdan määräaikoja voidaan jatkaa ja tämä jatkoaika on 30 päivää.

Esityksessä ehdotetaan myös, että mainittu puitepäätöksen 17 artiklan 4 kohdan periaate sisällytettäisiin EU-luovuttamislakiin. Mainittu periaate määräaikojen jatkamisesta 30 päivällä on vaikea siirtää kansalliseen lainsäädäntöön, sillä EU-luovuttamislaissa on tarkat määräajat sekä käräjäoikeuden päätöksen tekemiselle että valitusmenettelylle korkeimpaan oikeuteen ja myös korkeimman oikeuden päätöksenteolle. Kuitenkin erityinen syy, joka mahdollistaa määräaikojen pidentämisen, voi tulla esiin joko jo käräjäoikeusvaiheessa taikka vasta asian käsittelyssä korkeimmassa oikeudessa. Tämän johdosta esityksessä ehdotetaan, että 32 §:ään sisällytettäisiin uusi 2 momentti, joka sisältäisi yleisluonteisen säännöksen, jonka mukaan, jos erityistapauksissa luovuttamista koskevaa päätöstä ei voitaisi tehdä 1 momentissa tai 41 §:n 2 momentissa säädettyssä määräajassa, pyynnön esittäneen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle olisi tehtävä 35 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus. Ilmoituksen tekemisen jälkeen tämän pykälän 1 momentissa ja 41 §:n 2 momentissa tarkoitettut määräajat jatkuisivat 30 päivällä siten, että asia olisi lainvoimaisesti ratkaistava 90 päivän kuluessa siitä, kun luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Suomessa.

Edellä mainitun unionin tuomioistuimen tuomion C-168/13, Jeremy F, perustelujen nojalla (kohta 64 ja 65) selvänä voidaan pitää, että puitepäätöksen 17 artiklan 2 ja 3 kohdan määräaikoja on tulkittava siten, että luovuttamista koskeva lopullinen päätös on tehtävä lähtökohtaisesti joko kymmenen päivän kuluessa siitä, kun etsitty henkilö on suostunut luovuttamiseensa, tai muissa tapauksissa 60 päivän kuluessa viimeksi mainitun kiinni ottamisesta. EU-luovuttamislain 32, 38, 39 ja 41 §:n voidaan katsoa täyttävän nämä velvoitteet puitepäätöksen 17 artiklan 3 kohdan sisältämän 60 päivän määräajan osalta. Perusteena tälle on, että 32 §:ssä säädetään käräjäoikeuden päätökselle 26 päivän määräaika, joka alkaa siitä, kun luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Suomessa. Muutoksenhakemuksen tekemistä koskeva 38 § taas sisältää seitsemän päivän määräajan, jonka kuluessa muutoksenhakukirjelmä, joka on osoitettu korkeimmalle oikeudelle, on toimitettava käräjäoikeuteen. Määräaika alkaa käräjäoikeuden päätöksen tekemisestä. Muutoksenhakemukseen vastaamista koskeva 39 § sisältää myöskin seitsemän päivän määräajan, joka koskee vastauksen antamista muutoksenhakemukseen. Määräaika alkaa muutoksenhakuajan päättymisestä. Mainittu 41 §:n 2 momentti sisältää korkeimman oikeuden käsittelylle asetetun määräajan, jonka mukaan asia on ratkaistava 20 päivän kuluessa vastauksen toimittamiseen varatun ajan päättymisestä. Edellä mainitut 26 päivän, kaksi seitsemän päivän ja 20 päivän määräajat muodostavat yhdessä puitepäätöksen 17 artiklan 3 kohdan mukaisen 60 päivän määräajan.

Myös EU-luovuttamislain 32 §:ssä asetetun kolmen päivän määräajan tilanteessa, jossa luovutettavaksi pyydetty on suostunut luovuttamiseen, voidaan katsoa täyttävän puitepäätöksen 17 artiklan 2 kohdan velvoitteet.

Esityksessä ehdotetaan myös EU-luovuttamislain viivästyksiä koskevaan 35 §:ään lähinnä teknisiä sanamuotomuutoksia, joiden tarkoitus on ottaa käyttöön puitepäättöksen 17 artiklassa käytettyjä käsitteitä.

Kuten edellä on todettu, myös EU-luovuttamislain 51 §:n 3 momentti sisältää 30 päivän määräajan, joka koskee päätöksentekemistä tilanteessa, jossa pyynnön esittänyt jäsenvaltio on pyytänyt, että Suomesta luovutettu henkilö saadaan kyseisessä jäsenvaltiossa asettaa syytteeseen, häntä rangaista tai häneltä riistää vapaus muusta ennen luovuttamista tehdystä rikoksesta kuin siitä, jonka perusteella hänet on luovutettu, taikka siihen, että luovutettu henkilö voidaan luovuttaa edelleen toiseen jäsenvaltioon. Edellä mainittu unionin tuomioistuimen tuomio C-168/13, Jeremy F, koskee nimenomaisesti mainittuja määräaikoja. Tuomioistuin totesi tuomion tuomiolauselmassa, että puitepäättöksen 27 artiklan 4 kohtaa ja 28 artiklan 3 kohdan c alakohtaa on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä sille, että jäsenvaltiot säätävät muutoksenhausta, jolla lykätään oikeusviranomaisen sellaisen päätöksen täytäntöönpanoa, jolla kyseinen viranomainen päättää 30 päivän kuluessa erityissääntöön tai edelleen luovuttamiseen suostumisesta. Edellytyksenä kuitenkin on, että lopullinen päätös tehdään puitepäättöksen 17 artiklassa tarkoitetuissa määräajoissa.

Perusteena kannalleen unionin tuomioistuin on esittänyt, että puitepäättöksen 27 artiklan 4 kohdassa ja 28 artiklan 3 kohdan c alakohdassa, toisin kuin 17 artiklassa, ei vahvisteta määräaikoja lopullisen päätöksen tekemistä varten ja näin ollen niitä on tulkittava siten, että niissä vahvistettu määräaika koskee vain alkuperäistä päätöstä, eikä se koske tilannetta, jossa tällaiseen muutoksenhakuun on ryhdytty.

Koska edellä mainitun voidaan katsoa edellyttävän, että 51 §:n 3 momentissa oleva määräaika muutetaan vastaamaan EU-luovuttamislain 32 §:ssä olevaa 26 päivän määräaikaa, esityksessä ehdotetaan kyseistä muutosta. Tällöin määräajat olisivat tuomiossa edellytetyllä tavalla yhteneväiset. EU-luovuttamislain 52 § mahdollistaa muutoksenhaun kärkeäoikeuden 51 §:ssä tarkoitettuun päätökseen.

18 ja 19 artikla Tilanne päätöstä odottaessa; Henkilön kuuleminen päätöstä odottaessa

Puitepäättöksen **18 artiklassa** säädetään luovutettavaksi pyydetyn henkilön kuulemisesta tai väliaikaisesta siirtämisestä ennen luovuttamispäätöksen tekemistä. Artiklan 1 kohdan mukaan, kun eurooppalainen pidätysmääräys on annettu rikossyytteen ajamista varten, täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen on joko suostuttava siihen, että etsittyä henkilöä on kuultava 19 artiklan mukaisesti (a alakohta); tai suostuttava siihen, että etsitty henkilö siirretään väliaikaisesti (b alakohta). Artiklan 2 kohdan mukaan pidätysmääräyksen antaneen ja täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen on keskenään sovittava väliaikaisen siirtämisen edellytyksistä ja kestosta. Artiklan 3 kohdan mukaan väliaikaista siirtämistä koskevissa tapauksissa henkilön on voitava palata täytäntöönpanojäsenvaltioon ollakseen läsnä häntä koskevissa istunnoissa luovuttamismenettelyn puitteissa.

Puitepäättöksen **19 artiklassa** säädetään tarkemmin henkilön kuulemisesta päätöstä odottaessa. Artiklan 1 kohdan mukaan etsityn henkilön kuulemisen toimittaa oikeusviranomainen jonkin toisen henkilön avustamana, joka nimetään sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan, jolla on toimivalta pyynnön esittämiseen. Artiklan 2 kohdan mukaan etsityn henkilön kuuleminen toimitetaan täytäntöönpanojäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti ja sen edellytykset on määritettävä pidätysmääräyksen antaneen ja täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen keskinäisellä sopimuksella. Artiklan 3 kohdan mukaan toimivaltainen täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voi antaa jäsenvaltionsa muun oikeusviranomaisen tehtäväksi

osallistua etsityn henkilön kuulemiseen, jotta varmistetaan tämän artiklan ja asetettujen ehtojen asianmukainen soveltaminen.

EU-luovuttamislain 63 §:ssä säädetään kuulemisesta ennen luovuttamista koskevaa päätöstä. Pykälän mukaan, jos kiinniottamista ja luovuttamista koskeva toisen jäsenvaltion pyyntö on tehty syytetoimenpiteitä varten, kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain (4/1994) mukaisen toimivaltaisen viranomaisen on pyynnön esittäneen jäsenvaltion pyynnöstä ennen luovuttamista koskevan päätöksen tekemistä suostuttava siihen, että luovutettavaksi pyydettyä kuullaan mainitun lain mukaisesti. Pykälän 2 momentin mukaan edellä 1 momentissa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen voi vastaavasti pyytää toiselta jäsenvaltiolta Suomeen luovutettavaksi pyydetyn kuulemistä.

Komissio on perustellussa lausunnossaan katsonut, että Suomi ei ole saattanut puitepäätöksen 18 artiklan 1 kohdan b alakohdtaa sekä saman artiklan 2 ja 3 kohtaa asianmukaisesti osaksi kansallista lainsäädäntöään, koska se ei ole säätänyt täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen mahdollisuudesta suostua etsityn henkilön väliaikaiseen siirtämiseen.

Edellä mainittu 63 § kattaa vain puitepäätöksen 18 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua kuulemistä, mutta ei b alakohdassa tarkoitettua väliaikaista siirtämistä. Hallituksen esityksessä 88/2203 vp (s. 58) todetaan tältä osin, että pykälään ei ole otettu säännöksiä luovutettavan henkilön väliaikaisesta siirtämisestä, vaikka puitepäätöksen 18 ja 19 artikla sisältävät tästä säännöksiä. Jos pykälän 1 momentissa tarkoitettuun kuulemiseen suostutaan, väliaikaiseen siirtämiseen ei olisi 18 artiklan mukaan velvollisuutta suostua, joten sääntelyä ei ole pidettävä pakollisena. Esityksen mukaan säännösten ottamista lakiin ei pidetty tarkoituksenmukaisena, sillä lopullinen luovuttamista koskeva päätös voitaisiin menettelyssä antaa suhteellisen nopeasti.

Esityksen mukaan komission perustellun lausunnon johdosta on aihetta arvioida uudelleen, tulisiko EU-luovuttamislakiin sisällyttää säännökset myös väliaikaisesta siirtämisestä. Käytännön yhteistyössä ei ole ilmennyt tarvetta 18 artiklassa tarkoitettuun väliaikaiseen siirtämiseen lähinnä menettelyn lyhyistä määräajoista johtuen ja koska artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettu kuuleminen on ollut riittävä toimenpide. Tästä huolimatta komission perustellun lausunnon johdosta on aihetta katsoa, että puitepäätöksen täytäntöönpanolainsäädäntö tulisi tältäkin osin saattaa sellaiseksi, että se täyttää puitepäätöksen velvoitteet riittävän yksiselitteisesti. Tämän johdosta esityksessä ehdotetaan, että EU-luovuttamislain 63 §:ää täydennetään väliaikaista siirtämistä koskevilla säännöksillä.

Esityksessä ehdotetaan, että väliaikaisesta siirtämisestä säädettäisiin viittaamalla rikosasioita koskevaa eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin täytäntöönpanosta annettuun lakiin (430/2017), jäljempänä *EIO-laki*. Viittaus tarkoittaisi, että EIO-lain lisäksi sovellettaisiin myös rikosasioita koskevasta eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2014/41/EU, jäljempänä *EIO-direktiivi*, joka on Suomessa lakina voimassa. EIO-direktiivin 22 artikla ja EIO-lain 12 § sisältävät voimassa olevat säännökset väliaikaisesta siirtämisestä EU:n jäsenvaltioiden välillä lukuun ottamatta Irlantia ja Tanskaa, joihin mainittua sääntelyä ei sovelleta. Väliaikaisen siirtämisen osalta Irlantiin ja Tanskaan sovelletaan sitä vastoin vapautensa menettäneen henkilön väliaikaisesta siirtämisestä todistelutarkoituksessa rikosasioissa annettua lakia (150/2004), jäljempänä *väliaikaista siirtämistä koskeva laki*. Keskeinen ero sääntelyiden välillä on, että EIO-direktiivi ja EIO-laki mahdollistavat Suomen kansalaisten ja Suomessa pysyvästi asuvien väliaikaisen siirtämisen samoin edellytyksin kuin muiden henkilöiden siirtämisen. Väliaikaista siirtämistä koskevan lain 7 §:n mukaan sitä vastoin Suomen kansalaista tai Suomessa pysyvästi asuvaa ei saa siirtää ilman hänen suostumustaan. Noudatettavan menettelyn osalta keskeinen ero on, että väliaikaista

siirtämistä koskevan lain 3 §:n mukaan väliaikaisesta siirtämisestä ja sen pyytämisestä päättää oikeusministeriö. Sitä vastoin EIO-lain 12 §:n 1 momentin mukaan väliaikaisesta siirtämisestä Suomesta toiseen jäsenvaltioon päättää ensisijaisesti Helsingin käräjäoikeus.

Puitepäättöksen 18 artikla ei sisällä omia kansalaisia ja jäsenvaltiossa pysyvästi asuvia koskevaa erityissääntelyä. Tämä tarkoittaa, että kyseisen artiklan nojalla myös näitä henkilöitä on velvoite voida väliaikaisesti siirtää myös Irlantiin ja Tanskaan samoin edellytyksin kuin muita henkilöitä. Tämän johdosta esityksessä ehdotetaan, että väliaikaiseen siirtämiseen sovellettaisiin kaikkien jäsenvaltioiden osalta soveltuvin osin, mitä EIO-direktiivissä ja EIO-laissa säädetään väliaikaisesta siirtämisestä. Myös menettelyn osalta EIO-lain sääntely on yhteensopivampi EU-luovuttamislain kanssa kuin väliaikaista siirtämistä koskevan lain sääntely.

Omien kansalaisten väliaikaisen siirtämisen osalta sääntely on merkityksellistä myös perustuslain 9 §:n 3 momentin kannalta. Ehdotetussa sääntelyssä viitattaisiin EIO-direktiiviin ja sen täytäntöönpanoa koskevaan EIO-lakiin. EIO-direktiivin täytäntöönpanoa koskevassa hallituksen esityksessä 29/2017 vp katsottiin, että sen sisältämä väliaikaista siirtämistä koskeva sääntely voitaisiin hyväksyä tavallisella lailla (s. 115). Ehdotuksen mukaan puitepäättöksen 8 artiklan osalta mainittua sääntelyä sovellettaisiin EIO-laista poiketen myös Irlantiin ja Tanskaan.

Myös kuulemisen osalta esityksessä ehdotetaan, että noudatettavan sääntelyn osalta viitattaisiin soveltuvin osin EIO-direktiiviin ja EIO-lakiin, vaikka nämä eivät edellä mainituin tavoin sovellu Irlantiin ja Tanskaan. Irlannin ja Tanskan osalta sovellettava sääntely sisältyy kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annettuun lakiin (4/1994). Kuulemisen osalta voidaan katsoa, että näiden kahden sääntelyn välillä ei ole merkittävää eroa. EIO-direktiivi ei sisällä erityisiä säännöksiä kuulemisesta, mutta sen 10 artiklan 2 kohdan c alakohdan nojalla on selvää, että todistajan, epäillyn tai syytteessä olevan henkilön kuuleminen täytäntöönpanovaltion alueella kuuluu sen soveltamisalaan. EIO-direktiivin 24 artikla ja EIO-lain 16 § mahdollistavat kuulemisen myös videokokouksen avulla myös rikoksesta epäillyn tai syytteessä olevan osalta.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että EU-luovuttamislain 63 §:n uuteen 2 ja 3 momenttiin otetaan puitepäättöksen 18 artiklan 2 ja 3 kohdan sekä 19 artiklan sisältöä vastaavat säännökset siltä osin kuin vastaavia säännöksiä ei sisälly EIO-direktiiviin. Komissio on perustellussa lausunnossa nimenomaisesti todennut, että Suomi ei ole pannut täytäntöön 18 artiklan 2 ja 3 kohtaa, joten esityksessä on katsottu, että täytäntöönpanolainsäädäntö tulisi tältäkin osin saattaa sellaiseksi, että se täyttää puitepäättöksen velvoitteet riittävän yksiselitteisesti. EIO-direktiivin 9 artiklan 4 kohta sisältää säännökset toisen jäsenvaltion viranomaisen oikeudesta avustaa tutkintatoimenpiteiden täytäntöönpanossa, joten tätä koskevaa erillistä sääntelyä ei ole pidetty tarpeellisena. Myös täytäntöönpanolainsäädännön noudattamisesta säädetään EIO-direktiivin 9 artiklan 1 kohdassa, joten myöskään tältä osin erillistä sääntelyä ei ole pidetty tarpeellisena.

24 artikla Luovuttamisen lykkääminen tai ehdollinen luovuttaminen

Puitepäättöksen **24 artiklan 2 kohdassa** säädetään, että täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voi luovuttamisen lykkäämisen sijasta väliaikaisesti luovuttaa etsityn henkilön pidätysmääräyksen antaneelle jäsenvaltiolle täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen ja pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen kesken tehtävässä sopimuksessa määritettävien ehtojen mukaan. Sopimus on tehtävä kirjallisesti, ja ehdot sitovat kaikkia pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion viranomaisia.

EU-luovuttamislain 49 §:n 2 momentissa säädetään väliaikaisesta luovuttamisesta. Momentin mukaan tuomioistuim voi luovuttamispäätöksen täytäntöönpanon lykkäämisen sijasta väliaikaisesti luovuttaa luovutettavan henkilön pyynnön esittäneelle jäsenvaltiolle. Suomessa vankeusrangaistusta suorittava henkilö voidaan luovuttaa ainoastaan pyynnön esittäneessä jäsenvaltiossa vireillä olevaa oikeudenkäyntiä varten. Määräaika, johon mennessä väliaikaisesti luovutettu on palautettava Suomeen, sekä muut väliaikaisen luovuttamisen ehdot on kirjattava käräjäoikeuden päätökseen. Päätökseen on otettava maininta myös siitä, että pyynnön esittäneellä valtiolla on velvollisuus noudattaa väliaikaisen luovuttamisen ehtoja. Väliaikaista luovuttamista koskevan päätöksen täytäntöönpanoon voidaan ryhtyä, kun pyynnön esittäneen valtion toimivaltainen viranomainen on kirjallisesti ilmoittanut sitoutuvansa noudattamaan käräjäoikeuden määrittämiä ehtoja.

Komissio on perustellussa lausunnossaan katsonut, että Suomi ei ole saattanut puitepäätöksen 24 artiklan 2 kohtaa asianmukaisesti osaksi kansallista lainsäädäntöään. Komissio on katsonut, että kuten puitepäätöksen 24 artiklan 2 kohdassa todetaan, täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen ja pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen on määritettävä etsityn henkilön väliaikaisen luovuttamisen edellytykset yhdessä, eli yhteisellä sopimuksella. Komission mukaan EU-luovuttamislain 49 §:n 2 momentissa säädetään sen sijaan, että Suomen täytäntöönpanoviranomaiset asettavat yksipuolisesti edellytykset luovutettavaksi pyydetyn henkilön väliaikaiselle luovuttamiselle.

Esityksen mukaan komission perustellun lausunnon johdosta on aihetta katsoa, että puitepäätöksen täytäntöönpanolainsäädäntö tulisi saattaa sellaiseksi, että se täyttää puitepäätöksen velvoitteet riittävän yksiselitteisesti.

EU-luovuttamislain 49 §:n 2 momenttia on muutettu lailla 1174/2011. Momentin alkuperäisen sanamuodon mukaan tuomioistuim voi luovuttamispäätöksen täytäntöönpanon lykkäämisen sijasta väliaikaisesti luovuttaa luovutettavan henkilön pyynnön esittäneelle jäsenvaltiolle toimivaltaisten viranomaisten välisessä sopimuksessa erikseen määriteltävin ehdoin. Sopimus on tehtävä kirjallisesti. Alkuperäistä sanamuotoa on muutettu HE 10/2011 vp nojalla. Kyseisen hallituksen esityksen perusteluissa (s. 68 ja 69) on muun ohella todettu, että käytännössä epäselvyyksiä on aiheutunut muun muassa siitä, ettei laissa ole säännöksiä niistä ehdoista, joita väliaikaista luovuttamista koskevaan viranomaisten väliseen sopimukseen tulee kirjata (KKO 2011:14). Lisäksi esityksessä katsottiin, että voimassa olevassa laissa käytetty ilmaisu sopimuksen tekemisestä ei myöskään luontevasti sovi tuomioistuimen rooliin luovuttamisasian ratkaisijana. Esityksessä katsottiin, että noudatettavan menettelyn osalta olisi mahdollista poiketa puitepäätöksen 24 artiklan 2 kohdan sanamuodosta. Lisäksi katsottiin, että momentissa tulisi nimenomaisesti edellyttää, että tuomioistuimen päätökseen on kirjattava määräaika, johon mennessä väliaikaisesti luovutettu henkilö on palautettava Suomeen sekä muut väliaikaisen luovuttamisen ehdot ja että väliaikaista luovuttamista koskevan päätöksen täytäntöönpanoon ryhtymisen edellytyksenä olisi, että pyynnön esittäneen valtion toimivaltainen viranomainen on kirjallisesti sitoutunut noudattamaan käräjäoikeuden asettamia ehtoja. Pykälän 2 momenttiin tehtiin myös rajaus, jonka mukaan tilanteessa, jossa henkilö suorittaa Suomessa vankeusrangaistusta, väliaikainen luovuttaminen olisi sallittua ainoastaan pyynnön esittäneessä valtiossa vireillä olevaa oikeudenkäyntiä varten.

Esityksessä on katsottu, että komission perustellun lausunnon johdosta on selvää, että EU-luovuttamislain 49 §:n 2 momentin sanamuodossa on puitepäätöksen 24 artiklan 2 kohdan mukaisesti säädettävä täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen ja pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen kesken tehtävästä sopimuksesta, jossa määritellyin ehdoin täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voi väliaikaisesti luovuttaa luovutettavaksi pyydetyn henkilön pidätysmääräyksen antaneelle jäsenvaltiolle.

Myös edellä mainitussa korkeimman oikeuden ratkaisussa 2011:14 huomiota kiinnitettiin siihen, että käräjäoikeus ei ollut tehnyt laissa ja puitepäätöksessä edellytettyä sopimusta. Ratkaisussa katsottiin myös, että on epäselvää, onko sopimus tehtävä ennen luovuttamispäätöksen tekemistä. Selvänä voidaan pitää kuitenkin myös puitepäätöksen sanamuodon mukaan, että väliaikaisen luovuttamisen ehdoista on sovittava ennen kuin toimivaltainen tuomioistuin tekee väliaikaista luovuttamista koskevan päätöksen. Ratkaisussa 2011:14 pidettiin myös epäselvänä, mikä on Suomessa toimivaltainen viranomainen, vaikka lain esitöissä (HE 88/2003 vp s. 50) on todettu, että toimivaltainen viranomainen Suomessa olisi lain 11 §:n mukaan toimivaltainen tuomioistuin. Toimivaltainen viranomainen on selvä myös puitepäätöksen sanamuodon mukaan, sillä siinä edellytetään, että sopimuksen tekevät täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen ja pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen. Mainitussa ratkaisussa korkein oikeus ei nähnyt estettä sille, että väliaikainen luovuttaminen voisi koskea myös vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa. Korkein oikeus totesi mainitussa ratkaisussaan, että laissa ei säädetä, millaisin ehdoin väliaikaiseen luovuttamiseen voidaan suostua ja että olennaisimpia ehtoja tällöin ovat luovuttamisen kesto ja luovutettavan henkilön palauttamisen turvaamiseen liittyvät ehdot. Sen ei kuitenkaan voida katsoa edellyttäneen henkilön palauttamista koskevaa tarkkaa määräaikaakaan, vaan sitä, että väliaikaisen luovuttamisen kesto tulee rajoittaa niin, että se kohdistuu vain luovutettavaksi pyydetyn henkilön välttämättömään läsnäoloon. Korkein oikeus totesi, että sopimisen tarkoituksena on ottaa huomioon myös luovuttamista pyytävän valtion tarpeet.

Yleisesti voidaan todeta, että sekä unionin tuomioistuin että komissio ovat suhtautuneet rajoittuneesti sellaiseen kansalliseen lainsäädäntöön, jolla rajoitetaan puitepäätöksen sallimia menettelyjä sekä oikeusviranomaisille annettua harkintavaltaa. Edellä mainituin perustein esityksessä ehdotetaan, että EU-luovuttamislain 49 §:n 2 momentti muutetaan siten, että sen mukaan luovuttamisesta päättävä tuomioistuin voisi luovuttamispäätöksen täytäntöönpanon lykkäämisen sijasta väliaikaisesti luovuttaa luovutettavan henkilön pyynnön esittäneelle jäsenvaltiolle kyseisen tuomioistuimen ja luovuttamispyynnön esittäneen toisen jäsenvaltion oikeusviranomaisen välillä tehtävässä sopimuksessa määriteltävin ehdoin. Sopimus ehdoista olisi tehtävä kirjallisesti ja siinä olisi oltava maininta, että eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2002/584/YOS 24 artiklan 2 kohdan mukaisesti sopimuksen ehdot sitovat kaikkia pyynnön esittäneen jäsenvaltion viranomaisia. Sopimuksessa määritellyt ehdot olisi kirjattava tuomioistuimen väliaikaista luovuttamista koskevaan päätökseen.

25 artikla Kauttakuljetus

Puitepäätöksen **25 artiklan 1 kohdan** mukaan kukin jäsenvaltio sallii, paitsi jos se käyttää hyväkseen mahdollisuutta kieltäytyä kansalaisen tai maassa vakinaisesti asuvan henkilön vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanoa varten tapahtuvaa kauttakulkua koskevasta pyynnöstä, etsityn henkilön kuljettamisen alueensa kautta luovuttamisen yhteydessä. Edellytyksenä tälle on, että jäsenvaltiolle on ilmoitettu eurooppalaisen pidätysmääräyksen kohteena olevan henkilön henkilöllisyys ja kansalaisuus (a alakohta); eurooppalaisen pidätysmääräyksen olemassaolosta (b alakohta); rikoksen laatu ja oikeudellinen luokitus (c alakohta); rikoksenteon olosuhteiden kuvaus, mukaan lukien ajankohta ja paikka (d alakohta).

Kun henkilö, josta eurooppalainen pidätysmääräys on annettu syytteen nostamista varten, on kauttakulkujäsenvaltion kansalainen tai siellä vakinaisesti asuva henkilö, kauttakulun ehdoksi voidaan asettaa se, että henkilö, kun häntä on kuultu, palautetaan kauttakulkujäsenvaltioon, jotta

hänelle pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa määrätty vapaudenmenetyksen käsittävä rangaistus tai turvaamistoimenpide voitaisiin panna täytäntöön.

Puitepäättöksen **25 artiklan 5 kohdan** mukaan, jos kauttakulku koskee henkilöä, joka on määrä luovuttaa kolmannelle maasta jäsenvaltioon, artiklaa sovelletaan asianmukaisin muutoksin. Erityisesti ilmaisu eurooppalainen pidätysmääräys katsotaan korvatuksi ilmaisulla luovuttamispyyntö. Määräys tarkoittaa, että artiklan kauttakulkua koskevia määräyksiä sovelletaan toiseen jäsenvaltioon Suomen alueen kautta tapahtuvaan kauttakulkuun sekä tilanteissa, jossa henkilöä ollaan luovuttamassa jäsenvaltiosta toiseen eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteella, että tilanteissa, jossa henkilöä ollaan luovuttamassa toiseen jäsenvaltioon kolmannelle maasta muun luovuttamispyynnön kuin eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteella.

EU-luovuttamislain 69 §:n 1 momentin mukaan oikeusministeriö antaa rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetun lain 33 §:n mukaisesti luvan siihen, että jäsenvaltiosta tai Euroopan unioniin kuulumattomasta valtiosta toiseen jäsenvaltioon luovutettavaksi pyydetty voidaan kuljettaa Suomen kautta, jos oikeusministeriölle on ilmoitettu hänen henkilöllisyytensä ja kansalaisuutensa (1 kohta); luovuttamista koskevan pyynnön olemassaolo (2 kohta); rikoksen luonne ja oikeudellinen luokittelu (3 kohta); sekä kuvaus olosuhteista, joissa rikos on tehty, mukaan lukien aika ja paikka (4 kohta). Pykälän 2 momentin mukaan lupaa ei saa antaa, jos luovutettavaksi pyydetty henkilö on Suomen kansalainen ja luovuttaminen tapahtuisi vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa varten eikä luovutettavaksi pyydetty ole suostunut Suomen kautta tapahtuvaan kuljetukseen. Pykälän 3 momentin mukaan, jos luovutettavaksi pyydetty on Suomen kansalainen ja luovuttaminen tapahtuisi syytetoimenpiteitä varten, luvan ehdoksi on asetettava, että luovutettavaksi pyydetty henkilö välittömästi tuomion tultua lainvoimaiseksi palautetaan Suomeen suorittamaan mahdollisesti tuomittua vapausrangaistusta, mikäli hän pyytää saada suorittaa rangaistuksensa Suomessa. Vapausrangaistus on pantava Suomessa täytäntöön noudattaen, mitä siitä erikseen säädetään. Pykälän 4 momentin mukaan kauttakuljetusta koskeva pyyntö voidaan lähettää oikeusministeriölle millä tahansa sellaisella tavalla, josta voidaan esittää kirjallinen todiste. Oikeusministeriö antaa päätöksensä tiedoksi samaa menettelyä noudattaen.

Komissio on katsonut perustellussa lausunnossaan, että Suomi ei ole saattanut puitepäättöksen 25 artiklan 1 kohtaa yhdessä SEUT 18 artiklan kanssa asianmukaisesti osaksi kansallista lainsäädäntöään. Komissio on katsonut, että EU-luovuttamislain 69 § ei ole mainitun 18 artiklan mukaisen syrjäntäkiellon periaatteen mukainen, koska kansallisessa säännöksessä säädettyjä kauttakulkuedellytyksiä sovelletaan Suomen kansalaisten kauttakulkuun, mutta ei Suomessa asuviin muiden jäsenvaltioiden kansalaisiin. Mainituksessa 69 §:ssä säädetään Suomen kansalaisten erityiskohtelusta, jonka perusteella Suomessa asuvia muiden jäsenvaltioiden kansalaisia kohdellaan eri tavalla kuin omia kansalaisia.

Esityksen mukaan komission perustellun lausunnon johdosta on aihetta katsoa, että puitepäättöksen täytäntöönpanolainsäädäntö tulisi saattaa sellaiseksi, että se täyttää puitepäättöksen ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 18 artiklan velvoitteet.

Eurooppalaista pidätysmääräystä koskevan puitepäättöksen täytäntöönpanoa koskevassa hallituksen esityksessä 88/2003 vp ehdotettiin, ettei kauttakuljetusta koskevaan sääntelyyn otettaisi omia kansalaisia koskevia erityissäännöksiä. Esityksessä katsottiin, että tällainen sääntely olisi mahdollista hyväksyä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä, kun erillisessä esityksessä annettava perustuslain 9 §:n 3 momentin muutosehdotus olisi eduskunnan hyväksymä. Mainittu perustuslain muuttamista koskeva hallituksen esitys 102/2003 vp annettiin eduskunnalle kuitenkin vasta myöhemmässä vaiheessa. Tämän johdosta perustuslakivaliokunta

totesi lausunnossaan 18/2003 vp, että koska kauttakuljetusta koskevan pykälän ulottaminen Suomen kansalaiseen sovellettavaksi ei kaikilta osiltaan ole puitepäättöksen vaatima, eikä sille ole pakottavaa tarvetta, tulisi säännöstä muuttaa Suomen kansalaisten osalta puitepäättöksen sallimalla tavalla. Tämä mahdollistaisi lain käsittelyn supistetussa perustuslainsäätämisyjärjestyksessä. Mainitun lausunnon johdosta 69 §:ään sisällytettiin edellä mainittu omia kansalaisia koskeva erityissääntely.

Suomen kansalaisten 69 §:ssä tarkoitettu kauttakuljetus Suomen kautta on ollut käytännössä harvinaista. Viimeisen kolmen vuoden aikana oikeusministeriön käsiteltävänä on ollut yksi tapaus, jossa oikeusministeriölle ilmoitettiin, että henkilö on antanut suostumuksensa kauttakuljetukseen, eikä 69 §:n 2 momentissa tarkoitettuja ehtoja näin ollen asetettu.

Kuten edellä on todettu, perustuslain 9 §:n 3 momenttia on muutettu siten, että lailla voidaan säätää, että Suomen kansalainen voidaan rikoksen johdosta tai oikeudenkäyntiä varten luovuttaa tai siirtää maahan, jossa hänen ihmisoikeutensa ja oikeusturvansa on taattu. Tämän johdosta esityksessä ehdotetaan, että EU-luovuttamislain 69 §:ää muutettaisiin siten, että 2 ja 3 momentti kumottaisiin. Tämä tarkoittaisi, että kaikkia luovutettavaksi pyydettyjä koskisi sama sääntely, jonka mukaan kauttakuljetukseen annettaisiin lupa, kun pykälän 1 momentissa tarkoitettut tiedot olisi toimitettu.

Mainittu säännös koskisi edellä mainituin tavoin sekä tilanteita, joissa henkilö kuljetetaan Suomen alueen kautta toisesta jäsenvaltiosta pyynnön esittäneeseen jäsenvaltioon, että tilanteita, joissa henkilö kuljetetaan Suomen alueen kautta kolmannelle Euroopan unioniin kuulumattomasta maasta pyynnön esittäneeseen jäsenvaltioon. Jälkimmäisessä tapauksessa luovuttaminen ei siis perustu pidätysmääräystä koskevaan puitepäättöksen, vaan muuhun luovuttamissääntelyyn. Kyse olisi kuitenkin luovuttamisesta toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon. Esityksessä on katsottu, että muutettu perustuslain 9 §:n 3 momentti mahdollistaisi, että ehdotuksesta voitaisiin säätää tavallisella lailla.

Toisen jäsenvaltion määräämä vapausrangaistus olisi kuitenkin mahdollista siirtää suoritettavaksi Suomessa tuomittujen siirtoa Euroopan unionissa koskevan puitepäättöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäättöksen soveltamisesta annetussa laissa (1169/2011) säädetyin edellytyksin.

28 artikla Pidätysmääräyksen mukainen luovuttaminen ja luovuttaminen edelleen kolmanteen maahan

Puitepäättöksen **28 artiklan 2 kohdan** mukaan henkilö, joka on luovutettu eurooppalaisen pidätysmääräyksen nojalla pidätysmääräyksen antaneeseen jäsenvaltioon, voidaan ilman täytäntöönpanojäsenvaltion suostumusta luovuttaa muuhun jäsenvaltioon kuin täytäntöönpanojäsenvaltioon ennen kyseistä luovuttamista tehtyyn rikokseen perustuvan eurooppalaisen pidätysmääräyksen nojalla artiklan 2 kohdassa luetelluissa tapauksissa. Artiklan 2 kohdan **c alakohdan** mukaan tällainen tapaus muun ohella on, kun erityissääntö ei koske etsittyä henkilöä 27 artiklan a, e, f ja g alakohdan mukaisesti.

EU-luovuttamislain 61 §:n 1 momentin mukaan jäsenvaltiosta Suomeen luovutettua henkilöä ei saa luovuttaa edelleen toiseen jäsenvaltioon tai Euroopan unioniin kuulumattomaan valtioon. Pykälän 2 momentin mukaan edellä 1 momentissa tarkoitettua kieltoa ei sovelleta jäsenvaltiosta Suomeen luovutetun henkilön edelleen luovuttamiseen toiseen jäsenvaltioon, jos hänellä on ollut tilaisuus poistua Suomesta eikä hän ole poistunut 45 päivän kuluessa lopullisesta vapauttamisestaan tai on palannut Suomeen ensin poistuttuaan Suomesta (1 kohta); hän on

suostunut luovuttamiseensa ja luopunut vetoamasta 1 momentissa tarkoitettuun kieltoon (2 kohta); hän on luovuttamisensa jälkeen nimenomaisesti luopunut vetoamasta 1 momentissa tarkoitettuun kieltoon tiettyjen luovuttamista edeltäneiden tekojen osalta; luovumisilmoitus annetaan käräjäoikeudelle 29 §:ssä tarkoitetulla tavalla (3 kohta); hänet luovuttanut jäsenvaltio antaa suostumuksensa kiellosta poikkeamiseen (4 kohta); taikka hänet luovuttanut jäsenvaltio on tehnyt Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristölle ilmoituksen, jonka mukaan sen suostumus kiellosta poikkeamiseen katsotaan annetuksi, jollei toimivaltainen viranomainen ole yksittäistapauksessa toisin ilmoittanut (5 kohta). Pykälän 3 momentin mukaan edellä 1 momentissa tarkoitettua kieltoa ei sovelleta jäsenvaltiosta Suomeen luovutetun henkilön edelleen luovuttamiseen Euroopan unioniin kuulumattomaan valtioon, jos hänet luovuttanut jäsenvaltio antaa suostumuksensa kiellosta poikkeamiseen.

Komissio on katsonut perustellussa lausunnossaan, että Suomi ei ole saattanut puitepäättöksen 28 artiklan 2 kohdan c alakohdtaa asianmukaisesti osaksi kansallista lainsäädäntöään. Komissio on katsonut, että EU-luovuttamislain 61 § ei kata luovuttamista edelleen muuhun jäsenvaltioon kuin täytäntöönpanojäsenvaltioon silloin kun luovutettavaan henkilöön ei sovelleta erityissääntöä 27 artiklan 3 kohdan a ja e alakohdan mukaisesti.

Esityksen mukaan komission perustellun lausunnon johdosta on aihetta katsoa, että puitepäättöksen täytäntöönpanolainsäädäntö tulisi saattaa sellaiseksi, että se täyttää puitepäättöksen velvoitteet.

Puitepäättöksen 27 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaan niin sanottua erityissääntöä ei sovelleta, jos henkilö, jolla on ollut tilaisuus poistua sen jäsenvaltion alueelta, johon hänet on luovutettu, ei ole poistunut sieltä 45 päivän kuluessa lopullisesta vapauttamisestaan tai on palannut alueelle sieltä poistuttuaan. Puitepäättöksen 28 artiklan 2 kohdan a alakohdta sisältää saman säännön toiseen jäsenvaltioon edelleen luovuttamisen osalta. EU-luovuttamislain 61 §:n 2 momentin 1 kohta sisältää toiseen jäsenvaltioon edelleen luovuttamisen osalta vastaavan säännöksen.

Komission perustellun lausunnon johdosta esityksessä ehdotetaan, että EU-luovuttamislain 61 §:n 2 momenttia muutettaisiin siten, että sen mukaan edellä 1 momentissa tarkoitettua kieltoa ei sovelleta jäsenvaltiosta Suomeen luovutetun henkilön edelleen luovuttamiseen toiseen jäsenvaltioon, jos luovutettuun henkilöön ei sovelleta 58 §:n 1 momentissa tarkoitettua kieltoa kyseisen pykälän 2 momentin 1 kohdan nojalla.

Puitepäättöksen 27 artiklan 3 kohdan e alakohdan mukaan alakohdan mukaan niin sanottua erityissääntöä ei sovelleta, jos henkilö suostunut luovuttamiseensa sekä mahdollisesti luopunut vetoamasta erityissääntöön 13 artiklan mukaisesti. Kyseinen säännös yhdessä 28 artiklan 2 kohdan c alakohdan kanssa tarkoittaa, että jos henkilö on suostunut luovuttamiseensa sekä mahdollisesti luopunut vetoamasta erityissääntöön, häneen ei sovelleta myöskään edelleenluovuttamiskieltoa toiseen jäsenvaltioon. EU-luovuttamislain voimassa olevan 61 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan edelleenluovuttamiskieltoa ei sovelleta, jos luovutettu henkilö on suostunut luovuttamiseensa ja luopunut vetoamasta edelleenluovuttamiskieltoon. Voimassa oleva sääntely näin ollen mahdollistaa, että henkilö luopuu pelkästään erityissäännöstä (58 §:n 2 momentin 5 kohta) taikka pelkästään edelleenluovuttamiskiellosta (61 §:n 2 momentin 2 kohta) taikka molemmista kielloista.

Komissio kuitenkin katsoo, että puitepäättös tulee sen 28 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaisesti panna täytäntöön siten, että jos henkilö 27 artiklan 3 kohdan e alakohdan mukaisesti suostuu luovuttamiseensa ja mahdollisesti luopuu vetoamasta erityissääntöön, hänen on aina katsottava luopuneen myös edelleen luovuttamiskiellosta toiseen jäsenvaltioon.

Komission perustellun lausunnon johdosta esityksessä ehdotetaan, että EU-luovuttamislain 61 §:n 2 momentin 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että edellä 1 momentissa tarkoitettua kieltoa ei sovelleta jäsenvaltiosta Suomeen luovutetun henkilön edelleen luovuttamiseen toiseen jäsenvaltioon myöskään tilanteessa, jossa luovutettuun henkilöön ei sovellettaisi 58 §:n 1 momentissa tarkoitettua kieltoa (erityissääntö) mainitun pykälän 2 momentin 5 kohdan nojalla.

Voimassa olevan EU-luovuttamislain 58 §:n 2 momentin 6 kohta mahdollistaisi jatkossakin luopumisen pelkästään erityissäännöstä, mutta kyseisen kohdan sanamuodon mukaan luopuminen tulisi tehdä vasta luovuttamisen jälkeen.

2.2 Rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskeva Pohjoismaiden välinen sopimus (pohjoismainen pidätysmääräys)

Rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskeva Pohjoismaiden välinen sopimus ja pohjoismainen luovuttamislaki perustuvat eurooppalaista pidätysmääräystä koskevan puitepäättöksen 31 artiklan 2 kohtaan, joka ensinnäkin mahdollistaa muun sääntelyn soveltamisen jatkamisen jäsenvaltioiden välillä siltä osin kuin sen avulla voidaan syventää tai laajentaa puitepäättöksen tavoitteita ja siltä osin kuin se entisestään yksinkertaistaa tai muuten helpottaa luovuttamismenettelyä. Toiseksi mainittu kohta mahdollistaa uuden sääntelyn tekemisen siltä osin kuin sellaisen avulla voidaan syventää tai laajentaa puitepäättöksen sisältöä ja siltä osin kuin se entisestään yksinkertaistaa tai muuten helpottaa luovuttamismenettelyjä esimerkiksi rajoittamalla entisestään 3 ja 4 artiklassa mainittuja kieltäytymisperusteita.

Esityksessä ehdotettujen muutosten EU-luovuttamislain 5 ja 6 §:ssä tarkoitettuihin kieltäytymisperusteisiin sekä 8 §:ssä tarkoitettuun palautusehdon asettamiseen voidaan arvioida mahdollistavan tehokkaamman yhteistyön kuin pohjoismainen luovuttamislaki. Tämän voidaan katsoa tarkoittavan, että pohjoismaisen luovuttamislain säännökset tulisi muuttaa vastaamaan EU-luovuttamislain mukaista sääntelyä. Mahdollisena ei voida pitää, että pohjoismainen luovuttamislaki sallisi luovuttamisesta kieltäytymisen laajemmin kuin EU-luovuttamislaki. Edellä selostetun yhdenvertaisuutta koskevan sääntelyn voidaan katsoa edellyttävän, että Pohjoismaiden kansalaisia koskeva sääntely olisi yhdenmukainen EU:n muiden jäsenvaltioiden kansalaisia ja kolmannen maan kansalaisia koskevan sääntelyn kanssa. Tämän johdosta esityksessä ehdotetaan, että pohjoismaisen luovuttamislain 4 §:n ehdottomia kieltäytymisperusteita, 5 §:n harkinnanvaraisia kieltäytymisperusteita ja 7 §:n luovutettavan palauttamista koskevaa ehtoa koskeva sääntely muutettaisiin sisällöllisesti vastaamaan esityksessä ehdotettuja EU-luovuttamislain vastaavia säännöksiä. Lisäksi ehdotetaan, että pohjoismaisen luovuttamislain 18 §:n 3 momentti muutettaisiin vastaamaan esityksessä ehdotetun EU-luovuttamislain 21 §:n 4 momentin sisältöä.

2 artikla Pohjoismaisen pidätysmääräyksen soveltamisala

Sopimuksen **2 artiklassa** määrätään pohjoismaisen pidätysmääräyksen soveltamisalasta. Artiklan 1 kohdan mukaan pohjoismainen pidätysmääräys voidaan antaa sellaisia tekoja koskevia syytetoimenpiteitä varten, joista pidätysmääräyksen antaneen valtion lainsäädännön mukaan voi seurata vapausrangaistus tai vapaudenmenetystä koskeva toimenpide (syytetoimenpiteet) tai joista on annettu vapausrangaistustuomio tai muu vapaudenmenetystä koskeva toimenpide (rangaistuksen täytäntöönpano).

Pohjoismaisen luovuttamislain 2 §:ssä ja 50 §:n 2 momentissa säädetään vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa koskeviin pyyntöihin suostumisesta Suomessa sekä edellytyksistä tällaisen

pyynnön esittämiselle toiselle Pohjoismaalle. Mainitussa 2 §:ssä luovuttamiseen suostumisen edellytyksenä on, että luovutettavaksi pyydetty on pyynnön esittäneessä Pohjoismaassa tuomittu vapausrangaistukseen. Mainitussa 50 §:n 2 momentissa pyynnön esittämisen edellytyksenä on vastaavasti, että pyynnön perusteena olevasta teosta on annettu täytäntöönpanokelpoinen tuomio Suomessa. Kuten edellä on todettu EU-luovuttamislain osalta, edellytyksen siitä, että pyynnön perusteena olevan tuomion tulee olla tietyssä valtiossa annettu, voidaan vastaavasti katsoa myös Pohjoismaisen luovuttamislain osalta katsoa olevan rajoittuneempi kuin Pohjoismaisen sopimuksen 2 artiklan 1 kohdan sanamuoto. Mainittu edellytys on myös ollut ongelmallinen käytännön yhteistyössä. Esityksessä ehdotetaan, että mainittu edellytys poistettaisiin.

3 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

3.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan EU-luovuttamislakiin muutoksia, joita pidetään tarpeellisina komission perustellun lausunnon johdosta.

Esityksessä ehdotetaan muun ohella muutoksia EU-luovuttamislain Suomen kansalaisen luovuttamista, kieltäytymisperusteita, täytäntöönpanon lykkäämistä ja väliaikaista luovuttamista, määräaikoja, väliaikaista siirtämistä ja kauttakulkua koskeviin säännöksiin.

Siltä osin kuin kyse olisi luovuttamisesta vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa varten, esityksessä ehdotetaan, että luovuttaminen Suomesta muutettaisiin harkinnanvaraiseksi myös Suomen kansalaisten osalta (uusi 6 §:n 1 momentin 6 kohta ja 2 momentti). Jatkossa Suomen kansalaisen pyyntö saada suorittaa vapausrangaistus Suomessa ei estäisi Suomen kansalaisen luovuttamista toiseen jäsenvaltioon. Ehdotuksen mukaan luovuttamisen edellytykset olisivat tältä osin samat sekä Suomen kansalaisten että Suomessa vakinaisesti asuneiden ja oleskelleiden osalta. Muilta kuin Suomen kansalaisilta edellytettäisiin kuitenkin pääsääntöisesti vähintään viiden vuoden asumista tai oleskelua laillisesti Suomessa. Luovuttamisesta kieltäytymisen edellytyksiä harkittaessa keskeistä olisi, että sen voitaisiin katsoa parantavan luovutettavaksi pyydetyn mahdollisuuksia sopeutua uudelleen yhteiskuntaan hänelle tuomitun rangaistuksen päätyttyä taikka muusta erityisestä syystä. Selvästi voidaan pitää, että Suomen kansalaisten osalta edellytysten täyttyminen olisi tavanomaista.

Siltä osin kuin kyse olisi luovuttamisesta syytetoimenpiteitä varten, esityksessä ehdotetaan, että luovutettavan Suomeen palauttamista koskevan ehdon asettaminen muutettaisiin harkinnanvaraiseksi myös Suomen kansalaisten osalta (8§). Jatkossa Suomen kansalaisen pyyntö saada suorittaa vapausrangaistus Suomessa ei tarkoittaisi säännönmukaisesti palauttamista koskevan ehdon asettamista. Esityksen mukaan myös palauttamista koskevan ehdon asettamisen osalta edellytykset olisivat samat sekä Suomen kansalaisten että Suomessa vakinaisesti asuneiden ja oleskelleiden osalta. Muilta kuin Suomen kansalaisilta edellytettäisiin kuitenkin tässäkin tilanteessa pääsääntöisesti vähintään viiden vuoden asumista tai oleskelua laillisesti Suomessa. Myös ehdon asettamisen edellytyksiä harkittaessa keskeistä olisi arvioida yhteiskuntaan uudelleen sopeutumisen mahdollisuuksia. Myös tältä osin selvänä voidaan pitää, että Suomen kansalaisten osalta edellytysten täyttyminen olisi tavanomaista.

Edellä tarkoitettu sääntely merkitsisi muutoksia myös Suomessa vakinaisesti asuvia koskevaan sääntelyyn, mutta tämän henkilöryhmän osalta myös voimassa oleva sääntely on harkinnanvaraista ja ehdotuksissa olisi pääosin kyse voimassa olevan käytännön saattamisesta lain tasolle. Ehdotettu sääntely tarkoittaisi Suomessa oleskelevien osalta, että tämä henkilöryhmä rinnastettaisiin Suomessa vakinaisesti asuviin. Molempien henkilöryhmien osalta

olisi kuitenkin pääsääntöisesti edellytyksenä vähintään viiden vuoden asuminen laillisesti Suomessa. Voimassa oleva sääntely ei sovellu Suomessa oleskeleviin.

Voimassa olevan lain edellytysten mukaisesti edellä tarkoitetuissa tilanteissa luovuttamisesta kieltäytyminen tai palauttamista koskevan ehdon asettaminen edellyttäisi, että vapausrangaistus olisi pantava Suomessa täytäntöön noudattaen, mitä siitä erikseen säädetään.

Esityksessä ehdotetaan myös EU-luovuttamislain 5 §:n 2 momentin inhimillisiä syitä koskevan ehdottoman kieltäytymisperusteen muuttamista siten, että se jatkossa soveltuisi vakavasti sairaana olevan henkilön luovuttamiseen. Ehdotuksen mukaan luovuttamisesta tulisi kieltäytyä, jos vakavasti sairaana olevan henkilön osalta on olemassa painavia ja todellisia perusteita sille, että luovuttaminen saattaa tämän henkilön todelliseen vaaraan siitä, että hänen odotettu elinaikansa lyhenee merkittävästi tai että hänen terveydentilansa heikkenee nopeasti, merkittävästi ja peruuttamattomasti. Lisäksi edellytyksenä olisi, että tarkoitettua vaaraa ei voitaisi estää kohtuullisessa ajassa, eikä sitä voitaisi poistaa siirtämällä täytäntöönpanoa.

Edellä mainituilla ehdotuksilla tarkennettaisiin puitepäätöksen kansallista täytäntöönpanoa ja samalla muutettaisiin lain säännökset vastaamaan Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä.

Ehdotuksessa myös tarkennettaisiin EU-luovuttamislain väliaikaista luovuttamista koskevia menettelysäännöksiä (49 §) siten, että ne vastaisivat puitepäätöksen määräyksiä sopimuksen tekemisestä toimivaltaisten oikeusviranomaisten välillä; täydennettäisiin lain säännöksiä siten, että ne mahdollistaisivat puitepäätöksen edellyttämällä tavalla luovutettavaksi pyydetyn väliaikaisen siirtämisen luovuttamispyynnön esittäneeseen jäsenvaltioon ennen luovuttamista koskevan päätöksen tekemistä (63 §); sekä poistettaisiin erityisten ehtojen asettaminen Suomen kansalaisten kauttakuljetukselle Suomen alueen kautta (69 §).

Esitys sisältää myös muun ohella lähinnä teknisenä pidettäviä muutoksia määräaikojen laskemiseen (22 §, 26 §, 32 §, 35 § ja 51 §), muita vähäisempinä pidettäviä muutoksia luovuttamisen kieltäytymisperusteisiin (2 §:n uusi 3 momentti ja 6 §:n 1 momentin 4 kohta) sekä ehdotuksen poliisin tiedonsaantioikeutta koskevaksi säännökseksi (21 §:n 4 momentti).

Esityksessä ehdotetaan myös, että pohjoismaisen luovuttamislain 4 §:n ehdottomia kieltäytymisperusteita, 5 §:n harkinnanvaraisia kieltäytymisperusteita, 7 §:n luovutettavan palauttamista koskevaa ehtoa ja 18 §:n luovutettavaksi pyydetylle tehtäviä ilmoituksia ja tiedusteluja koskeva sääntely muutettaisiin tarpeellisilta osin vastaamaan sisällöllisesti esityksessä ehdotettuja EU-luovuttamislain vastaavia säännöksiä.

Lisäksi korjattaisiin eräitä EU-luovuttamislakiin sekä pohjoismaiseen luovuttamislakiin jääneitä virheitä.

3.2 Pääasialliset vaikutukset

Vuoden 2024 tilastotietojen mukaan Suomesta on luovutettu 20 henkilöä toiseen jäsenvaltioon EU-luovuttamislain nojalla. Suomen toimivaltaiset viranomaiset ovat tehneet 107 EU-luovuttamislaisissa tarkoitettua kiinniottamista ja luovuttamista koskevaa pyyntöä (eurooppalainen pidätysmääräys). Näistä 85 on ollut syytetoimenpiteitä koskevia pyyntöjä. Suomeen on luovutettu toisesta jäsenvaltiosta 66 henkilöä. Pohjoismaisen luovuttamislain nojalla vuonna 2024 Suomesta on luovutettu 24 henkilöä toiseen Pohjoismaahan. Toisesta Pohjoismaasta Suomeen luovutetuista henkilöistä ei ole saatavilla tilastotietoja.

Sekä EU-luovuttamislain että pohjoismaisen luovuttamislain osalta esityksen keskeisimpien vaikutusten voidaan katsoa liittyvän Suomen kansalaisten luovuttamiseen. Suomen kansalaista koskevista luovuttamistapauksista tai niihin liittyvistä palauttamista koskevien ehtojen asettamisesta ei ole saatavissa tilastotietoja. Vaikka Suomen kansalaista koskevat säännökset muuttuisivat edellä mainituin tavoin, ehdotuksesta ei arvioida aiheutuvan merkittäviä muutoksia luovuttamista koskevaan käytäntöön ja viranomaisten toimintaan. Ehdotettu harkinnanvarainen sääntely mahdollistaisi myös nykyisen käytännön jatkamisen.

Myös Suomessa vakinaisesti asuvien ja oleskelevien osalta sääntely muuttuisi, mutta myöskään tältä osin ehdotuksesta ei arvioida aiheutuvan merkittäviä muutoksia luovuttamista koskevaan käytäntöön tai viranomaisten toimintaan. Suomessa vakinaisesti asuvien osalta ehdotettu sääntely noudattaisi pitkälti jo noudatettua soveltamiskäytäntöä, joka perustuu unionin tuomioistuimen ratkaisukäytäntöön.

Myöskään muilta osin ehdotuksilla ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta viranomaisten toimintaan.

Esityksellä ei katsota olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Poliisille ehdotetun Suomessa vakinaisesti asuvien tai oleskelevien maassaoleskelun pituutta ja laillisuutta koskevien tietojen selvittämisen voidaan arvioida aiheuttavan hyvin vähäisen työmäärän lisäyksen. Esityksestä tulee kuitenkin aiheutumaan jonkin verran kertaluonteisia kustannuksia syyttäjälaitoksen ja esitutkintaviranomaisten sekä tuomioistuinten henkilöstön kouluttamisesta. Koulutuksen vaatimia joitakin kymmeniä työtunteja ei kuitenkaan ole arvioitu merkittäviksi.

Lainsäädännön toimeenpano Syyttäjälaitoksessa, esitutkintaviranomaisissa sekä tuomioistuimissa tullaan toteuttamaan valtiontalouden nykyisten hallinnonalakohtaisten menokehysten puitteissa ilman lisämäärärahaa.

4 Muiden jäsenvaltioiden lainsäädäntö

Oikeusministeriön muille jäsenvaltioille tekemän kyselyn perusteella on saatu epävirallisia tietoja muiden jäsenvaltioiden lainsäädännöstä erityisesti puitepäättöksen 4 artiklan 6 kohdan sekä 5 artiklan 3 kohdan kansallisesta täytäntöönpanosta. Mainitut artiklat koskevat muun ohella omien kansalaisten luovuttamista. Tietoja on saatu kuudesta jäsenvaltiosta, joista osa on ollut näiden artiklojen osalta komission rikkomusmenettelyn kohteena. Viiden jäsenvaltion osalta komission rikkomusmenettely on päättynyt tai se ei ollut koskenut mainittuja puitepäättöksen määräyksiä.

Keskeisenä voidaan pitää, että kaikissa viidessä jäsenvaltioissa omia kansalaisia ja kyseisessä valtiossa vakinaisesti asuvia sekä toisen jäsenvaltion kansalaisia että kolmannen maan kansalaisia koskee sama lainsäädäntö (Belgia, Latvia, Liettua, Ruotsi, Tanska). Sääntelyn sisällön toteuttamistavoissa on eroja, mutta pääosa jäsenvaltioista oli pannut molempien tarkoitettujen artiklojen sääntelyn täytäntöön harkinnanvaraisena siten, että oman kansalaisen luovuttaminen on harkinnanvaraisesti mahdollista. Yleisesti voidaan lisäksi todeta, että mainittujen jäsenvaltioiden lainsäädäntö on tässä esityksessä ehdotettua yleisluonteisempaa jättäen tuomioistuimille laajemman harkintavallan.

Ruotsissa on vuonna 2024 tullut voimaan lainsäädäntö (2024:43), jonka mukaan tuomioistuin voi määrätä eurooppalaisen pidätysmääräyksen kohteena olevan vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen pantavaksi täytäntöön Ruotsissa, jos 1) etsitty henkilö on Ruotsin kansalainen tai asuu tai oleskelee Ruotsissa; 2) etsitty henkilö pyytää rangaistuksen täytäntöönpanoa Ruotsissa; ja 3) etsityn sosiaalista kuntoutusta helpotetaan, jos seuraamus

pannaan täytäntöön Ruotsissa. Lisäksi tuomioistuin voi päättää, että vapaudenmenetyksen käsittävä rangaistus, joka voidaan määrätä määräyksen antaneessa jäsenvaltiossa sen jälkeen, kun etsitty henkilö on luovutettu syytteeseen pantavaksi, pannaan täytäntöön Ruotsissa, jos 1) etsitty henkilö on Ruotsin kansalainen tai asuu Ruotsissa; 2) etsitty henkilö pyytää rangaistuksen täytäntöönpanoa Ruotsissa; ja 3) etsityn sosiaalista kuntoutusta helpotetaan, jos seuraamus pannaan täytäntöön Ruotsissa. Ruotsin tarkoitettu lainsäädäntö on ollut komission rikkomusmenettelyn kohteena.

Tanskan voimassa olevan lainsäädännön mukaan, kun Tanskan kansalainen tai Tanskassa vakituisesti asuva henkilö luovutetaan syytetoimenpiteitä varten, luovuttamisen ehdoksi voidaan asettaa, että hänet siirretään Tanskaan mahdollisen vankeusrangaistuksen tai muun vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa varten. Lisäksi pyyntö Tanskan kansalaisen tai Tanskassa pysyvästi asuvan henkilön luovuttamisesta rangaistuksen täytäntöönpanoa varten voidaan hylätä, jos rangaistus sen sijaan pannaan täytäntöön Tanskassa.

5 Lausuntopalaute

5.1 Yleistä

Oikeusministeriö pyysi esitysluonnoksesta lausuntoa (19.2.–12.3.2025) 21 taholta. Lisäksi korkeimmalle oikeudelle varattiin tilaisuus lausua luonnoksesta. Lausuntoaika oli poikkeuksellisesti kolme viikkoa komission aloittaman rikkomusmenettelyn aiheuttaman kiireellisen aikataulun vuoksi. Lausuntoja saatiin määräajassa kuusi. Korkein oikeus ilmoitti, että se päätti olla antamatta lausuntoa. Lausunnonantajia olivat valtioneuvoston oikeuskansleri, Helsingin käräjäoikeus, Syyttäjälaitos, Poliisihallitus, Suomen Asianajajat ja Suomen Syyttäjäyhdistys ry. Valtiovarainministeriö ja keskusrikospoliisi ilmoittivat, että niillä ei ole lausuttavaa.

Lausunnoissa pääosaan esitysluonnosta suhtauduttiin myönteisesti. Lausunnoissa katsottiin, että ehdotetut muutokset ovat tarpeellisia tai välttämättömiä sekä tarkoituksenmukaisia ja kannatettavia. Ehdotetuilla muutoksilla katsottiin saavutettavan ne kansainväliset velvoitteet, jotka niillä yritetään tavoittaa. Lisäksi katsottiin, että oikeuskäytännön kirjaaminen lakiin on kannatettavaa ja lain soveltajan kannalta selkeyttää tulkintatilanteita.

5.2 EU-luovuttamislain ehdotettu 6 §:n 6 kohta ja 8 §

Valtioneuvoston oikeuskansleri, Helsingin käräjäoikeus, Syyttäjälaitos, Suomen Asianajajat ja Syyttäjäyhdistys kiinnittivät kuitenkin erityistä huomiota ehdotettuun EU-luovuttamislain 6 §:n 6 kohtaan sekä 8 §:ään.

Valtioneuvoston oikeuskansleri kiinnitti huomiota 6 §:n 6 kohdassa ehdotettuun kirjaukseen viiden vuoden asumis- tai oleskeluajasta. Oikeuskansleri totesi lausunnossaan, että Helsingin käräjäoikeus, valtakunnansyyttäjän toimisto ja Suomen asianajajat ovat 18.2.2025 jättäneet eriävän mielipiteen työryhmän ehdotukseen EU-luovuttamislain ja pohjoismaisen luovuttamislain muuttamisesta. Eriävä mielipide EU-luovuttamislain 6 §:n 6 kohdassa koskee sitä, milloin muun kuin Suomen kansalaisen pidätysmääräyksen perustana oleva vankeusrangaistus voidaan panna täytäntöön Suomessa ja kieltäytyä tällä perusteella henkilön luovuttamisesta toiseen jäsenvaltioon, sekä 8 §:ssä siitä, milloin rikosasian käsittelyyn toiseen jäsenvaltioon luovutettava henkilö voidaan määrätä palautettavaksi Suomeen suorittamaan hänelle tuomittu vapausrangaistus. Eriävässä mielipiteessä on katsottu, että EU-luovuttamislain 6 §:n 6 kohtaan tulisi sisällyttää joustoa ehdotettuun viiden vuoden asumis- tai oleskeluaikaan. Eriävän mielipiteen mukaan 6 §:n 6 kohtaan tulisi sisällyttää lause siitä, että jos henkilön

siteiden Suomeen voidaan poikkeuksellisesti katsoa olevan erityisen merkittävät, luovuttamisesta voidaan kieltäytyä, vaikka vakituinen asuminen tai oleskelu Suomessa on kestänyt alle viisi vuotta. Eriävän mielipiteen mukaan lisäyksen tarkoituksena on varmistaa tuomioistuimelle kuuluva joustava harkintavalta sekä ehkäistä kohtuuttomia tilanteita, joissa yksilölliset olosuhteet puoltavat vankeusrangaistuksen suorittamista Suomessa, vaikka viiden vuoden asumisaika ei täysin täytyisi. Sekä työryhmän että eriävän mielipiteen jättäneiden esittämissä perusteluissa on todettu, että EU-luovuttamislain eduskuntakäsittelyssä annetussa perustuslakivaliokunnan lausunnossa (PeVL 18/2003 vp) ja lakivaliokunnan mietinnössä (LaVM 7/2003 vp) on tältä osin korostettu sitä, että kysymyksessä olevaa kieltäytymisperustetta koskevaa säännöstä sovellettaessa on erityisesti otettava huomioon Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa taattu perhe-elämän suoja. Myös korkein oikeus on ratkaisukäytännössään kiinnittänyt erityistä huomiota luovutettavaksi pyydetyn perhesuhteisiin. Eriävän mielipiteen liitteenä esitetyssä luonnoksessa hallituksen esitykseksi on säännöskohtaisissa perusteluissa viitattu korkeimman oikeuden ratkaisuun KKO 2015:99, jossa korkein oikeus on ratkaisukäytännössään pitänyt yli neljän vuoden asumista riittävänä muiden siteiden Suomeen ollessa riittävän vahvat. Oikeuskansleri katsoi, että jatkovalmistelussa tulisi 6 §:n 6 kohdan osalta perustella sitä, minkä vuoksi eriävässä mielipiteessä ehdotettua erityisen merkittäviin siteisiin perustuvaa joustovaraa viiden vuoden määräajasta ei voitaisi sisällyttää säännökseen.

Helsingin kärjäoikeus totesi lausunnossaan, että oikeuskäytäntöä on saatu puitepäätöksen voimaantulon jälkeen runsaasti niin unionin tuomioistuimesta kuin korkeimmasta oikeudestakin. Kysymykset kieltäytymisperusteiden soveltamisesta ja palautusehdon asettamisen edellytyksistä ovat sellaisia, joissa oikeuskäytäntö on tällä hetkellä varsin vakiintunutta. Komission edellyttämät kansallisen lain muutokset olisi mahdollista tehdä usealla eri tavalla. Selkeän soveltamistilanteen jatkamiseksi sekä myös tarkoituksenmukaisen luovuttamismenettelyn ylläpitämiseksi Helsingin kärjäoikeus kannatti työryhmän vähemmistön ehdottamaa sanamuotoa 6 §:n 6 kohdassa. EU-luovuttamislain 6 §:n 6 kohdassa ehdotetulle vaatimukselle oleskelun laillisuudesta ei ole saatavissa tukea puitepäätöksestä eikä unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä. Tällaista lisävaatimusta ei sen vuoksi tulisi asettaa. Kärjäoikeus totesi, että asiaa ratkaisevalla tuomioistuimella ei ole oikeutta saada tietoja henkilöä koskevista ulkomaalaislakiin perustuvista käsittelytiedoista. Ehdotettu vaatimus oleskelun laillisuudesta johtaisi väistämättä luovuttamismenettelyn pitkittymiseen ja viivästymiseen, mikä ei liene muutosten tavoitteena. Jo tällä hetkellä luovuttamispyyntöä ratkaistaessa ja henkilön integroitumista arvioitaessa otetaan huomioon luovutettavaksi pyydetyn henkilön oleskelun laillisuuteen liittyvät seikat. Asia tulee osaltaan huomioiduksi osana kokonaisharkintaa ilman, että lakiin tarvitaan itse luovuttamismenettelyä jäykistävä tätä koskeva lisäedellytys. Kärjäoikeus piti mahdollisena myös ulkomaalaislain soveltamisesta aiheutuvia tulkintaongelmia. Edelleen Helsingin kärjäoikeus kiinnitti huomiota EU-luovuttamislain 6 §:n 6 kohtaan ehdotettuun kirjaukseen viiden vuoden asumis- tai oleskeluajasta. Kansallinen oikeuskäytäntö on pykälän integraatioedellytysten arvioinnin osalta vakiintunut ja unionin tuomioistuimen ja korkeimman oikeuden ratkaisukäytännön mukainen. Jo tällä hetkellä on katsottu yhtenä arviointikriteerinä, että henkilön tulisi olla asunut tai oleskellut Suomessa noin viiden vuoden ajan. Tarvetta ehdotetulle kirjaukselle ei siten tästä näkökulmasta ole.

Kärjäoikeus totesi, että on kuitenkin myös täysin selvää, että myös muille luovutettavaksi pyydetyn henkilön henkilökohtaisille olosuhteille on annettava merkitystä ja todellisena vaarana on, että jos tällainen ehdoton viiden vuoden määräaika asetetaan, saattaa se yksittäistapauksissa johtaa täysin kohtuuttomiin tilanteisiin. Henkilöllä saattaa olla Suomessa muun muassa perhe, vakituinen työpaikka, asuntolaina ja kielitaito, mutta jos hänen asumisensa Suomessa on kestänyt alle 5 vuotta, tulisi hänet ehdotetun uuden sääntelyn perusteella ilman

harkintaa luovuttaa. Tuomioistuimille tulee siis jäädä tosiasiallinen harkintavalta asiassa myös niissä yksittäistapauksissa, joissa henkilön muut olosuhteet puoltavat rangaistuksen täytäntöönpanoa Suomessa. Käräjäoikeus katsoi, että jos edellä mainittu viiden vuoden määräaika halutaan jostain syystä lakiin kuitenkin ottaa, tulee pykälään ehdottomasti kirjata mahdollisuus poikkeustapauksissa tästä poiketa. Tältä osin käräjäoikeus puolsi työryhmän eriävään mielipiteeseen kirjattua lisäystä pykälään.

EU-luovuttamislain 8 §:n osalta käräjäoikeus kiinnitti lausunnossaan huomiota samoihin edellä mainittuihin oleskelun laillisuuteen ja viiden vuoden määräaikaan liittyviin ehdottomiin edellytyksiin edellä mainituilla perusteilla.

Syyttäjälaitos totesi lausunnossaan, että tarkoituksenmukaisin tapa toteuttaa komission edellyttämät muutokset olisi ollut työryhmämietintöön jätetyssä eriävässä mielipiteessä esitetty ratkaisu. Sitä vastoin mietinnössä enemmistön kantana oleva malli, jossa luovuttamisesta kieltäytyminen muiden kuin Suomen kansalaisten kohdalla edellyttää poikkeuksesta vähintään viiden vuoden vakinaista asumista tai laillista oleskelua Suomessa, on liian jäykkä ja vie liiaksi harkintavaltaa pois luovuttamisasiaa käsittelevältä tuomioistuimelta. Oleskelun laillisuuden todentaminen voi olla työlästä ja aikaa vievää ja oleskelun vähimmäisajan joustamattomuus voi yksittäistapauksissa johtaa luovutettavaksi pyydetyn kannalta kohtuuttomaan lopputulokseen.

Suomen Asianajajat totesi lausunnossaan, että huomioon on otettava, etteivät säännökset riko yhdenvertaisuutta tai ole perusteettomasti syrjiviä, minkä vuoksi täytyy varmistaa riittävä harkintavalta lakia sovellettaessa. Suomen Asianajajat yhtyi Syyttäjälaitoksen lausunnossa esitettyyn kannanottoon siitä, että malli, jossa luovuttamisesta kieltäytyminen muiden kuin Suomen kansalaisten kohdalla edellyttää poikkeuksesta vähintään viiden vuoden vakinaista asumista tai laillista oleskelua, on liian jäykkä ja vie liiaksi harkintavaltaa pois luovuttamisasiaa käsittelevältä tuomioistuimelta. Suomen Asianajajat kannatti EU-luovuttamislain 6 §:n 6 kohtaan työryhmän eriävän mielipiteen mukaista lisäystä, jonka mukaan, jos edellä mainittujen siteiden voidaan poikkeuksellisesti katsoa olevan erityisen merkittävät, luovuttamisesta voidaan kieltäytyä, vaikka vakituinen asuminen tai oleskelu Suomessa on kestänyt alle viisi vuotta. Lisäys takaisi tuomioistuimelle riittävän harkintavallan, jonka avulla kyettäisiin torjumaan sellaisia kohtuuttomia lopputuloksia, joita viiden vuoden ehdottomasta edellytyksestä saattaisi seurata.

Syyttäjähdistys totesi lausunnossaan kannattavansa EU-luovuttamislain 6 §:n 6 kohdan muotoilusta eriävässä mielipiteessä ehdotettua versiota. Tapauksissa, joissa luovutettavaksi pyydetään muuta kuin Suomen kansalaista, esitysluonnoksessa esitetty ratkaisuvaihtoehto on selkeästi ankarampi asettaessaan tiukan viiden vuoden rajan Suomessa vakinaisesti asuville tai oleskeleville. Puitepäätös ei tällaista vaatimusta edellytä. Lisävaatimuksena on, että asuminen tai oleskelu on ollut laillista. Molemmat mainitut vaatimukset jo erikseen saattaisivat johtaa yksittäistapauksissa kohtuuttomiin lopputuloksiin, jos tuomarilla ei olisi asiassa sitä harkintavaltaa Suomessa, mitä puitepäätös on tarkoittanut tuomarilla olevan.

Syyttäjähdistys viittasi käytännön tilanteisiin, joissa henkilö on ensin oleskellut useita vuosia laittomasti Suomessa, perustanut perheen, oppinut suomen kielen, työllistynyt ja hankkinut asunnon ja jossain vaiheessa oleskelu on muuttunut lailliseksi, mitä on kestänyt alle viisi vuotta. Jos tällaisilta Suomeen täysin integroituneiden veronmaksajien osalta tuomarilta otettaisiin harkintavalta kokonaan pois, lopputulos voi olla hyvinkin kohtuuton. Syyttäjähdistyksen mukaan jo eriävän mielipiteen sanamuoto tarkoittaa, että luovuttamisesta kieltäydyttäisiin aiempaa harvemmin ja palautusehtoja määrättäisiin aikaisempaa harvemmin. Myös syyttäjähdistys viittasi tapaukseen KKO 2015:99.

Syyttäjähdistys kiinnitti lisäksi huomiota eri rikoslajien erilaiseen rangaistuskäytäntöön sekä erilaiseen rangaistusten täytäntöönpanoa koskevaan sääntelyyn eri jäsenvaltioissa. Tämä saattaa johtaa erilaiseen lopputulokseen riippuen siitä, missä jäsenvaltiossa vapausrangaistus pannaan täytäntöön.

Syyttäjähdistys yhtyi eriävässä mielipiteessä lausuttuun kannanottoon, että voimassa oleva EU-luovuttamislain 6 §:n 6 kohdan soveltaminen ei ole ollut ongelma ja että oikeuskäytäntö on vakiintunutta ja se on noudattanut korkeimman oikeuden sekä unionin tuomioistuimen jo pitkään vahvistamaa linjaa. Viiden vuoden säätäminen oleskelun ehdottomaksi vähimmäisajaksi voi myös johtaa kohtuuttomiin lopputuloksiin yksittäistapauksissa, erityisesti kun huomioidaan luonnoksessa edellytetty asumisen tai oleskelun laillisuus.

Syyttäjähdistys totesi, että esitysluonnoksessa ja eriävässä mielipiteessä on myös EU-luovuttamislain 8 §:n kohdalla sama eroavaisuus kuin 6 §:n 6 kohdassa sen osalta, tuleeko palautusehdon edellyttämä viiden vuoden asuminen tai oleskelu olla laillista vai tosiasiallista. Tältä osin yhdistys viittasi 6 §:n 6 kohdasta lausumaansa ja ilmoitti kannattavansa eriävässä mielipiteessä ehdotettua versiota.

Siltä osin kuin kyse on esitysluonnoksen 6 §:n 6 kohtaa ja 8 §:ää koskevasta joustosta viiden vuoden asumista ja oleskelua koskevaan määräaikaan, esityksessä on katsottu, että ehdotettuun sääntelyyn voidaan lisätä työryhmän eriävässä mielipiteessä ollut mainitun jouston salliva lause, jonka mukaan, jos henkilön siteiden Suomeen voidaan poikkeuksellisesti katsoa olevan erityisen merkittävät, luovuttamisesta voidaan kieltäytyä, vaikka vakituinen asuminen tai oleskelu Suomessa on kestänyt alle viisi vuotta. Keskeistä on, että lause sallisi tuomioistuimelle riittävän harkintavallan ja jouston yksittäisissä tapauksissa, jotka voisivat muodostua kohtuuttomiksi ilman mahdollisuutta joustoon. Esitykseen on lisätty tätä koskeva säännösehdotus ja perustelut. Kuten esityksessä on todettu (s. 13–15), unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö mahdollistaa kansallisessa lainsäädännössä asettaa viiden vuoden asumista tai oleskelua koskevan edellytyksen.

Siltä osin kuin kyse on esitysluonnoksen 6 §:n 6 kohdassa ja 8 §:ssä edellytetystä oleskelun laillisuudesta, esitystä ei ole tältä osin muutettu. Toisin kuin Helsingin kärjäoikeus toteaa, edellä (s. 13 ja 14) mainituin tavoin unionin tuomioistuimen voidaan katsoa tuomioissa C-42/11, Lopez da Silva (34 kohta) ja C-123/08, Wolzenburg (tuomion 74 kohta sekä tuomiolauselman 1 ja 3 kappaleet) hyväksyvän, että jäsenvaltiot voivat asettaa säännöksen soveltamisen edellytykseksi sen, että etsitty henkilö on oleskellut laillisesti täytäntöönpanojäsenvaltion alueella. Annettujen lausuntojen johdosta esityksen säännöskohtaisia perusteluja on kuitenkin tältä osin laajennettu käytännön soveltamisen osalta. Lisäksi esitykseen on lisätty EU-luovuttamislain 21 §:n 4 momentin muuttamista koskeva ehdotus, jonka nojalla toimivaltaiset viranomaiset saisivat tiedon luovutettavaksi pyydetyn maassaoleskelun pituudesta ja laillisuudesta.

5.3 Muita huomioita

Syyttäjälaitos totesi lausunnossaan, että ehdotettujen muutosten toteutuessa EU-luovuttamislain säännökset Suomen kansalaisten ja täällä pysyvästi asuvien luovuttamisesta ja palauttamisehdon asettamisesta tulevat poikkeamaan pohjoismaisen luovuttamislain vastaavista säännöksistä. Syyttäjälaitos katsoi, että pohjoismaisen luovuttamislain kyseiset säännökset, joissa Suomen kansalaiset asetetaan eri asemaan muiden valtioiden kansalaisten kanssa, saattavat yhtä lailla olla EU-oikeuden vastaisia kuin voimassa olevat EU-luovuttamislain säännökset komission perustellun lausunnon mukaan nykyisin ovat. Pohjoismaista

luovuttamislakia olisikin tarkoituksenmukaista tässä samassa yhteydessä muuttaa vastaavalla tavalla kuin EU-luovuttamislakia.

Esityksessä on katsottu, että Syyttäjälaitoksen huomiota voidaan pitää perusteltuna. Vaikka komissio on rikkomusmenettelyssä kiinnittänyt huomiota ainoastaan EU-luovuttamislain säännöksiin, esitykseen on sisällytetty ehdotukset, joiden mukaan pohjoismaisen luovuttamislain säännökset muutettaisiin tarpeellisilta osin vastaamaan tässä esityksessä ehdotettuja EU-luovuttamislain muutoksia. Valmistelu on tehty hyvin kiireellisessä aikataulussa, jotta vältettäisiin mahdollinen EU-oikeuden vastaisuus ja mahdollinen uusi komission rikkomusmenettely. Pohjoismaisen luovuttamislain sisältöä tullaan kuitenkin arvioimaan tarkemmin uudelleen edellä mainitussa EU-luovuttamislainsäädännön jatkovalmistelussa. Tällöin on mahdollisuus tehdä tältäkin osin tarvittavia muutoksia tai korjauksia lainsäädäntöön.

Syyttäjähdistys kiinnitti lausunnossaan huomiota EU-luovuttamislain 51 §:ään ehdotettuun muutokseen, jonka mukaan erityissääntöön ja edelleen luovuttamiseen liittyvää luvan antamisen käsittelyaikaa ehdotetaan muutettavaksi 30 päivästä 26 päivään, joka on yhdenmukainen lain 32 §:n sisältämän 26 päivän määräajan kanssa. Syyttäjähdistys katsoi, että muutos on tarpeeton ja voi tuoda lisäkustannuksia. Esitysluonnosta ei ole tältä osin muutettu. Perusteena ratkaisulle viitataan esityksen perusteluihin (s. 22), joissa todetaan, että unionin tuomioistuimen tuomio C-168/13, Jeremy F edellyttää ehdotettua muutosta. Myös komissio on edellyttänyt ehdotettua muutosta perustellussa lausunnossaan.

Syyttäjähdistys katsoi lisäksi, että EU-luovuttamislain 49 §:n otsikossa oleva käsite väliaikainen luovuttaminen tulisi muuttaa ehdolliseksi luovuttamiseksi. Esitysluonnosta ei ole tältä osin muutettu, sillä ehdotusta voidaan pitää tarpeettomana erityisesti ottaen huomioon esityksen kiireellinen aikataulu.

6 Säännöskohtaiset perustelut

6.1 Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä

2 §. *Luovuttaminen kaksoisrangaistavuuden täytyessä.* Pykälään lisättäisiin uusi *3 momentti*, jonka mukaan veron, maksun, tullin tai valuuttatoimien osalta luovuttamiseen suostuttaisiin, vaikka Suomen laissa ei aseteta samantyyppisiä veroja tai maksuja tai siihen ei sisälly samantyyppistä veroja, maksuja, tulleja tai valuuttatoimia koskevaa sääntelyä kuin pyynnön esittäneen jäsenvaltion laissa. Uusi 3 momentti soveltuisi pykälän sekä 1 että 2 momenttiin.

Ehdotuksen ei katsota asiallisesti muuttavan sääntelyn sisältöä, sillä Suomessa on katsottu, että voimassa olevassa 2 §:ssä oleva muotoilu teko olisi Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä Suomen lain mukaan rikos kattaisi myös tilanteet, joista ehdotetussa 3 momentissa säädetään. Ehdotettu uusi 3 momentti vastaisi kuitenkin yksiselitteisemmin puitepäätöksen 4 artiklan 1 kohdan sisältöä.

Pykälään ehdotetulla muutoksella korjattaisiin puitepäätöksen 4 artiklan 1 kohdan täytäntöönpanevaa lainsäädäntöä, josta komissio on antanut perustellun lausunnon.

5 §. *Ehdottomat kieltäytymisperusteet.* Pykälän *1 momentin* 4 kohta kumottaisiin, sillä esityksessä ehdotetaan, että Suomen kansalaisen luovuttamista koskeva säännös siirrettäisiin harkinnanvaraiset kieltäytymisperusteet sisältävän 6 §:n 1 momentin 6 kohtaan ja 2 momenttiin.

Myös pykälän 1 momentin 5 kohta kumottaisiin, sillä esityksessä ehdotetaan, että rikoksen tekopaikkaa koskeva säännös siirrettäisiin harkinnanvaraiset kieltäytymisperusteet sisältävän 6 §:n 4 kohtaan.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen uuden sanamuodon mukaan luovuttamisesta tulisi kieltäytyä myös, jos vakavasti sairaana olevan henkilön osalta olisi olemassa painavia ja todellisia perusteita sille, että luovuttaminen saattaa tämän henkilön todelliseen vaaraan siitä, että hänen odotettu elinaikansa lyhenee merkittävästi tai hänen terveydentilansa heikkenee nopeasti, merkittävästi ja peruuttamattomasti, ja käytettävissä olevien tietojen perusteella tätä ei vaaraa voitaisi estää kohtuullisessa ajassa, eikä sitä voitaisi poistaa siirtämällä täytäntöönpanoa 47 §:n nojalla. Jos tarkoitettu vaara voitaisiin sitä vastoin estää kohtuullisessa ajassa, uudesta luovuttamispäivästä olisi sovittava pyynnön esittäneen oikeusviranomaisen kanssa.

Kun kyse olisi momentissa tarkoitettua vakavasti sairaan henkilön luovuttamisesta, luovuttamisesta päättävän toimivaltaisen tuomioistuimen olisi unionin tuomioistuimen tuomion C-699/21 E.D.L. mukaisesti ensi vaiheessa siirrettävä luovuttamisen täytäntöönpanoa ja pyydettävä pidätysmääräyksen antanutta oikeusviranomaista toimittamaan kaikki tiedot olosuhteista, joissa kyseistä henkilöä aiotaan syyttää tai hänet aiotaan vangita, sekä mahdollisuuksista mukauttaa nämä olosuhteet hänen terveydentilaansa tällaisen terveyteen kohdistuvan vaaran toteutumisen estämiseksi. Jos mainittu vaara voitaisiin välttää kohtuullisessa ajassa, uudesta luovuttamispäivästä olisi sovittava pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen kanssa. Jos edellä mainittu ei olisi mahdollista, olisi luovuttamisesta kieltäydyttävä ehdotetun momentin mukaisesti.

Luovuttamispäätöksen täytäntöönpanon siirtämiseen sovellettaisiin jatkossakin 47 §:ää.

Pykälään ehdotetulla muutoksella korjattaisiin puitepäätöksen 1 artiklan 2 ja 3 kohdan sekä 3, 4 ja 4 a artiklan täytäntöönpanevaa lainsäädäntöä, josta komissio on antanut perustellun lausunnon. Pykälän sanamuodossa otettaisiin erityisesti huomioon myös unionin tuomioistuimen C-699/21, E.D.L. antaman tuomion sisältö.

6 §. *Harkinnanvaraiset kieltäytymisperusteet.* Pykälän 4 kohdasta ehdotetaan poistettavaksi viimeinen lause, jonka mukaan asia olisi tarkoituksenmukaisempaa käsitellä Suomessa. Ehdotetun muutoksen jälkeen kohdan mukaan luovuttamisesta voitaisiin kieltäytyä, jos pyynnön perusteena oleva teko katsottaisiin rikoslain 1 luvun mukaan tehdyksi kokonaan tai osittain Suomessa taikka suomalaisessa aluksessa tai ilma-aluksessa.

Rikoslain 1 luvun 1 §:ää on muutettu EU-luovuttamislain voimaantulon jälkeen lisäämällä siihen lailla 1067/2004 uusi 2 momentti. Kyseistä 2 momenttia on muutettu lailla 1680/2009. Voimassa olevan sanamuodon mukaan Suomen lain soveltamisesta Suomen talousvyöhykkeellä tehtyyn rikokseen säädetään Suomen talousvyöhykkeestä annetussa laissa (1058/2004) ja merenkulun ympäristönsuojelulaissa (1672/2009). Tässä ehdotetun pykälän 4 kohtaa sovellettaessa otettaisiin huomioon myös rikoslain 1 luvun 1 §:n 2 momentin sisältö siltä osin kuin sen nojalla teot katsotaan Suomessa tehdyiksi.

Myös rikoslain 1 luvun 2 §:ää on muutettu EU-luovuttamislain voimaantulon jälkeen lisäämällä siihen lailla 537/2021 uusi 3 momentti. Momentin mukaan Suomen lakia sovelletaan lisäksi rikokseen, joka on tehty ilma-aluksessa, joka laskeutuu Suomen alueelle ja jossa rikoksesta epäilty edelleen on (1 kohta); sekä sellaista ilma-alusta kohtaan tai sellaisessa ilma-aluksessa, joka on vuokrattu ilman miehistöä vuokralleottajalle, jonka päätoimipaikka tai sellaisen puuttuessa vakituinen asuinpaikka on Suomessa (2 kohta). Tässä ehdotetun pykälän 4 kohtaa

sovellettaessa otettaisiin huomioon myös rikoslain 1 luvun 2 §:n 3 momentin sisältö siltä osin kuin siinä säädetään, että Suomen lakia sovelletaan rikokseen, joka on tehty ilma-aluksessa.

Ehdotettu uusi sanamuoto antaisi luovuttamisesta päättävälle tuomioistuimelle enemmän harkintavaltaa kuin voimassa oleva sääntely. Harkitessaan kieltäydyttäisiinkö luovuttamisesta, jos pyynnön perusteena oleva teko katsottaisiin rikoslain 1 luvun mukaan tehdyksi kokonaan tai osittain Suomessa taikka suomalaisessa aluksessa tai ilma-aluksessa, luovuttamisesta päättävä toimivaltainen tuomioistuin voisi ottaa muun ohella huomioon voimassa olevan sanamuodon mukaisesti, olisiko asia tarkoituksenmukaisempaa käsitellä Suomessa. Kuten HE 88/2003 vp (s. 24) on todettu, asia saattaisi olla tarkoituksenmukaisempaa käsitellä Suomessa, esimerkiksi jos luovutettavaksi pyydetty olisi Suomen kansalainen, jolloin asian käsittelyä saattaa helpottaa, jos sekä vastaajalla että tuomioistuimella on yhteinen kieli. Myös se, että rikoksen asianomistaja olisi Suomen kansalainen, voisi vastaavasti olla peruste sille, että asia on tarkoituksenmukaisempaa käsitellä Suomessa.

Toisaalta ehdotettu säännös tarkoittaisi myös sitä, että henkilö voitaisiin säännöksestä huolimatta luovuttaa toiseen jäsenvaltioon, jos asian käsittely siellä olisi tarkoituksenmukaisempaa, vaikka teko voitaisiinkin katsoa tehdyksi myös Suomessa. Tämä koskisi myös Suomen kansalaisia. Esimerkiksi teon ollessa osa suurempaa rikoskokonaisuutta saattaa olla perusteltua käsitellä asia luovuttamista pyytäneessä jäsenvaltiossa, jossa esimerkiksi todistajat ja asian muu aineisto on paremmin käytettävissä.

Uusi ehdotettu sanamuoto mahdollistaisi kuitenkin myös muiden seikkojen kuin tarkoituksenmukaisuuden huomioon ottamisen.

Pykälään ehdotetulla muutoksella korjattaisiin puitepäätöksen 4 artiklan 7 kohdan a alakohdan täytäntöönpanevaa lainsäädäntöä, josta komissio on antanut perustellun lausunnon. Lainsäädännön korjaaminen komission perustellun lausunnon mukaisesti edellyttäisi ehdotuksen mukaan myös EU-luovuttamislain 5 §:n 1 momentin 5 kohdan kumoamista.

Pykälän 6 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että se ja uusi 2 momentti sisältäisivät vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa koskevan harkinnanvaraisen kieltäytymisperusteen, jonka sisältämät edellytykset olisivat yhdenmukaiset sekä Suomen kansalaisten että Suomessa vakinaisesti asuvien ja Suomessa oleskelevien osalta. Suomessa vakinaisesti asuvilla ja Suomessa oleskelevillä tarkoitettaisiin sekä toisen jäsenvaltion kansalaisia että kolmannen maan kansalaisia. Säännöksen soveltaminen Suomessa vakinaisesti asuviin ja Suomessa oleskeleviin edellyttäisi pääsääntöisesti vähintään viiden vuoden asumista tai oleskelua Suomessa. Edellytyksenä olisi myös asumisen tai oleskelun laillisuus. Lisäksi edellytyksenä olisi voimassa olevan lain mukaisesti luovutettavaksi pyydetyn pyyntö saada suorittaa vapausrangaistus Suomessa.

Jos luovutettavaksi pyydetyn katsottaisiin kuuluvan johonkin edellä mainituista henkilöryhmistä, luovuttamisesta voitaisiin kieltäytyä, jos kieltäytymisen voitaisiin katsoa parantavan luovutettavaksi pyydetyn mahdollisuuksia sopeutua uudelleen yhteiskuntaan hänelle tuomitun rangaistuksen päättyessä. Kieltäytyminen olisi mahdollista myös muusta erityisestä syystä. Tässä arvioinnissa voitaisiin ottaa huomioon oleskelun keston lisäksi muun ohella erityisesti oleskelun luonne ja edellytykset sekä perhe-, kieli-, kulttuuriset, sosiaaliset, taloudelliset ja muut siteet, joita luovutettavaksi pyydetyllä on Suomeen. Jos edellä mainittujen siteiden voitaisiin poikkeuksellisesti katsoa olevan erityisen merkittävät, luovuttamisesta voitaisiin kieltäytyä, vaikka vakinainen asuminen tai oleskelu Suomessa olisi kestänyt alle viisi vuotta.

Säännöksen soveltaminen edellyttäisi ensisijaisesti siinä tarkoitettuihin henkilöryhmiin kuulumista. Suomen kansalaisuuden osalta edellytyksen täyttyminen olisi selkeää. Unionin tuomioistuin on tuomion C-66/08, Kozłowski tuomiolauselmassa selventänyt, että etsitty henkilö asuu vakinaisesti täytäntöönpanosta vastaavassa jäsenvaltiossa, kun hän on asettunut sinne tosiasiallisesti asumaan, ja hän oleskelee siellä, kun hän on jonkin aikaa tässä jäsenvaltiossa pysyvästi oleskeltuaan luonut tähän jäsenvaltioon siteitä, jotka vastaavat vakinaisen asumisen perusteella syntyviä siteitä (samoin tuomiossa C-514/17, Sut, 34 kohta).

Oleskelun laillisuus määräytyisi artiklakohtaisissa perusteluissa mainittujen direktiivien 2004/38/EY ja 2003/109/EY mukaisesti. Tämä tarkoittaisi, että merkittävää olisi kansallinen sääntely, joka perustuu EU-oikeudelliseen sääntelyyn, eikä puhtaasti kansalliseen harkintaan.

Luovuttamisasiaa käsittelevät viranomaiset saisivat maassaoleskelun pituutta ja laillisuutta koskevat tiedot muutettavaksi ehdotetun 21 §:n 4 momentin nojalla.

Arvioidessaan oleskelun laillisuutta tuomioistuimen tulisi huomioida, että tuomion C-123/08, Wolzenburg, tuomiolauselman mukaan unionin tuomioistuin on katsonut, että kun kyse on unionin kansalaisesta, täytäntöönpanosta vastaava jäsenvaltio ei voi oleskelun kestoa tässä valtiossa koskevan edellytyksen lisäksi asettaa eurooppalaisen pidätysmääräyksen harkinnanvaraisen kieltäytymisperusteen soveltamisen edellytykseksi muita hallinnollisia vaatimuksia, kuten vaatimusta pysyvästä oleskeluluvasta.

Tuomioistuin on tuomiossa C-66/08, Kozłowski tarkentanut oleskelun käsitteen tulkintaa puitepäätöksen 4 artiklan 6 kohdan osalta. Tuomiossa on muun ohella todettu, että se, että etsitty henkilö ei oleskele keskeytyksettä täytäntöönpanojäsenvaltion alueella, ei ole tekijä, jonka perusteella yksinään voitaisiin päätellä, että kyseinen henkilö ei oleskele tässä jäsenvaltiossa puitepäätöksen 4 artiklan 6 alakohdassa tarkoitettulla tavalla, mutta sillä voi kuitenkin olla merkitystä täytäntöönpanosta vastaavalle oikeusviranomaiselle, kun sen on arvioitava, kuuluuko asianomainen henkilö kyseisen säännöksen soveltamisalaan (50 kohta).

Mainitun tuomion C-66/08, Kozłowski, 51 kohdan mukaan myöskin siitä, että kyseinen henkilö harjoittaa täytäntöönpanosta vastaavassa jäsenvaltiossa ammattimaista rikollista toimintaa, ja siitä, että hän suorittaa siellä vankeusrangaistusta, on todettava, että kysymys on tekijöistä, joilla ei ole merkitystä täytäntöönpanosta vastaavalle oikeusviranomaiselle, kun sen on aluksi ratkaistava, oleskeleeko asianomainen henkilö kysymyksessä olevassa jäsenvaltiossa puitepäätöksen 4 artiklan 6 alakohdassa tarkoitettuihin tavoin. Jos asianomainen oleskelee täytäntöönpanosta vastaavassa jäsenvaltiossa, tällaisilla tekijöillä voi sitä vastoin olla tiettyä merkitystä tarkastelussa, joka kyseisen viranomaisen on tarvittaessa tehtävä tämän jälkeen sen selvittämiseksi, onko eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöön paneminen perusteltua vai ei.

Jos henkilön katsottaisiin kuuluvan säännöksessä tarkoitettuihin henkilöryhmiin, oleskelun yhtäjaksoisuus, rikolliseen toimintaan syyllytyminen ja vankeusrangaistuksen suorittaminen olisivat muun ohella seikkoja, jotka voitaisiin ottaa huomioon arvioitaessa, parantaisiko luovuttamisesta kieltäytyminen luovutettavaksi pyydetyn mahdollisuuksia sopeutua uudelleen yhteiskuntaan Suomessa hänelle tuomitun rangaistuksen päättyessä taikka muusta erityisestä syystä.

Myös korkein oikeus on unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännön mukaisesti kiinnittänyt arvioinnissaan huomiota erityisesti Suomessa asumisen kestoon ja yhtäjaksoisuuteen; perheen olemassaoloon sekä perheen kanssa asumiseen ja sen kestoon; toimeentulon ja työskentelyn järjestämiseen; työskentelyn yhtäjaksoisuuteen ja sen salaamiseen viranomaisilta;

elinkeinotoiminnan harjoittamiseen; omistusasunnon hankkimiseen; sekä rikollisuuteen (KKO 2011:8; KKO 2015:99; KKO 2017:11; KKO 2021:29).

EU-luovuttamislain eduskuntakäsittelyssä annetussa perustuslakivaliokunnan lausunnossa (PeVL 18/2003 vp) ja lakivaliokunnan mietinnössä (LaVM 7/2003 vp) on tältä osin korostettu sitä, että kysymyksessä olevaa kieltäytymisperustetta koskevaa säännöstä sovellettaessa on erityisesti otettava huomioon Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa taattu perhe-elämän suoja. Myös korkein oikeus on ratkaisukäytännössään kiinnittänyt erityistä huomiota luovutettavaksi pyydetyn perhesuhteisiin Suomessa.

Säännöksen mukaan Suomessa vakinaisesti asuville ja Suomessa oleskelevalle edellytettäisiin pääsääntöisesti vähintään viiden vuoden asumista tai oleskelua laillisesti Suomessa. Kuitenkin arvioitaessa henkilön siteitä Suomeen poikkeuksellisesti voitaisiin katsoa, että alle viiden vuoden asuminen tai oleskelu olisi riittävä. Myös korkein oikeus on ratkaisukäytännössään pitänyt yli neljän vuoden asumista riittävänä muiden siteiden Suomeen ollessa riittävän vahvat (KKO 2015:99).

Säännöksen sanamuodon mukaan myös Suomen kansalaisten osalta tehtäisiin vastaava yhteiskuntaan uudelleen sopeutumista koskeva arviointi. Selvänä voidaan pitää, että Suomen kansalaisten osalta säännöksessä tarkoitettujen edellytysten täyttyminen olisi tavanomaista. Voimassa olevasta laista poiketen myös kansalaisten osalta luovuttamisesta kieltäytyminen olisi kuitenkin harkinnanvaraista ja myös Suomen kansalaisten osalta olisi mahdollista ottaa huomioon esimerkiksi pitkä asuminen toisessa valtiossa taikka perhesiteet muuhun valtioon. Myös kaksoiskansalaisuuden voidaan katsoa olevan seikka, joka voitaisiin ottaa kokonaisarviointissa huomioon.

Voimassa olevan lain mukaisesti kieltäytymisen edellytyksenä olisi myös, että vapausrangaistus on pantava Suomessa täytäntöön noudattaen, mitä siitä erikseen säädetään.

Pykälään ehdotetulla muutoksella korjattaisiin puitepäätöksen 4 artiklan 6 kohdan täytäntöönpanevaa lainsäädäntöä, josta komissio on antanut perustellun lausunnon. Lainsäädännön korjaaminen komission perustellun lausunnon mukaisesti edellyttäisi ehdotuksen mukaan myös EU-luovuttamislain 5 §:n 1 momentin 4 kohdan kumoamista.

8 §. Luovutettavan palauttamista koskeva ehto. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että luovutettavan palauttamista Suomeen koskevan ehdon asettamista koskeva sääntely olisi yhdenmukainen Suomen kansalaisten sekä Suomessa laillisesti vähintään viisi vuotta vakinaisesti asuneiden ja oleskelleiden osalta. Kuten ehdotetussa 6 §:n 1 momentin 6 kohdassa ja 2 momentissa Suomessa vakinaisesti asuvilla ja Suomessa oleskelevilla tarkoitettaisiin sekä toisen jäsenvaltion kansalaisia että kolmannen maan kansalaisia. Säännöksen soveltaminen Suomessa vakinaisesti asuviin ja Suomessa oleskeleviin edellyttäisi pääsääntöisesti vähintään viiden vuoden asumista tai oleskelua laillisesti Suomessa. Lisäksi edellytyksenä olisi voimassa olevan lain mukaisesti luovutettavaksi pyydetyn pyyntö saada suorittaa vapausrangaistus Suomessa.

Ehdon asettamisen edellytyksenä olisi lisäksi, että ehdotetussa 6 §:n 1 momentin 6 kohdassa ja 2 momentissa säädetty luovuttamisesta kieltäytymisen edellytykset täytyisivät. Jos luovutettavaksi pyydetyn katsottaisiin kuuluvan johonkin edellä mainituista henkilöryhmistä, palauttamista koskeva ehto voitaisiin asettaa, jos sen voitaisiin katsoa parantavan luovutettavaksi pyydetyn mahdollisuuksia sopeutua uudelleen yhteiskuntaan hänelle tuomitun rangaistuksen päätyttyä. Ehto olisi mahdollista asettaa myös muusta erityisestä syystä. Tässä arvioinnissa voitaisiin ottaa huomioon oleskelun keston lisäksi muun ohella erityisesti oleskelun

luonne ja edellytykset sekä perhe-, kieli-, kulttuuriset, sosiaaliset, taloudelliset ja muut siteet, joita luovutettavaksi pyydetyllä on Suomeen. Jos edellä mainittujen siteiden voitaisiin poikkeuksellisesti katsoa olevan erityisen merkittävät, ehto voitaisiin asettaa, vaikka vakinainen asuminen tai oleskelu Suomessa olisi kestänyt alle viisi vuotta. Voimassa olevan lain mukaisesti ehdon asettamisen edellytyksenä olisi myös, että vapausrangaistus on pantava Suomessa täytäntöön noudattaen, mitä siitä erikseen säädetään.

Muilta osin säännöksen tulkinnan osalta esityksessä viitataan ehdotetun 6 §:n 1 momentin 6 kohdan ja 2 momentin perusteluissa esitettyyn.

Pykälään ehdotetulla muutoksella korjattaisiin puitepäättöksen 5 artiklan 3 kohdan täytäntöönpanevaa lainsäädäntöä, josta komissio on antanut perustellun lausunnon.

21 §. Luovutettavaksi pyydetylle tehtävät ilmoitukset ja tiedustelut. Poliisilla olisi ehdotetun 4 momentin mukaisesti oikeus tarkistaa luovutettavaksi pyydetyn maassaoleskelun pituutta ja laillisuutta koskevat tiedot ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmästä. Poliisilla on henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain (615/2020) 3 §:n mukaisesti oikeus käsitellä kyseiseen järjestelmään tallentamia tietoja lain 1 §:n 1 kohdassa säädettyyn tarkoitukseen, eli ulkomaalaisen maahantulon ja maastalähtöä sekä oleskelua koskevien asioiden käsittelyä sekä niitä koskevaa päätöksentekoa ja valvontaa varten. Voimassa olevat säännökset eivät yksiselitteisesti kata tilannetta, jossa poliisilla on tarve tarkistaa ulkomaalaisen oleskelun pituus ja laillisuus rekisteristä ja käsitellä näitä tietoja luovuttamisasian valmistelua varten. Myöskään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain (616/2019) 13, 16 ja 17 §:n säännökset eivät kata tätä tietojen käsittelytilannetta.

Ehdotettu tietojen tarkistusoikeus tarkoittaisi poikkeusta siitä alkuperäisestä käyttötarkoituksesta, jota varten tiedot on tallennettu ulkomaalaisasioiden asianhallintajärjestelmään. Ulkomaalaisen maassaoleskeluun liittyviä tietoja käsitellään kyseisessä tietojärjestelmässä pääsääntöisesti Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus) soveltamisalalla. Sen sijaan luovuttamisasian valmisteluun liittyvät toimenpiteet liittyvät rangaistuksen täytäntöönpanoon ja siihen liittyvään poliisin henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan lakia henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä (1054/2018). Yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklassa säädetään käyttötarkoitussidonnaisuuden vaatimuksesta. Asetuksen 23 artiklan 1 kohdan mukaisesti käyttötarkoitussidonnaisuuden vaatimuksen soveltamisalaa voidaan rajoittaa, jos kyseisessä rajoituksessa noudatetaan keskeisiltä osin perusoikeuksia ja -vapauksia ja se on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön ja oikeasuhteinen toimenpide jonkin 23 artiklan 1 kohdan mukaisen tavoitteen takaamiseksi. Ehdotettu ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmän tietojen tarkistaminen olisi välttämätöntä, jotta voidaan taata rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpano (23 artiklan 1 kohdan d alakohta) siten kuin puitepäättös edellyttää. Ehdotettu säännös samalla turvaisi myös luovutettavaksi pyydetyn oikeutta luovuttamisasian valmisteluun paikkansa pitävien tietojen perusteella. Tarkistusoikeus rajoittuisi maassaoleskelun pituutta ja laillisuutta koskevia tietoihin, eikä laajemmin ulkomaalaisasioiden asianhallintajärjestelmän sisältämiin tietoihin. Ehdotettu käyttötarkoitussidonnaisuuden vaatimuksen soveltamisen rajoitus olisi välttämätön ja oikeasuhteinen yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan edellyttämällä tavalla kyseisen artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaisen tavoitteen saavuttamiseksi.

22 §. Määräaikaisten noudattaminen. Pykälän sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että käsite viivytyksettä korvattaisiin käsitteellä kiireellisesti. Tällöin pykälän sanamuoto vastaisi puitepäättöksen 17 artiklan 1 kohtaa.

Pykälään ehdotetulla muutoksella korjattaisiin puitepäätöksen 17 artiklan täytäntöönpanevaa lainsäädäntöä, josta komissio on antanut perustellun lausunnon.

26 §. Määräaikojen noudattaminen käräjäoikeudessa. Pykälän sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että käsite viivytyksestä korvattaisiin käsitteellä kiireellisesti. Tällöin pykälän sanamuoto vastaisi puitepäätöksen 17 artiklan 1 kohtaa.

Pykälään ehdotetulla muutoksella korjattaisiin puitepäätöksen 17 artiklan täytäntöönpanevaa lainsäädäntöä, josta komissio on antanut perustellun lausunnon.

32 §. Määräajat. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi ensinnäkin siten, että sen sanamuodosta, josta tulisi *1 momentti*, ehdotetaan poistettavaksi viimeinen virke, jonka voidaan katsoa olevan ristiriidassa puitepäätöksen 17 artiklan 4 kohdan periaatteen kanssa.

Lisäksi pykälään ehdotetaan otettavaksi uusi *2 momentti*, jonka mukaan, jos erityistapauksissa luovuttamista koskevaa päätöstä ei voitaisi tehdä 1 momentissa tai 41 §:n 2 momentissa säädetyssä määräajassa, pyynnön esittäneen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle olisi tehtävä 35 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus. Kyseisen 35 §:n 1 momentin mukaan, jos luovuttamisasiaa ei ole lainvoimaisesti ratkaistu 60 päivän kuluessa luovutettavaksi pyydetyn kiinniottamisesta, syyttäjän on ilmoitettava viivästyksestä ja sen syystä pyynnön esittäneen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle. Kyseisen pykälän 2 momentin mukaan, jos luovutettavaksi pyydetty on suostunut luovuttamiseen, eikä asiaa ole lainvoimaisesti ratkaistu kymmenen päivän kuluessa suostumuksen antamisesta, syyttäjän on vastaavasti tehtävä 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus.

Ilmoituksen tekemisen jälkeen tämän pykälän 1 momentissa ja 41 §:n 2 momentissa tarkoitetut määräajat jatkuisivat 30 päivällä siten, että asia olisi lainvoimaisesti ratkaistava 90 päivän kuluessa siitä, kun luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Suomessa.

Ehdotus tarkoittaisi, että määräajat jatkuisivat ilman erillisiä toimenpiteitä 30 päivällä, kun 35 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus olisi tehty. Säädettyjen määräaikojen ylittämisestä ei ole säädetty erityisiä seurauksia edellä tarkoitettujen ilmoitusten tekemisen lisäksi. Puitepäätöksen 17 artiklan 7 kohdan mukaan jäsenvaltion, joka on toistuvasti kärsinyt jonkin toisen jäsenvaltion viivästyksestä pidätysmääräyksen täytäntöönpanossa, on lisäksi ilmoitettava siitä neuvostolle puitepäätöksen täytäntöönpanon arvioimiseksi jäsenvaltioiden tasolla.

Käytännössä säädetyissä määräajoissa ei pysytä tilanteissa, joissa joudutaan pyytämään lisäselvityksiä taikka jos luovutettavaksi pyydetty on sairas.

Ehdotetulla säännöksellä lakiin saataisiin sisällytettyä puitepäätöksen 17 artiklan 4 kohdan periaate, jonka mukaan 17 artiklan 3 kohdassa säädetyt määräaikoja voidaan pidentää 30 päivällä vain erityistapauksissa.

Pykälään ehdotuilla muutoksilla korjattaisiin puitepäätöksen 17 artiklan täytäntöönpanevaa lainsäädäntöä, josta komissio on antanut perustellun lausunnon.

35 §. Viivästykset. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi lähinnä teknisiä sanamuodon muutoksia, jotta sen käsitteet vastaisivat puitepäätöksen 17 artiklassa käytettyjä käsitteitä.

41 §. Päätösvaltaisuus ja käsittelyn kiireellisyys. Pykälän *3 momentti* kumottaisiin, sillä kuten edellä on todettu, sen katsotaan olevan ristiriidassa puitepäätöksen 17 artiklan 4 kohdan kanssa.

49 §. *Täytäntöönpanon lykkäminen ja väliaikainen luovuttaminen.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että luovuttamisesta päättävä tuomioistuin voisi luovuttamispäätöksen täytäntöönpanon lykkäämisen sijasta väliaikaisesti luovuttaa luovutettavan henkilön pyynnön esittäneelle jäsenvaltiolle, mutta voimassa olevasta laista poiketen edellytyksenä olisi puitepäätöksen 24 artiklan 2 kohdan mukaisesti, että kyseisen tuomioistuimen ja luovuttamispyynnön esittäneen toisen jäsenvaltion oikeusviranomaisen välillä olisi tehtävä sopimus väliaikaisen luovuttamisen ehdoista.

Keskeistä olisi sopia väliaikaisen luovuttamisen kestosta ja luovutettavan henkilön palauttamisen turvaamisesta liittyvistä ehdoista sekä muista tarpeellisista ehdoista. Kun sopimus olisi tehty, tuomioistuin voisi tehdä päätöksen väliaikaisesta luovuttamisesta.

Väliaikainen luovuttaminen olisi pääsääntöisesti tarkoituksenmukaista tilanteessa, jossa henkilö suorittaa vankeusrangaistusta Suomessa, ja luovuttamispyyntö koskisi hänen läsnäoloaan oikeudenkäynnissä. Poissuljettua ei olisi, että väliaikainen luovuttaminen koskisi vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa.

Puitepäätöksen 24 artiklan 2 kohta edellyttää, että Suomessa sopimuksen tekisi luovuttamisesta päättävä tuomioistuin. Tuomioistuin voisi yhteistoiminnassa syyttäjän kanssa olla yhteydessä pyynnön esittäneeseen toisen jäsenvaltion oikeusviranomaiseen sopimuksen tekemistä varten.

Momentin mukaan puitepäätöksen 24 artiklan 2 kohdassa edellytetyn mukaisesti sopimus ehdoista olisi tehtävä kirjallisesti. Sopimuksessa olisi myös oltava maininta, että eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2002/584/YOS 24 artiklan 2 kohdan mukaisesti sopimuksen ehdot sitoisivat kaikkia pyynnön esittäneen jäsenvaltion viranomaisia. Sopimuksessa määritellyt ehdot olisi kirjattava tuomioistuimen väliaikaista luovuttamista koskevaan päätökseen.

Pykälään ehdotetulla muutoksella korjattaisiin puitepäätöksen 24 artiklan 2 kohdan täytäntöönpanevaa lainsäädäntöä, josta komissio on antanut perustellun lausunnon.

51 §. *Luvan antaminen.* Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä säädetty 30 päivän määräaika muutetaan 26 päivän pituiseksi. Lisäksi momentin viimeinen virke ehdotetaan poistettavaksi.

Pykälään ehdotetuilla muutoksilla korjattaisiin puitepäätöksen 27 artiklan 4 kohdan, 28 artiklan 3 kohdan c alakohdan ja 17 artiklan täytäntöönpanevaa lainsäädäntöä, josta komissio on antanut perustellun lausunnon.

53 §. *Edellytykset pyynnön esittämiselle.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa koskevien kiinniottamista ja luovuttamista koskevien pyyntöjen osalta edellytyksenä ei enää olisi, että pyynnön perusteena oleva tuomio olisi pitänyt antaa Suomessa. Ehdotetun sanamuodon mukaan kiinniottamista ja luovuttamista Suomeen voitaisiin pyytää, jos pyynnön perusteena olevasta teosta olisi annettu tuomio, joka on täytäntöönpanokelpoinen Suomessa, ja tuomittu seuraamus on vähintään neljän kuukauden vankeusrangaistus. Muutos tarkoittaisi, että myös muussa valtiossa annetun ja Suomeen täytäntöön pantavaksi siirretyn vankeusrangaistuksen osalta voitaisiin tehdä kiinniottamista ja luovuttamista koskeva pyyntö.

Pykälään ehdotetulla muutoksella korjattaisiin puitepäätöksen 2 artiklan 1 kohdan täytäntöönpanevaa lainsäädäntöä. Komissio ei ole tältä osin antanut perusteltua lausuntoa.

61 §. Kielto luovuttaa edelleen. Pykälän 2 momentin 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen mukaan edellä 1 momentissa tarkoitettua kieltoa ei sovelleta jäsenvaltiosta Suomeen luovutetun henkilön edelleen luovuttamiseen toiseen jäsenvaltioon, jos häneen ei sovelleta 58 §:n 1 momentissa tarkoitettua kieltoa mainitun pykälän 2 momentin 1 tai 5 kohdan nojalla.

Säännös tarkoittaisi, että jäsenvaltiosta Suomeen luovutettuun henkilöön ei sovellettaisi kieltoa luovuttaa edelleen toiseen jäsenvaltioon, jos hänellä 58 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaisesti olisi ollut tilaisuus poistua Suomesta eikä hän olisi poistunut 45 päivän kuluessa lopullisesta vapauttamisestaan tai olisi palannut Suomeen ensin poistuttuaan Suomesta.

Kyseistä edelleen luovuttamiskieltoa ei myöskään sovellettaisi, jos hän 58 §:n 2 momentin 5 kohdan mukaisesti olisi suostunut luovuttamiseensa ja luopunut vetoamasta 1 momentissa tarkoitettuun kieltoon eli erityissääntöön. Tämä tarkoittaisi, että ennen luovuttamista luovutettava voisi suostua erityissäännöstä ja edelleenluovuttamiskiellosta poikkeamiseen vain molemmista yhtäaikaisesti. Erillinen luopuminen joko pelkästään erityissäännöstä taikka pelkästään edelleenluovuttamiskiellosta olisi jatkossakin mahdollinen, mutta vasta luovuttamisen jälkeen joko 58 §:n 2 momentin 6 kohdan nojalla tai 61 §:n 2 momentin 3 kohdan nojalla.

Pykälään ehdotetuilla muutoksilla korjattaisiin puitepäätöksen 28 artiklan 2 kohdan c alakohdan täytäntöönpanevaa lainsäädäntöä, josta komissio on antanut perustellun lausunnon.

63 §. Kuuleminen tai väliaikainen siirtäminen ennen luovuttamista koskevaa päätöstä. Pykälän otsikkoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisätään maininta väliaikaisesta siirtämisestä.

Pykälän 1 momentin soveltamisalaa ei ehdoteta muutettavaksi, vaan säännöstä sovellettaisiin jatkossakin, jos toisen jäsenvaltion kiinniottamista ja luovuttamista koskeva pyyntö olisi tehty syytetoimenpiteitä varten. Säännös ei siis soveltuisi vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa koskeviin pyyntöihin.

Syytetoimenpiteitä koskevien pyyntöjen osalta luovuttamisesta päättävän toimivaltaisen tuomioistuimen olisi pyynnön esittäneen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä ennen luovuttamista koskevan päätöksen tekemistä suostuttava siihen, että luovutettavaksi pyydettyä kuullaan (1 kohta) tai siihen, että luovutettavaksi pyydetty siirretään väliaikaisesti pyynnön esittäneeseen jäsenvaltioon (2 kohta). Sekä kuulemisen että väliaikaisen siirtämisen osalta noudatettaisiin soveltuvin osin EIO-lakia. Viittaus tarkoittaisi, että EIO-lain lisäksi sovellettaisiin myös EIO-direktiiviä, joka on Suomessa lakina voimassa. Sääntelyä sovellettaisiin soveltuvin osin myös suhteessa Irlantiin ja Tanskaan.

Ehdotettu 1 momentti poikkeaisi voimassa olevasta ensinnäkin siinä, että luovutettavaksi pyydetyn kuulemisen lisäksi vaihtoehtoisesti luovuttamisesta päättävä toimivaltainen tuomioistuin voisi suostua kuulemisen sijasta väliaikaiseen siirtämiseen. Puitepäätöksen 18 artiklan 1 kohdan mukaan päätös tulisi tehdä täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen toimesta. Tämän johdosta momentissa on selvennetty, että päätöksen tekisi luovuttamisesta päättävä toimivaltainen tuomioistuin eli 11 §:n nojalla Helsingin käräjäoikeus tai 37 §:n nojalla korkein oikeus.

Ehdotettu sääntely mahdollistaisi Suomen kansalaisen tai Suomessa pysyvästi asuvan väliaikaisen siirtämisen samoin edellytyksin kuin muiden henkilöiden siirtämisen. EIO-direktiivin 22 artikla 2 kohdan a alakohdan mukaan henkilön suostumus on kaikkien henkilöryhmien osalta harkinnanvarainen kieltäytymisperuste. Suostumuksella voitaisiin katsoa

olevan merkitystä sen osalta, suostutaanko henkilön kuulemiseen vai väliaikaiseen siirtämiseen, mutta sen puutteen ei voida katsoa estävän väliaikaista siirtämistä.

Ehdotettu 1 momentti tarkoittaisi, että luovuttamisesta päättävän toimivaltaisen tuomioistuimen tulisi suostua joko 1 kohdan mukaiseen kuulemiseen tai 2 kohdan mukaiseen väliaikaiseen siirtämiseen. Kuten edellä on todettu, kuulemisen osalta EIO-laki ja EIO-direktiivi mahdollistavat henkilön kuulemisen pyynnön vastaanottaneessa jäsenvaltiossa taikka videoneuvottelua käyttäen. Käytännössä henkilön kuulemisesta videoneuvottelua käyttäen on muodostunut toimiva ja tarkoituksenmukainen menettelytapa, jota on perusteltua käyttää, jos sitä voidaan pitää asianmukaisena asian laatu huomioon ottaen.

Jos kyse olisi henkilön kuulemisesta koskevasta pyynnöstä, voidaan katsoa, että kuuleminen tulisi pyrkiä suorittamaan ensisijaisesti videoneuvottelun avulla taikka pyynnön vastaanottaneessa jäsenvaltiossa. Väliaikaiseen siirtämiseen suostumista ei voida pitää tarkoituksenmukaisena, jos kuuleminen voidaan suorittaa siirtämättä henkilöä. Puitepäätöksen 18 artikla edellyttää joko kuulemiseen tai väliaikaiseen siirtämiseen suostumista.

Puitepäätöksen 18 ja 19 artiklassa tarkoitettussa kuulemisessa ja väliaikaisessa siirtämisessä voidaan katsoa olevan kyse ensisijaisesti luovutettavaksi pyydetyn henkilön kuulemisesta, joka liittyy luovuttamispyynnön perusteena olevaan syyteasiaan. Tämä voidaan päätellä siitä, että 18 ja 19 artiklan soveltamisala koskee vain syytetoimenpiteitä koskevia pyyntöjä, joissa voi olla tarve henkilön kuulemiseen kyseisessä asiassa kesken luovuttamisprosessin.

EIO-laki ja EIO-direktiivi mahdollistavat henkilön väliaikaisen siirtämisen myös muussa kuin kuulemistarkoituksessa. Tällöin voi olla tarpeellista, että henkilö on fyysisesti läsnä pyynnön esittäneessä jäsenvaltiossa. Jos tällainen pyyntö esitettäisiin, myös se käsiteltäisiin EIO-lain ja EIO-direktiivin mukaisesti.

Siltä osin kuin kuulemisesta tai väliaikaista siirtämistä koskeva pyyntö ei kuuluisi 18 artiklan soveltamisalaan, Tanskan ja Irlannin osalta sovellettaisiin kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annettua lakia ja väliaikaista siirtämistä koskevaa lakia.

Pykälän 2 momentissa selvennettäisiin, että kuulemisen suorittaisi toimivaltainen oikeusviranomainen. Perusteena tälle olisi, että puitepäätöksen 19 artiklan 1 kohta edellyttää tätä. Riippuen siitä, suoritetaanko kuuleminen videoneuvottelun avulla vai Suomessa, kyseeseen voisi tulla joko Suomen toimivaltainen oikeusviranomainen eli tuomioistuin tai syyttäjä taikka pyynnön esittäneen jäsenvaltion toimivaltainen oikeusviranomainen.

Lisäksi momentissa selvennettäisiin puitepäätöksen 19 artiklan 2 kohdan mukaisesti, että kuulemisen edellytykset olisi määritettävä luovuttamista pyytäneen oikeusviranomaisen ja 1 momentissa tarkoitetun toimivaltaisen tuomioistuimen keskinäisellä sopimuksella. Kuten edellä on todettu, kuuleminen suoritettaisiin EIO-lain ja EIO-direktiivin sääntelyn mukaisesti joko videoneuvottelun avulla tai muutoin Suomessa. Sopimuksessa tulisi mainitun sääntelyn mukaisesti sopia esimerkiksi siitä, minkä jäsenvaltion lainsäädäntöä sovelletaan sekä toisen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen oikeudesta osallistua tai avustaa kuulemisessa.

Pykälän 3 momentin mukaan pyynnön esittäneen jäsenvaltion oikeusviranomaisen ja 1 momentissa tarkoitetun toimivaltaisen tuomioistuimen olisi sovittava väliaikaisen siirtämisen edellytyksistä ja kestosta. Luovutettavaksi pyydetyn olisi voitava palata Suomeen ollakseen läsnä häntä koskevissa istunnoissa luovuttamismenettelyn osalta. Säännös vastaisi puitepäätöksen 18 artiklan 2 ja 3 kohdan sisältöä.

Pykälän 4 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettu toimivaltainen tuomioistuin voisi vastaavasti pyytää toiselta jäsenvaltiolta Suomeen luovutettavaksi pyydetyn kuulemista tai hänen siirtämistään väliaikaisesti Suomeen.

Pykälään ehdotetuilla muutoksilla korjattaisiin puitepäättöksen 18 artiklan 1 kohdan b alakohdan ja saman artiklan 2 ja 3 kohdan täytäntöönpanevaa lainsäädäntöä, josta komissio on antanut perustellun lausunnon. Lisäksi ehdotettaisiin puitepäättöksen 19 artiklan osalta tarpeellisia täytäntöönpanevia säännöksiä.

69 §. Luvan antaminen kauttakuljetukseen. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen 2 ja 3 momentti, jotka ovat sisältäneet Suomen kansalaista koskevia erityissäännöksiä, kumottaisiin. Tällöin voimassa oleva 4 momentti siirtyisi uudeksi 2 momentiksi.

Ehdotus tarkoittaisi, että pykälän kauttakulkua koskevia säännöksiä sovellettaisiin jatkossa Suomen kansalaisiin samalla tavoin kuin muihin henkilöihin. Oikeusministeriö antaisi luvan kuljettaa Suomen kansalainen Suomen alueen kautta toiseen jäsenvaltioon, kun sille olisi toimitettu pykälän 1 momentissa tarkoitettut tiedot. Kuten edellä on todettu, mahdollisesti tuomittu tai tuomittava vapausrangaistus voisi tulla suoritettavaksi Suomessa tuomittujen siirtoa koskevan sääntelyn perusteella.

6.2 Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä

2 §. Luovuttaminen kaksoisrangaistavuutta tutkimatta. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa koskevien kiinniottamista ja luovuttamista koskevien pyyntöjen osalta edellytyksenä ei enää olisi, että luovutettavaksi pyydetty olisi pyynnön esittäneessä Pohjoismaassa tuomittu vapausrangaistukseen. Ehdotetun sanamuodon mukaan luovuttamiseen suostuttaisiin, jos luovutettavaksi pyydetty olisi tuomittu vapausrangaistukseen, joka olisi täytäntöönpanokelpoinen pyynnön esittäneessä Pohjoismaassa. Muutos tarkoittaisi, että myös muussa valtiossa annetun vapausrangaistuksen, joka olisi täytäntöönpanokelpoinen pyynnön esittäneessä Pohjoismaassa, perusteella suostuttaisiin luovuttamiseen.

4 §. Ehdottomat kieltäytymisperusteet. Pykälän 1 momentin 4 kohta kumottaisiin, sillä esityksessä ehdotetaan, että Suomen kansalaisen luovuttamista koskeva säännös siirrettäisiin harkinnanvaraiset kieltäytymisperusteet sisältävän 5 §:n 1 momentin 4 kohtaan ja 2 momenttiin.

Pykälän 1 momentin 5 kohta kumottaisiin, sillä esityksessä ehdotetaan, että rikoksen tekopaikkaa koskeva säännös siirrettäisiin harkinnanvaraiset kieltäytymisperusteet sisältävän 5 §:n 1 momentin uuteen 3 a kohtaan. Kieltäytymisperusteen tulisi jatkossa olla harkinnanvarainen, sillä ehdotettu EU-luovuttamislain vastaava 6 §:n 1 momentin 4 kohdan kieltäytymisperuste olisi harkinnanvarainen.

Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että se vastaisi EU-luovuttamislain 5 §:n 2 momenttiin ehdotettua sääntelyä. Perustelujen osalta viitataan mainitun 5 §:n 2 momentin perusteluihin.

5 §. Harkinnanvaraiset kieltäytymisperusteet. Pykälää muutettaisiin siten, että siihen lisättäisiin uusi 1 momentin 3 a kohta. Säännöksen sisältö vastaisi voimassa olevan lain 4 §:n 1 momentin 5 kohtaa, mutta mainittu kieltäytymisperuste olisi jatkossa harkinnanvarainen. Koska mainittu tekopaikkaa koskeva kieltäytymisperuste koskee vain tekoja tai sitä vastaavia tekoja, jotka eivät ole Suomessa rangaistavia, sen voidaan katsoa olevan soveltamisalaltaan rajoittuneempi kuin ehdotettu EU-luovuttamislain vastaava 6 §:n 1 momentin 4 kohdan kieltäytymisperuste. Tämän

johdosta sen sisältöä ei ole tarvetta muuttaa. Säännöksen sisältö vastaisi pohjoismaisen luovuttamissopimuksen 5 artiklan 2 kohtaa.

Lisäksi pykälän 4 kohdasta tulisi 1 momentin 4 kohta ja pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti. Näiltä osin ehdotettu sääntely vastaisi EU-luovuttamislain 6 §:n 1 momentin 6 kohtaan ja 2 momenttiin ehdotettua sääntelyä. Perustelujen osalta viitataan mainitun 6 §:n 1 momentin 6 kohdan ja 2 momentin perusteluihin.

Siltä osin kuin kyse olisi toisen Pohjoismaan kansalaisesta asumisen ja oleskelun laillisuutta arvioitaisiin mainittuihin kansalaisiin sovellettavan lainsäädännön perusteella.

7 §. Luovutettavan palauttamista koskeva ehto. Pykälää muutettaisiin siten, että se vastaisi EU-luovuttamislain 8 §:ään ehdotettua sääntelyä. Perustelujen osalta viitataan mainitun 8 §:n perusteluihin.

18 §. Luovutettavaksi pyydetylle tehtävät ilmoitukset ja tiedustelut. Pykälän 3 momenttia muutettaisiin siten, että se vastaisi EU-luovuttamislain 21 §:n 4 momenttiin ehdotettua sääntelyä. Perustelujen osalta viitataan mainitun 21 §:n 4 momentin perusteluihin.

50 §. Edellytykset pyynnön esittämiselle. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa koskevien kiinniottamista ja luovuttamista koskevien pyyntöjen osalta edellytyksenä ei olisi, että pyynnön perusteena oleva tuomio olisi pitänyt antaa Suomessa. Ehdotetun sanamuodon mukaan kiinniottamista ja luovuttamista Suomeen vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa varten voitaisiin pyytää, jos pyynnön perusteena olevasta teosta on annettu tuomio, joka olisi täytäntöönpanokelpoinen Suomessa, ja tuomittu seuraamus olisi vankeusrangaistus. Muutos tarkoittaisi, että myös muussa valtiossa annetun ja Suomeen täytäntöön pantavaksi siirretyn vankeusrangaistuksen osalta voitaisiin tehdä kiinniottamista ja luovuttamista koskeva pyyntö.

7 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan loppukevästä 2025.

Komission vireillä olevan rikkomusmenettelyn johdosta ehdotetun puitepäätöksen täytäntöönpanoa täydentävän lainsäädännön olisi syytä tulla voimaan viipymättä.

Lakia lähtökohtaisesti aletaan soveltaa sen voimaantulopäivänä ja kaikkeen toimintaan lähtökohtaisesti sovelletaan soveltamishetkellä voimassa olevaa lakia. Esityksessä on kuitenkin pidetty perusteltuna, että ehdotettuihin lakeihin otettaisiin säännös, jonka mukaan ennen lain voimaantuloa käräjäoikeudelle toimitettuihin luovuttamista koskevan päätöksen tekemistä koskeviin pyyntöihin sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. EU-luovuttamislain osalta kyse olisi lain 24 §:n mukaisista pyynnöistä ja pohjoismaisen luovuttamislain osalta 21 §:n mukaisista pyynnöistä. Tämä tarkoittaisi, että lain voimaantulon jälkeen käräjäoikeudelle toimitettuihin pyyntöihin sovellettaisiin esityksessä ehdotettua lainsäädäntöä. Selkeää säännöstä lain soveltamisen alkamisesta on pidetty perusteltuna erityisesti käytännön toiminnan kannalta.

8 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Perustuslain 9 §:ssä säädetään liikkumisvapaudesta. Pykälän 3 momentin mukaan Suomen kansalaista ei saa estää saapumasta maahan, karkottaa maasta eikä vastoin tahtoaan luovuttaa tai siirtää toiseen maahan. Lailla voidaan kuitenkin säätää, että Suomen kansalainen voidaan

rikoksen johdosta tai oikeudenkäyntiä varten taikka lapsen huoltoa tai hoitoa koskevan päätöksen täytäntöön panemiseksi luovuttaa tai siirtää maahan, jossa hänen ihmisoikeutensa ja oikeusturvansa on taattu.

Kyseinen 3 momentti on saanut sanamuotonsa lailla 802/2007. Perustuslain muuttamista koskevassa hallituksen esityksessä 102/2003 vp todettiin yhdeksi perusteeksi sanamuodon muuttamiselle eurooppalaista pidätysmääräystä koskevan puitepäätöksen hyväksyminen (s. 4). Eduskunnan perustuslakivaliokunta oli kiinnittänyt huomiota perustuslain 9 §:n 3 momentin aikaisemmin sisältämään ehdottomaan, Suomen kansalaisia koskevaan luovuttamis- ja siirtämiskieltoon käsitellessään neuvoston ehdotusta puitepäätökseksi eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä. Tuolloin valiokunta totesi ehdotuksen merkitsevän sitä, että mahdollisuus Suomen kansalaisen luovuttamiseen rikoksen johdosta toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon tulee pääsäännöksi, eikä ole vain törkeisiin rikoksiin kytkeytyvä poikkeus. Edelleen valiokunta katsoi, että perustuslain 9 §:n 3 momentti tulee tällaisen eurooppalaisen sääntelyn vuoksi sanonnallisesti selvästi harhaanjohtavaksi. Valtiosääntöoikeudellisesti ei valiokunnan mukaan ole kestävä, jos todellinen oikeustila maassa perustuu tällaisessa asiassa olennaisesti perustuslain sanamuodosta eroavaan poikkeuslailla toteutettuun ratkaisuun (ks. PeVL 42/2001 vp). Perustuslakivaliokunta toisti kantansa mietinnössään PevM 5/2005 vp. Perustuslain 9 §:n 3 momentin muutettu sanamuoto on tullut voimaan 1.10.2007.

Hallituksen esityksessä on useita ehdotuksia, joiden voidaan katsoa olevan merkityksellisiä mainitun perustuslain 9 §:n 3 momentin kannalta. Kun EU-luovuttamislain sääntelyssä on kyse rikoksesta epäillyn tai rikoksesta vapausrangaistukseen tuomitun Suomen kansalaisen luovuttamisesta, väliaikaisesta siirtämisestä tai kauttakulusta toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon, kyse voidaan katsoa olevan 3 momentissa tarkoitettusta Suomen kansalaisen luovuttamisesta tai siirtämisestä maahan, jossa hänen ihmisoikeutensa ja oikeusturvansa on taattu.

Mainittuja perustuslain kannalta merkityksellisiä säännösehdotuksia ovat ensinnäkin ehdotus EU-luovuttamislain 5 §:n 1 momentin 4 kohdan ehdottoman kieltäytymisperusteen kumoamisesta. Voimassa olevan 4 kohdan mukaan luovuttamisesta tulee kieltäytyä, jos pyyntö koskee vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa ja luovutettavaksi pyydetty on Suomen kansalainen ja pyytää saada suorittaa vapausrangaistuksen Suomessa; vapausrangaistus on pantava Suomessa täytäntöön noudattaen, mitä siitä erikseen säädetään. Kyseistä 4 kohtaa koskeva Suomen kansalaista koskeva sääntely ehdotetaan siirrettäväksi lain 6 §:n 6 kohtaan, jossa jatkossa säädettäisiin vastaavasta harkinnanvaraisesta kieltäytymisperusteesta Suomen kansalaisten osalta. Keskeisin muutos olisi, että Suomen kansalaisen esittämä pyyntö suorittaa vapausrangaistus Suomessa ei muodostaisi perustetta luovuttamisesta kieltäytymiselle. Ehdotuksen mukaan kyseinen harkinnanvarainen kieltäytymisperuste soveltuisi Suomen kansalaisten lisäksi tietyin edellytyksin myös Suomessa asuviin ja oleskeleviin. Kieltäytymisen edellytyksenä olisi lisäksi, että kieltäytymisen voitaisiin katsoa parantavan luovutettavaksi pyydetyn mahdollisuuksia sopeutua uudelleen yhteiskuntaan hänelle tuomitun rangaistuksen päättyessä taikka muu erityinen syy.

Esitys sisältää ehdotuksen lisäksi EU-luovuttamislain 8 §:n muuttamisesta, jonka voimassa olevan sanamuodon mukaan päätettäessä luovuttaa Suomen kansalainen syytetoimenpiteitä varten luovuttamisen ehdoksi on asetettava, että hänet välittömästi tuomion tultua lainvoimaiseksi palautetaan Suomeen suorittamaan mahdollisesti tuomittua vapausrangaistusta, jos luovutettavaksi pyydetty luovuttamisasian käsittelyn yhteydessä on pyytänyt saada suorittaa rangaistuksen Suomessa. Myös kyseinen säännös ehdotetaan muutettavaksi harkinnanvaraiseksi siten, että ehdon asettaminen ei olisi pakollista, vaikka luovutettavaksi pyydetty olisi pyytänyt ehdon asettamista. Myös kyseisen säännöksen osalta ehdotetaan, että

sama sääntely koskisi sekä Suomen kansalaisia että tietyin edellytyksin Suomessa vakinaisesti asuvia ja oleskelevia. Myös ehdon asettamisen osalta edellytyksenä olisi lisäksi, että kieltäytymisen voitaisiin katsoa parantavan luovutettavaksi pyydetyn mahdollisuuksia sopeutua uudelleen yhteiskuntaan hänelle tuomitun rangaistuksen päättyessä taikka muu erityinen syy.

Edellä mainittujen säännösehdotusten sisältö perustuu pääosin Euroopan unionin tuomioistuimen antamiin tuomioihin, joita on selostettu artiklakohtaisissa perusteluissa. Sääntely mahdollistaisi aiempaa laajemmin Suomen kansalaisen luovuttamisen toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon.

Myös esityksessä ehdotettu EU-luovuttamislain 63 §:n muuttaminen siten, että siihen sisällytettäisiin säännökset luovutettavaksi pyydetyn väliaikaisesta siirtämisestä luovuttamispyynnön esittäneeseen jäsenvaltioon, on perustuslain kannalta merkityksellinen. Ehdotuksen mukaan menettelyssä noudatettaisiin soveltuvin osin, mitä rikosasioita koskevaa eurooppalaista tutkintamääräystä koskeva direktiivin täytäntöönpanosta annetussa laissa säädetään. Mainitun lain 12 § ja EIO-direktiivin 22 artikla sisältävät jäsenvaltioiden välillä sovellettavat säännökset vapautensa menettäneen henkilön väliaikaisesta siirtämisestä. Kyseinen sääntely mahdollistaa myös Suomen kansalaisten ja Suomessa vakinaisesti asuvien väliaikaisen siirtämisen samoin edellytyksin kuin muiden henkilöiden osalta. EU-luovuttamislakiin ehdotetuilla muutoksilla olisi merkitystä erityisesti suhteessa Irlantiin ja Tanskaan, joihin ei sovelleta EIO-direktiivin sääntelyä. Kyseessä olisivat kuitenkin Euroopan unionin jäsenvaltiot, joten esityksessä on katsottu, ettei ehdotus olisi ristiriidassa perustuslain 9 §:n 3 momentin kanssa. Myös perustuslakivaliokunta on EIO-lain osalta katsonut, että se voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä (PeVL 18/2017 vp).

Esityksessä ehdotetaan EU-luovuttamislain kauttakulkua koskevan 69 §:n osalta, että sitä muutettaisiin siten, että sen 2 ja 3 momentti, jotka sisältävät Suomen kansalaisia koskevaa erityissääntelyä, kumottaisiin. Ehdotus tarkoittaisi, että Suomen kansalaisten osalta lupa kauttakuljetukseen Suomen alueen kautta annettaisiin samoin edellytyksin kuin muiden henkilöiden osalta, eikä pelkkä kauttakuljetus Suomen alueen kautta antaisi Suomen kansalaiselle jatkossa oikeutta suorittaa toisessa jäsenvaltiossa tuomittua vapausrangaistusta Suomessa. Kuten edellä on todettu, toisen jäsenvaltion määräämä vapausrangaistus olisi kuitenkin mahdollista siirtää suoritettavaksi Suomessa tuomittujen siirtoa Euroopan unionissa koskevan puitepäättöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäättöksen soveltamisesta annetussa laissa säädetyn edellytyksin.

Voimassa oleva EU-luovuttamislain 69 §:n 2 ja 3 momentti perustuvat perustuslakivaliokunnan lausuntoon 18/2003 vp, jota on tarkemmin selostettu artiklakohtaisissa perusteluissa. Vaihtoehto ehdotetulle sääntelylle olisi ollut, että Suomen kansalaista koskeva erityissääntely olisi tietyin edellytyksin laajennettu soveltumaan Suomessa vakinaisesti asuviin ja oleskeleviin. Esityksessä on kuitenkin katsottu, että pelkkä kauttakulku on sattumanvarainen peruste sille, että vapausrangaistus suoritettaisiin Suomessa. Lisäksi Suomen kansalaisen luovuttamista koskevaa sääntelyä ehdotetaan esityksessä muutettavaksi laajemmin harkinnanvaraiseksi, joka tarkoittaisi, että myös kauttakulkuilanteissa jouduttaisiin laajempaan asian selvittämiseen. Perusteltuna on pidetty, että tältä osin oikeutta suorittaa vapausrangaistus Suomessa arvioitaisiin edellä mainitun tuomittujen siirtoa koskevan sääntelyn perusteella.

Perustuslain kannalta merkityksellinen on myös ehdotettu EU-luovuttamislain 5 §:n 2 momentin muuttaminen. Kuten edellä on todettu, säännös on otettu lakiin perustuslakivaliokunnan lausunnon 18/2003 vp (s. 4) johdosta. Ottaen huomioon komission antama perusteltu lausunto sekä artiklakohtaisissa perusteluissa selostettu unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö, ehdotetun uuden säännöksen muotoilussa ei ole ollut juurikaan

kansallista harkinnanvaraa. Vaihtoehtoisena sääntelynä voidaan katsoa olleen kyseisen 2 momentin kumoaminen kokonaan ja sääntelyn jääminen voimassa olevan EU-luovuttamislain 5 §:n 1 momentin 6 kohdan (ihmisoikeuksia koskeva ehdoton kieltäytymisperuste) sekä 47 §:n (täytäntöönpanon siirtäminen) varaan.

Perustuslain 6 §:n 1 ja 2 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Myös SEUT 18 ja perusoikeuskirjan 20 artikla sisältävät syrjintäkieltoa ja yhdenvertaisuutta koskevat määräykset. SEUT 18 artikla sisältää Euroopan unionin kansalaisia koskevan säännöksen, jonka mukaan kaikki kansalaisuuteen perustuva syrjintä on kiellettyä perussopimusten soveltamisalalla, sanotun kuitenkin rajoittamatta perussopimusten erityismääräysten soveltamista. Perusoikeuskirjan 20 artiklan mukaan kaikki ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Säännöksen soveltamisala ei rajoitu vain unionin kansalaisiin. Perusoikeuskirjan 21 artiklan 1 kohta sisältää yleisen syrjintäkiellon ja artikla 2 kohdassa kielletään kaikenlainen kansalaisuuteen perustuva syrjintä perussopimusten soveltamisalalla, sanotun kuitenkin rajoittamatta niiden erityismääräysten soveltamista. Kuten edellä on selostettu, unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännön mukaan eurooppalaista pidätyismääräystä koskevassa sääntelyssä toisen jäsenvaltion kansalaisia tulee lähtökohtaisesti kohdella samalla tavoin kuin omia kansalaisia. Unionin tuomioistuin on myös kolmannen maan kansalaisten osalta korostanut yhdenvertaisuutta lain edessä koskevaa periaatetta. Komissio on perustellussa lausunnossaan katsonut, että jäsenvaltioiden on noudatettava kansallisen täytäntöönpanon yhteydessä SEUT 18 artiklaa.

Edellä mainittujen säännösten osalta ei ole ollut juurikaan kansallista liikkumavaraa ottaen huomioon komission aloittama rikkomusmenettely sekä Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö.

Ehdotettu EU-luovuttamislain 21 §:n 4 momentin muutos olisi merkityksellinen perustuslain 10 §:n turvaaman yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Poliisille ehdotettu tietojen tarkistusoikeus tarkoittaisi yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan mukaisesti tehtävää poikkeusta mainitun asetuksen 5 artiklassa tarkoitettusta käyttötarkoitussidonnaisuuden vaatimuksesta. Ehdotettu 4 momentin muutos ei perustu suoraan puitepäätöksen säännöksiin, vaan siinä käytettäisiin tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 kohdan mukaista liikkumavaraa. Ehdotettu ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmän tietojen tarkistaminen olisi kuitenkin välttämätöntä, jotta voidaan taata rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpano puitepäätöksen mukaisesti. Poliisilla olisi oikeus tarkistaa ulkomaalaisasioiden asianhallintajärjestelmästä luovuttamisasian valmistelua varten pelkästään luovutettavaksi pyydetyn maassaoleskelun pituutta ja laillisuutta koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä asian käsittelyn kannalta. Ehdotettu säännös samalla turvaisi myös luovutettavaksi pyydetyn oikeutta luovuttamisasian valmisteluun paikkansa pitävien tietojen perusteella.

EU:n tuomioistuin on kiinnittänyt oikeuskäytännössään käyttötarkoitussidonnaisuuden vaatimuksen osalta huomiota muun muassa siihen, millä tavalla käsittelyn tarkoitukset on ilmaistu ja mahdollistaako sääntely henkilötietojen käsittelyn nimenomaisesti muuhun tarkoitukseen kuin siihen, jota varten ne on kerätty (esim. tuomio 20.10.2022, C-77/21, Digi Távközlési és Szolgálató Kft., 27 ja 29 kohta; ks. myös tuomio 21.6.2022, C-817/19, Ligue des droits humains) Käyttötarkoitussidonnaisuuden vaatimuksen ohella tuomioistuin on korostanut tietojen minimoinnin periaatetta, jonka mukaisesti käsiteltävien henkilötietojen on oltava asianmukaisia ja olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeen suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään (esim. tuomio 2.3.2023, C-268/21, Norra Stockholms Bygg AB, 52 kohta). Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti korostanut arkaluonteisten tietojen käsittelyn

välttämättömyyden vaatimuksen ohella erityisesti käyttötarkoitussidonnaisuuden vaatimusta. Valiokunta on pitänyt mahdollisena tehdä käyttötarkoitussidonnaisuudesta vain täsmällisiä ja vähäisiksi luonnehdittavia poikkeuksia. Tällainen sääntely ei myöskään saa johtaa siihen, että muu kuin alkuperäiseen käyttötarkoitukseen liittyvä toiminta muodostuu rekisterin pääasialliseksi tai edes merkittäväksi käyttötavaksi (ks. PeVL 37/2024 vp, kappale 14, PeVL 40/2021 vp, s. 5 kappale 15, PeVL 15/2018 vp, s. 45, PeVL 1/2018 vp, s. 4, PeVL 14/2017 vp, s. 5–6). Huomioiden tarkistettavien tietojen rajauksen maassaoleskelun pituutta ja laillisuutta koskeviin tietoihin, jotka ovat välttämättömiä luovuttamisasian käsittelyssä, ehdotettu käyttötarkoitussidonnaisuuden vaatimuksen soveltamisen rajoitus tarkoittaisi täsmällistä ja vähäistä poikkeusta tietojen alkuperäisestä käyttötarkoituksesta. Kyseessä olisi välttämätön ja oikeasuhteinen toimenpide laissa säädetyn tavoitteen saavuttamiseksi.

Siltä osin kuin esityksessä ehdotetaan pohjoismaiseen luovuttamislakiin edellä selostettuja vastaavia muutoksia, esityksessä viitataan edellä mainittuihin EU-luovuttamislain muutoksia koskeviin perusteluihin.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (1286/2003) 5 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta ja 41 §:n 3 momentti, sellaisena kuin niistä on 41 §:n 3 momentti laissa 658/2015,

muutetaan 5 §:n 2 momentti, 6 §:n 4 ja 6 kohta, 8 §, 21 §:n 4 momentti, 22, 26, 32 ja 35 §, 49 §:n 2 momentti, 51 §:n 3 momentti, 53 §:n 2 momentti, 61 §:n 2 momentin 2 kohta sekä 63 ja 69 §, sellaisina kuin niistä ovat 21 §:n 4 momentti laissa 779/2013, 35 § laissa 1237/2019 ja 49 §:n 2 momentti laissa 1174/2011, sekä

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 621/2012, uusi 3 momentti ja 6 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

2 §

Luovuttaminen kaksoisrangaistavuuden täytyessä

Veron, maksun, tullin tai valuuttatoimien osalta luovuttamiseen suostutaan, vaikka Suomen laissa ei aseteta samantyyppisiä veroja tai maksuja tai siihen ei sisälly samantyyppistä veroja, maksuja, tulleja tai valuuttatoimia koskevaa sääntelyä kuin pyynnön esittäneen jäsenvaltion laissa.

5 §

Ehdottomat kieltäytymisperusteet

Luovuttamisesta tulee kieltäytyä myös, jos vakavasti sairaana olevan henkilön osalta on olemassa painavia ja todellisia perusteita sille, että luovuttaminen saattaa tämän henkilön todelliseen vaaraan siitä, että hänen odotettu elinaikansa lyhenee merkittävästi tai hänen terveydentilansa heikkenee nopeasti, merkittävästi ja peruuttamattomasti, ja käytettävissä olevien tietojen perusteella tätä vaaraa ei voida estää kohtuullisessa ajassa, eikä sitä voida poistaa siirtämällä täytäntöönpanoa 47 §:n nojalla. Jos tarkoitettu vaara voidaan sitä vastoin estää kohtuullisessa ajassa, uudesta luovuttamispäivästä on sovittava pyynnön esittäneen oikeusviranomaisen kanssa.

6 §

Harkinnanvaraiset kieltäytymisperusteet

Luovuttamisesta voidaan kieltäytyä, jos:

4) pyynnön perusteena oleva teko katsotaan rikoslain 1 luvun mukaan tehdyksi kokonaan tai osittain Suomessa taikka suomalaisessa aluksessa tai ilma-aluksessa;

6) pyyntö koskee vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa ja luovutettavaksi pyydetty on Suomen kansalainen taikka on asunut vakinaisesti tai oleskellut Suomessa laillisesti vähintään viisi vuotta ja pyytää saada suorittaa vapausrangaistuksen Suomessa;

Edellä 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa kieltäytymisen edellytyksenä on lisäksi, että sen voidaan katsoa parantavan luovutettavaksi pyydetyn mahdollisuuksia sopeutua uudelleen yhteiskuntaan hänelle tuomitun rangaistuksen päättyessä taikka muusta erityisestä syystä. Arvioinnissa voidaan ottaa huomioon oleskelun keston lisäksi muun ohella erityisesti oleskelun luonne ja edellytykset sekä perhe-, kieli-, kulttuuriset, sosiaaliset, taloudelliset ja muut siteet, joita hänellä on Suomeen. Jos edellä mainittujen siteiden voidaan poikkeuksellisesti katsoa olevan erityisen merkittävät, luovuttamisesta voidaan kieltäytyä, vaikka vakinainen asuminen tai oleskelu Suomessa on kestänyt alle viisi vuotta. Vapausrangaistus on pantava Suomessa täytäntöön noudattaen, mitä siitä erikseen säädetään.

8 §

Luovutettavan palauttamista koskeva ehto

Päätettäessä luovuttaa Suomen kansalainen taikka Suomessa laillisesti vähintään viisi vuotta vakinaisesti asunut tai oleskellut syytetoimenpiteitä varten luovuttamisen ehdoksi voidaan asettaa, että hänet välittömästi tuomion tultua lainvoimaiseksi palautetaan Suomeen suorittamaan mahdollisesti tuomittua vapausrangaistusta, jos luovutettavaksi pyydetty luovuttamisasian käsittelyn yhteydessä on pyytänyt saada suorittaa rangaistuksen Suomessa.

Ehdon asettamisen edellytyksenä on lisäksi, että 6 §:n 1 momentin 6 kohdassa ja 2 momentissa säädetty luovuttamisesta kieltäytymisen edellytykset täyttyvät.

21 §

Luovutettavaksi pyydetylle tehtävät ilmoitukset ja tiedustelut

Suoritetuista toimenpiteistä on laadittava pöytäkirja, johon on tehtävä merkinnät tehdyistä toimenpiteistä ja jossa on ilmoitettava saatu selvitys. Poliisilla on oikeus saamansa selvityksen tueksi tarkistaa luovutettavaksi pyydetyn maassaoleskelun pituutta ja laillisuutta koskevat tiedot ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmästä. Keskusrikospoliisi toimittaa pöytäkirjan ja muut asiakirjat toimivaltaiselle syyttäjälle.

22 §

Määräaikojen noudattaminen

Saatuaan 17 §:n mukaisesti säilöön ottamista koskevat asiakirjat syyttäjän on huolehdittava, että luovuttamisasiaa käsitellään kiireellisesti siten, että tuomioistuimien voi noudattaa tässä laissa säädettyjä määräaikoja.

26 §

Määräaikojen noudattaminen käräjäoikeudessa

Käräjäoikeuden on huolehdittava, että luovuttamisasiaa käsitellään kiireellisesti siten, että tuomioistuin voi noudattaa tässä laissa säädettyjä määräaikoja.

32 §

Määräajat

Jos luovutettavaksi pyydetty on suostunut luovuttamiseen, käräjäoikeuden on tehtävä luovuttamista koskeva päätös kolmen päivän kuluessa suostumuksen antamisesta. Käräjäoikeuden on kuitenkin aina tehtävä luovuttamista koskeva päätös 26 päivän kuluessa siitä, kun luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Suomessa.

Jos erityistapauksissa luovuttamista koskevaa päätöstä ei voida tehdä 1 momentissa tai 41 §:n 2 momentissa säädetyssä määräajassa, pyynnön esittäneen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle on tehtävä 35 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus. Ilmoituksen tekemisen jälkeen tämän pykälän 1 momentissa ja 41 §:n 2 momentissa tarkoitettut määräajat jatkuvat 30 päivällä siten, että asia on lainvoimaisesti ratkaistava 90 päivän kuluessa siitä, kun luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Suomessa.

35 §

Viivästykset

Jos luovuttamisasiaa ei ole erityistapauksissa lainvoimaisesti ratkaistu 60 päivän kuluessa luovutettavaksi pyydetyn kiinniottamisesta, syyttäjän on välittömästi ilmoitettava viivästyksestä ja sen syystä pyynnön esittäneen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle.

Jos luovutettavaksi pyydetty on suostunut luovuttamiseen, eikä asiaa ole erityistapauksissa lainvoimaisesti ratkaistu kymmenen päivän kuluessa suostumuksen antamisesta, syyttäjän on vastaavasti tehtävä 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus.

Jos luovuttamisasiaa ei poikkeuksellisten olosuhteiden johdosta ole lainvoimaisesti ratkaistu 30 päivän kuluessa 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen määräaikojen päättymisestä, syyttäjän on ilmoitettava viivästyksestä ja sen syystä Eurojustille.

49 §

Täytäntöönpanon lykkäminen ja väliaikainen luovuttaminen

Luovuttamisesta päättävä tuomioistuin voi luovuttamispäätöksen täytäntöönpanon lykkäämisen sijasta väliaikaisesti luovuttaa luovutettavan henkilön pyynnön esittäneelle jäsenvaltiolle kyseisen tuomioistuimen ja luovuttamispyynnön esittäneen toisen jäsenvaltion oikeusviranomaisen välillä tehtävässä sopimuksessa määriteltävin ehdoin. Sopimus ehdoista on tehtävä kirjallisesti ja siinä on oltava maininta, että eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2002/584/YOS 24 artiklan 2 kohdan mukaisesti sopimuksen ehdot sitovat kaikkia pyynnön esittäneen jäsenvaltion viranomaisia. Sopimuksessa määritellyt ehdot on kirjattava tuomioistuimen väliaikaista luovuttamista koskevaan päätökseen.

51 §

Luvan antaminen

Päätös tulee tehdä 26 päivän kuluessa pyynnön saapumisesta syyttäjälle.

53 §

Edellytykset pyynnön esittämiselle

Kiinniottamista ja luovuttamista Suomeen vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa varten voidaan pyytää, jos pyynnön perusteena olevasta teosta on annettu tuomio, joka on täytäntöönpanokelpoinen Suomessa, ja tuomittu seuraamus on vähintään neljän kuukauden vankeusrangaistus.

61 §

Kielto luovuttaa edelleen

Edellä 1 momentissa tarkoitettua kieltoa ei sovelleta jäsenvaltiosta Suomeen luovutetun henkilön edelleen luovuttamiseen toiseen jäsenvaltioon, jos:

2) häneen ei sovelleta 58 §:n 1 momentissa tarkoitettua kieltoa mainitun pykälän 2 momentin 1 tai 5 kohdan nojalla;

63 §

Kuuleminen tai väliaikainen siirtäminen ennen luovuttamista koskevaa päätöstä

Jos kiinniottamista ja luovuttamista koskeva toisen jäsenvaltion pyyntö on tehty syytetoimenpiteitä varten, luovuttamisesta päättävän toimivaltaisen tuomioistuimen on pyynnön esittäneen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä ennen luovuttamista koskevan päätöksen tekemistä suostuttava noudattaen soveltuvin osin rikosasioita koskevaa eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin täytäntöönpanosta annettua lakia (430/2017) siihen, että:

1) luovutettavaksi pyydettyä kuullaan; tai

2) luovutettavaksi pyydetty siirretään väliaikaisesti pyynnön esittäneeseen jäsenvaltioon.

Luovutettavaksi pyydetyn kuulemisen toimittaa toimivaltainen oikeusviranomainen. Kuulemisen edellytykset on määritettävä luovuttamista pyytäneen oikeusviranomaisen ja 1 momentissa tarkoitettun toimivaltaisen tuomioistuimen keskinäisellä sopimuksella.

Pyynnön esittäneen jäsenvaltion oikeusviranomaisen ja 1 momentissa tarkoitettun toimivaltaisen tuomioistuimen on sovittava väliaikaisen siirtämisen edellytyksistä ja kestosta. Luovutettavaksi pyydetyn on voitava palata Suomeen ollakseen läsnä häntä koskevissa luovuttamismenettelyä koskevissa istunnoissa.

Suomen toimivaltainen viranomainen voi vastaavasti pyytää toiselta jäsenvaltiolta Suomeen luovutettavaksi pyydetyn kuulemista tai hänen siirtämistään väliaikaisesti Suomeen.

69 §

Luvan antaminen kauttakuljetukseen

Oikeusministeriö antaa rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetun lain 33 §:n mukaisesti luvan siihen, että jäsenvaltiosta tai Euroopan unioniin kuulumattomasta valtiosta toiseen jäsenvaltioon luovutettavaksi pyydetty voidaan kuljettaa Suomen kautta, jos oikeusministeriölle on ilmoitettu:

- 1) hänen henkilöllisyytensä ja kansalaisuutensa;
- 2) luovuttamista koskevan pyynnön olemassaolo;
- 3) rikoksen luonne ja oikeudellinen luokittelu; sekä
- 4) kuvaus olosuhteista, joissa rikos on tehty sekä rikoksen tekoaika ja -paikka.

Kauttakuljetusta koskeva pyyntö voidaan lähettää oikeusministeriölle millä tahansa sellaisella tavalla, josta voidaan esittää kirjallinen todiste. Oikeusministeriö antaa päätöksensä tiedoksi samaa menettelyä noudattaen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa käräjäoikeudelle tällä lailla muutettavan lain 24 §:n nojalla toimitettuihin pyyntöihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki

rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annetun lain (1383/2007) 4 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta,
muutetaan 2 §, 4 §:n 2 momentti, 5 §:n 4 kohta, 7 §, 18 §:n 3 momentti ja 50 §:n 2 momentti sekä
lisätään 5 §:ään uusi 3 a kohta ja uusi 2 momentti seuraavasti:

2 §

Luovuttaminen kaksoisrangaistavuutta tutkimatta

Luovuttamiseen suostutaan, jos pyynnön perusteena olevasta teosta pyynnön esittäneen Pohjoismaan lain mukaan voidaan tuomita vapausrangaistus taikka jos luovutettavaksi pyydetty on tuomittu vapausrangaistukseen, joka on täytäntöönpanokelpoinen pyynnön esittäneessä Pohjoismaassa.

4 §

Ehdottomat kieltäytymisperusteet

Luovuttamisesta tulee kieltäytyä myös, jos vakavasti sairaana olevan henkilön osalta on olemassa painavia ja todellisia perusteita sille, että luovuttaminen saattaa tämän henkilön todelliseen vaaraan siitä, että hänen odotettu elinaikansa lyhenee merkittävästi tai hänen terveydentilansa heikkenee nopeasti, merkittävästi ja peruuttamattomasti, ja käytettävissä olevien tietojen perusteella tätä vaaraa ei voida estää kohtuullisessa ajassa, eikä sitä voida poistaa siirtämällä täytäntöönpanoa 44 §:n nojalla. Jos tarkoitettu vaara voidaan sitä vastoin estää kohtuullisessa ajassa, uudesta luovuttamispäivästä on sovittava pyynnön esittäneen oikeusviranomaisen kanssa.

5 §

Harkinnanvaraiset kieltäytymisperusteet

Luovuttamisesta voidaan kieltäytyä, jos:

3 a) pyynnön perusteena oleva teko katsotaan rikoslain 1 luvun mukaan tehdyksi kokonaan tai osittain Suomessa taikka suomalaisessa aluksessa tai ilma-aluksessa eikä teko tai sitä vastaava teko ole Suomessa rangaistava;

4) pyyntö koskee vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa ja luovutettavaksi pyydetty on Suomen kansalainen taikka on asunut vakinaisesti tai oleskellut Suomessa laillisesti vähintään viisi vuotta ja pyytää saada suorittaa vapausrangaistuksen Suomessa;

Edellä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa kieltäytymisen edellytyksenä on lisäksi, että sen voidaan katsoa parantavan luovutettavaksi pyydetyn mahdollisuuksia sopeutua uudelleen yhteiskuntaan hänelle tuomitun rangaistuksen päättyessä taikka muusta erityisestä syystä. Arvioinnissa voidaan ottaa huomioon oleskelun keston lisäksi muun ohella erityisesti oleskelun luonne ja edellytykset sekä perhe-, kieli-, kulttuuriset, sosiaaliset, taloudelliset ja muut siteet, joita hänellä on Suomeen. Jos edellä mainittujen siteiden voidaan poikkeuksellisesti katsoa olevan erityisen merkittävät, luovuttamisesta voidaan kieltäytyä, vaikka vakinainen asuminen tai oleskelu Suomessa on kestänyt alle viisi vuotta. Vapausrangaistus on pantava Suomessa täytäntöön noudattaen, mitä siitä erikseen säädetään.

7 §

Luovutettavan palauttamista koskeva ehto

Päätettäessä luovuttaa Suomen kansalainen taikka Suomessa laillisesti vähintään viisi vuotta vakinaisesti asunut tai oleskellut syytetoimenpiteitä varten luovuttamisen ehdoksi voidaan asettaa, että hänet välittömästi tuomion tultua lainvoimaiseksi palautetaan Suomeen suorittamaan mahdollisesti tuomittua vapausrangaistusta, jos luovutettavaksi pyydetty luovuttamisasian käsittelyn yhteydessä on pyytänyt saada suorittaa rangaistuksen Suomessa.

Ehdon asettamisen edellytyksenä on lisäksi, että 5 §:n 1 momentin 4 kohdassa ja 2 momentissa säädetyt luovuttamisesta kieltäytymisen edellytykset täyttyvät.

18 §

Luovutettavaksi pyydetylle tehtävät ilmoitukset ja tiedustelut

Suoritetuista toimenpiteistä on laadittava pöytäkirja, johon on tehtävä merkinnät tehdyistä toimenpiteistä ja jossa on ilmoitettava saatu selvitys. Poliisilla on oikeus saamansa selvityksen tueksi tarkistaa luovutettavaksi pyydetyn maassaoleskelun pituutta ja laillisuutta koskevat tiedot ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmästä. Keskusrikospoliisi toimittaa pöytäkirjan ja muut asiakirjat toimivaltaiselle syyttäjälle.

50 §

Edellytykset pyynnön esittämiselle

Kiinniottamista ja luovuttamista Suomeen vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa varten voidaan pyytää, jos pyynnön perusteena olevasta teosta on annettu tuomio, joka on täytäntöönpanokelpoinen Suomessa, ja tuomittu seuraamus on vankeusrangaistus.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa käräjäoikeudelle tällä lailla muutettavan lain 21 §:n nojalla toimitettuihin pyyntöihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Helsingissä 16.4.2025

Pääministeri

Petteri Orpo

Oikeusministeri Leena Meri

1.

Laki

rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (1286/2003) 5 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta ja 41 §:n 3 momentti, sellaisena kuin niistä on 41 §:n 3 momentti laissa 658/2015,

muutetaan 5 §:n 2 momentti, 6 §:n 4 ja 6 kohta, 8 §, 21 §:n 4 momentti, 22, 26, 32 ja 35 §, 49 §:n 2 momentti, 51 §:n 3 momentti, 53 §:n 2 momentti, 61 §:n 2 momentin 2 kohta sekä 63 ja 69 §, sellaisina kuin niistä ovat 21 §:n 4 momentti laissa 779/2013, 35 § laissa 1237/2019 ja 49 §:n 2 momentti laissa 1174/2011, sekä

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 621/2012, uusi 3 momentti ja 6 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Luovuttaminen kaksoisrangaistavuuden täytyessä

Luovuttaminen kaksoisrangaistavuuden täytyessä

(uusi)

Veron, maksun, tullin tai valuuttatoimien osalta luovuttamiseen suostutaan, vaikka Suomen laissa ei aseteta samantyyppisiä veroja tai maksuja tai siihen ei sisälly samantyyppistä veroja, maksuja, tulleja tai valuuttatoimia koskevaa sääntelyä kuin pyynnön esittäneen jäsenvaltion laissa.

5 §

5 §

Ehdottomat kieltäytymisperusteet

Ehdottomat kieltäytymisperusteet

Luovuttamisesta tulee kieltäytyä, jos:

4) *pyyntö koskee vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa ja luovutettavaksi pyydetty on Suomen kansalainen ja pyytää saada suorittaa vapausrangaistuksen Suomessa; vapausrangaistus on pantava Suomessa*

(kumotaan)

täytäntöön noudattaen, mitä siitä erikseen säädetään;

5) pyynnön perusteena oleva teko katsotaan rikoslain 1 luvun mukaan tehdyksi kokonaan tai osittain Suomessa taikka suomalaisessa aluksessa tai ilma-aluksessa ja:

a) teko tai sitä vastaava teko ei ole Suomessa rangaistava; taikka

b) rikoksen syyteoikeus on Suomen lain mukaan vanhentunut taikka rangaistusta ei voitaisi enää tuomita tai panna täytäntöön;

Luovuttamisesta tulee kieltäytyä myös, jos luovuttaminen asianomaisen henkilön ikään, terveydentilaan tai muihin henkilökohtaisiin seikkoihin taikka erityisiin olosuhteisiin nähden olisi inhimillisistä syistä kohtuutonta eikä tämä kohtuuttomuus ole poistettavissa siirtämällä täytäntöönpanoa 47 §:n nojalla.

(kumotaan)

Luovuttamisesta tulee kieltäytyä myös, jos vakavasti sairaana olevan henkilön osalta on olemassa painavia ja todellisia perusteita sille, että luovuttaminen saattaa tämän henkilön todelliseen vaaraan siitä, että hänen odotettu elinaikansa lyhenee merkittävästi tai hänen terveydentilansa heikkenee nopeasti, merkittävästi ja peruuttamattomasti, ja käytettävissä olevien tietojen perusteella tätä vaaraa ei voida estää kohtuullisessa ajassa, eikä sitä voida poistaa siirtämällä täytäntöönpanoa 47 §:n nojalla. Jos tarkoitettu vaara voidaan sitä vastoin estää kohtuullisessa ajassa, uudesta luovuttamispäivästä on sovittava pyynnön esittäneen oikeusviranomaisen kanssa.

6 §

Harkinnanvaraiset kieltäytymisperusteet

Luovuttamisesta voidaan kieltäytyä, jos:

4) pyynnön perusteena oleva teko katsotaan rikoslain 1 luvun mukaan tehdyksi kokonaan tai osittain Suomessa taikka suomalaisessa aluksessa tai ilma-aluksessa ja on tarkoituksenmukaisempaa käsitellä asia Suomessa;

6) pyyntö koskee vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa, luovutettavaksi pyydetty asuu Suomessa pysyvästi ja pyytää saada suorittaa vapausrangaistuksen Suomessa sekä hänen henkilökohtaisten olosuhteittensa tai muun erityisen syyn takia on perusteltua, että hän suorittaa vapausrangaistuksen Suomessa;

6 §

Harkinnanvaraiset kieltäytymisperusteet

Luovuttamisesta voidaan kieltäytyä, jos:

4) pyynnön perusteena oleva teko katsotaan rikoslain 1 luvun mukaan tehdyksi kokonaan tai osittain Suomessa taikka suomalaisessa aluksessa tai ilma-aluksessa;

6) pyyntö koskee vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa ja luovutettavaksi pyydetty on Suomen kansalainen taikka on asunut vakinaisesti tai oleskellut Suomessa laillisesti vähintään viisi vuotta ja pyytää saada suorittaa vapausrangaistuksen Suomessa;

vapausrangaistus on pantava Suomessa täytäntöön noudattaen, mitä siitä erikseen säädetään;

Edellä 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa kieltäytymisen edellytyksenä on lisäksi, että sen voidaan katsoa parantavan luovutettavaksi pyydetyn mahdollisuuksia sopeutua uudelleen yhteiskuntaan hänelle tuomitun rangaistuksen päättyessä taikka muusta erityisestä syystä. Arvioinnissa voidaan ottaa huomioon oleskelun keston lisäksi muun ohella erityisesti oleskelun luonne ja edellytykset sekä perhe-, kieli-, kulttuuriset, sosiaaliset, taloudelliset ja muut siteet, joita hänellä on Suomeen. Jos edellä mainittujen siteiden voidaan poikkeuksellisesti katsoa olevan erityisen merkittävät, luovuttamisesta voidaan kieltäytyä, vaikka vakinainen asuminen tai oleskelu Suomessa on kestänyt alle viisi vuotta. Vapausrangaistus on pantava Suomessa täytäntöön noudattaen, mitä siitä erikseen säädetään.

8 §

Luovutettavan palauttamista koskeva ehto

Päätettäessä luovuttaa Suomen kansalainen syytetoimenpiteitä varten luovuttamisen ehdoksi on asetettava, että hänet välittömästi tuomion tultua lainvoimaiseksi palautetaan Suomeen suorittamaan mahdollisesti tuomittua vapausrangaistusta, jos luovutettavaksi pyydetty luovuttamisasian käsittelyn yhteydessä on pyytänyt saada suorittaa rangaistuksen Suomessa.

Jos luovutettavaksi pyydetty asuu Suomessa pysyvästi, 1 momentin mukainen ehto voidaan asettaa, jos luovutettavaksi pyydetty luovuttamisasian käsittelyn yhteydessä on pyytänyt saada suorittaa rangaistuksen Suomessa ja hänen henkilökohtaisten olosuhteittensa tai muun erityisen syyn takia on perusteltua, että hän voi suorittaa

8 §

Luovutettavan palauttamista koskeva ehto

Päätettäessä luovuttaa Suomen kansalainen taikka Suomessa laillisesti vähintään viisi vuotta vakinaisesti asunut tai oleskellut syytetoimenpiteitä varten luovuttamisen ehdoksi voidaan asettaa, että hänet välittömästi tuomion tultua lainvoimaiseksi palautetaan Suomeen suorittamaan mahdollisesti tuomittua vapausrangaistusta, jos luovutettavaksi pyydetty luovuttamisasian käsittelyn yhteydessä on pyytänyt saada suorittaa rangaistuksen Suomessa.

Ehdon asettamisen edellytyksenä on lisäksi, että 6 §:n 1 momentin 6 kohdassa ja 2 momentissa säädetyt luovuttamisesta kieltäytymisen edellytykset täyttyvät.

mahdollisesti tuomittavan vapausrangaistuksen Suomessa.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetut vapausrangaistukset on pantava Suomessa täytäntöön noudattaen, mitä siitä erikseen säädetään.

21 §

Luovutettavaksi pyydetylle tehtävät ilmoitukset ja tiedustelut

Suoritetuista toimenpiteistä on laadittava pöytäkirja, johon on tehtävä merkinnät tehdyistä toimenpiteistä ja jossa on ilmoitettava saatu selvitys. Keskusrikospoliisi toimittaa pöytäkirjan ja muut asiakirjat toimivaltaiselle syyttäjälle.

22 §

Määräaikojen noudattaminen

Saatuaan 17 §:n mukaisesti säilöön ottamista koskevat asiakirjat syyttäjän on huolehdittava, että luovuttamisasiaa käsitellään viivytyksettä siten, että tuomioistuin voi noudattaa tässä laissa säädettyjä määräaikoja.

26 §

Määräaikojen noudattaminen käräjäoikeudessa

Käräjäoikeuden on huolehdittava, että luovuttamisasiaa käsitellään viivytyksettä siten, että tuomioistuin voi noudattaa tässä laissa säädettyjä määräaikoja.

21 §

Luovutettavaksi pyydetylle tehtävät ilmoitukset ja tiedustelut

Suoritetuista toimenpiteistä on laadittava pöytäkirja, johon on tehtävä merkinnät tehdyistä toimenpiteistä ja jossa on ilmoitettava saatu selvitys. *Poliisilla on oikeus saamansa selvityksen tueksi tarkistaa luovutettavaksi pyydetyn maassaokeskelun pituutta ja laillisuutta koskevat tiedot ulkomaalaisasioiden asiankäsitelyjärjestelmästä.*

Keskusrikospoliisi toimittaa pöytäkirjan ja muut asiakirjat toimivaltaiselle syyttäjälle.

22 §

Määräaikojen noudattaminen

Saatuaan 17 §:n mukaisesti säilöön ottamista koskevat asiakirjat syyttäjän on huolehdittava, että luovuttamisasiaa käsitellään *kiireellisesti* siten, että tuomioistuin voi noudattaa tässä laissa säädettyjä määräaikoja.

26 §

Määräaikojen noudattaminen käräjäoikeudessa

Käräjäoikeuden on huolehdittava, että luovuttamisasiaa käsitellään *kiireellisesti* siten, että tuomioistuin voi noudattaa tässä laissa säädettyjä määräaikoja.

32 §

32 §

Määräajat

Määräajat

Jos luovutettavaksi pyydetty on suostunut luovuttamiseen, käräjäoikeuden on tehtävä luovuttamista koskeva päätös kolmen päivän kuluessa suostumuksen antamisesta. Käräjäoikeuden on kuitenkin aina tehtävä luovuttamista koskeva päätös 26 päivän kuluessa siitä, kun luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Suomessa. *Jos päätöstä ei erityisestä syystä voida tehdä mainitussa määräajassa, se on tehtävä niin pian kuin mahdollista.*

Jos luovutettavaksi pyydetty on suostunut luovuttamiseen, käräjäoikeuden on tehtävä luovuttamista koskeva päätös kolmen päivän kuluessa suostumuksen antamisesta. Käräjäoikeuden on kuitenkin aina tehtävä luovuttamista koskeva päätös 26 päivän kuluessa siitä, kun luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Suomessa.

Jos erityistapauksissa luovuttamista koskevaa päätöstä ei voida tehdä 1 momentissa tai 41 §:n 2 momentissa säädetyssä määräajassa, pyynnön esittäneen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle on tehtävä 35 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus. Ilmoituksen tekemisen jälkeen tämän pykälän 1 momentissa ja 41 §:n 2 momentissa tarkoitetut määräajat jatkuvat 30 päivällä siten, että asia on lainvoimaisesti ratkaistava 90 päivän kuluessa siitä, kun luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Suomessa.

35 §

35 §

Viivästykset

Viivästykset

Jos luovuttamisasiaa ei ole lainvoimaisesti ratkaistu 60 päivän kuluessa luovutettavaksi pyydetyn kiinniottamisesta, syyttäjän on ilmoitettava viivästyksestä ja sen syystä pyynnön esittäneen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle.

Jos luovuttamisasiaa ei ole erityistapauksissa lainvoimaisesti ratkaistu 60 päivän kuluessa luovutettavaksi pyydetyn kiinniottamisesta, syyttäjän on välittömästi ilmoitettava viivästyksestä ja sen syystä pyynnön esittäneen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle.

Jos luovutettavaksi pyydetty on suostunut luovuttamiseen, eikä asiaa ole lainvoimaisesti ratkaistu kymmenen päivän kuluessa suostumuksen antamisesta, syyttäjän on vastaavasti tehtävä 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus.

Jos luovutettavaksi pyydetty on suostunut luovuttamiseen, eikä asiaa ole erityistapauksissa lainvoimaisesti ratkaistu kymmenen päivän kuluessa suostumuksen antamisesta, syyttäjän on vastaavasti tehtävä 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus.

Jos luovuttamisasiaa ei ole lainvoimaisesti ratkaistu 30 päivän kuluessa 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen määräaikaisten

Jos luovuttamisasiaa ei poikkeuksellisten olosuhteiden johdosta ole lainvoimaisesti ratkaistu 30 päivän kuluessa 1 ja 2

Voimassa oleva laki

Ehdotus

päättymisestä, syyttäjän on ilmoitettava viivästyksestä ja sen syystä Eurojustille.

momentissa tarkoitettujen määräaikojen päättymisestä, syyttäjän on ilmoitettava viivästyksestä ja sen syystä Eurojustille.

41 §

Päätösvaltaisuus ja käsittelyn kiireellisyys

41 §

Päätösvaltaisuus ja käsittelyn kiireellisyys

Jos 2 momentissa säädettyä määräaika ei erityisestä syystä voida noudattaa, asia tulee ratkaista niin pian kuin mahdollista.

(kumotaan)

49 §

Täytäntöönpanon lykkääminen ja väliaikainen luovuttaminen

49 §

Täytäntöönpanon lykkääminen ja väliaikainen luovuttaminen

Tuomioistuin voi luovuttamispäätöksen täytäntöönpanon lykkäämisen sijasta väliaikaisesti luovuttaa luovutettavan henkilön pyynnön esittäneelle jäsenvaltiolle. Suomessa vankeusrangaistusta suorittava henkilö voidaan luovuttaa ainoastaan pyynnön esittäneessä jäsenvaltiossa vireillä olevaa oikeudenkäyntiä varten. Määräaika, johon mennessä väliaikaisesti luovutettu on palautettava Suomeen, sekä muut väliaikaisen luovuttamisen ehdot on kirjattava käräjäoikeuden päätökseen. Päätökseen on otettava maininta myös siitä, että pyynnön esittäneellä valtiolla on velvollisuus noudattaa väliaikaisen luovuttamisen ehtoja. Väliaikaista luovuttamista koskevan päätöksen täytäntöönpanoon voidaan ryhtyä, kun pyynnön esittäneen valtion toimivaltainen viranomainen on kirjallisesti ilmoittanut sitoutuvansa noudattamaan käräjäoikeuden määrittämiä ehtoja.

Luovuttamisesta päättävä tuomioistuin voi luovuttamispäätöksen täytäntöönpanon lykkäämisen sijasta väliaikaisesti luovuttaa luovutettavan henkilön pyynnön esittäneelle jäsenvaltiolle kyseisen tuomioistuimen ja luovuttamispyynnön esittäneen toisen jäsenvaltion oikeusviranomaisen välillä tehtävässä sopimuksessa määriteltävin ehdoin. Sopimus ehdoista on tehtävä kirjallisesti ja siinä on oltava maininta, että eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2002/584/YOS 24 artiklan 2 kohdan mukaisesti sopimuksen ehdot sitovat kaikkia pyynnön esittäneen jäsenvaltion viranomaisia. Sopimuksessa määritellyt ehdot on kirjattava tuomioistuimen väliaikaista luovuttamista koskevaan päätökseen.

51 §

Luvan antaminen

Päätös tulee tehdä 30 päivän kuluessa pyynnön saapumisesta syyttäjälle. *Jos päätöstä ei erityisestä syystä voida tehdä mainitussa määräajassa, se on tehtävä niin pian kuin mahdollista.*

53 §

Edellytykset pyynnön esittämiselle

Kiinniottamista ja luovuttamista Suomeen vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa varten voidaan pyytää, jos pyynnön perusteena olevasta teosta on annettu täytäntöönpanokelpoinen tuomio Suomessa ja tuomittu seuraamus on vähintään neljän kuukauden vankeusrangaistus.

61 §

Kielto luovuttaa edelleen

Edellä 1 momentissa tarkoitettua kieltoa ei sovelleta jäsenvaltiosta Suomeen luovutetun henkilön edelleen luovuttamiseen toiseen jäsenvaltioon, jos:

2) hän on suostunut luovuttamiseensa ja luopunut vetoamasta 1 momentissa tarkoitettuun kieltoon;

63 §

Kuuleminen ennen luovuttamista koskevaa päätöstä

Jos kiinniottamista ja luovuttamista koskeva toisen jäsenvaltion pyyntö on tehty syytetoimenpiteitä varten, kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain

51 §

Luvan antaminen

Päätös tulee tehdä 26 päivän kuluessa pyynnön saapumisesta syyttäjälle.

53 §

Edellytykset pyynnön esittämiselle

Kiinniottamista ja luovuttamista Suomeen vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa varten voidaan pyytää, jos pyynnön perusteena olevasta teosta on annettu *tuomio, joka on täytäntöönpanokelpoinen Suomessa*, ja tuomittu seuraamus on vähintään neljän kuukauden vankeusrangaistus.

61 §

Kielto luovuttaa edelleen

Edellä 1 momentissa tarkoitettua kieltoa ei sovelleta jäsenvaltiosta Suomeen luovutetun henkilön edelleen luovuttamiseen toiseen jäsenvaltioon, jos:

2) *häneen ei sovelleta 58 §:n 1 momentissa tarkoitettua kieltoa mainitun pykälän 2 momentin 1 tai 5 kohdan nojalla;*

63 §

*Kuuleminen **tai väliaikainen siirtäminen** ennen luovuttamista koskevaa päätöstä*

Jos kiinniottamista ja luovuttamista koskeva toisen jäsenvaltion pyyntö on tehty syytetoimenpiteitä varten, *luovuttamisesta päättävän toimivaltaisen tuomioistuimen on*

(4/1994) mukaisen toimivaltaisen viranomaisen on pyynnön esittäneen jäsenvaltion pyynnöstä ennen luovuttamista koskevan päätöksen tekemistä suostuttava siihen, että luovutettavaksi pyydettyä kuullaan mainitun lain mukaisesti.

pyynnön esittäneen jäsenvaltion *toimivaltaisen viranomaisen* pyynnöstä ennen luovuttamista koskevan päätöksen tekemistä suostuttava *noudattaen soveltuvin osin rikosasioita koskevaa eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin täytäntöönpanosta annettua lakia (430/2017)* siihen, että:

- 1) luovutettavaksi pyydettyä kuullaan; tai
- 2) luovutettavaksi pyydetty siirretään väliaikaisesti pyynnön esittäneeseen jäsenvaltioon.

Luovutettavaksi pyydetyn kuulemisen toimittaa toimivaltainen oikeusviranomainen. Kuulemisen edellytykset on määritettävä luovuttamista pyytäneen oikeusviranomaisen ja 1 momentissa tarkoitetun toimivaltaisen tuomioistuimen keskinäisellä sopimuksella.

Pyynnön esittäneen jäsenvaltion oikeusviranomaisen ja 1 momentissa tarkoitetun toimivaltaisen tuomioistuimen on sovittava väliaikaisen siirtämisen edellytyksistä ja kestosta. Luovutettavaksi pyydetyn on voitava palata Suomeen ollakseen läsnä häntä koskevissa luovuttamismenettelyä koskevissa istunnoissa.

Suomen toimivaltainen viranomainen voi vastaavasti pyytää toiselta jäsenvaltiolta Suomeen luovutettavaksi pyydetyn kuulemista tai hänen siirtämistään väliaikaisesti Suomeen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen voi vastaavasti pyytää toiselta jäsenvaltiolta Suomeen luovutettavaksi pyydetyn kuulemista.

69 §

Luvan antaminen kauttakuljetukseen

Oikeusministeriö antaa rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetun lain 33 §:n mukaisesti luvan siihen, että jäsenvaltiosta tai Euroopan unioniin kuulumattomasta valtiosta toiseen jäsenvaltioon luovutettavaksi pyydetty voidaan kuljettaa Suomen kautta, jos oikeusministeriölle on ilmoitettu:

- 1) hänen henkilöllisyytensä ja kansalaisuutensa;
- 2) luovuttamista koskevan pyynnön olemassaolo;

69 §

Luvan antaminen kauttakuljetukseen

Oikeusministeriö antaa rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetun lain 33 §:n mukaisesti luvan siihen, että jäsenvaltiosta tai Euroopan unioniin kuulumattomasta valtiosta toiseen jäsenvaltioon luovutettavaksi pyydetty voidaan kuljettaa Suomen kautta, jos oikeusministeriölle on ilmoitettu:

- 1) hänen henkilöllisyytensä ja kansalaisuutensa;
- 2) luovuttamista koskevan pyynnön olemassaolo;

Voimassa oleva laki

3) rikoksen luonne ja oikeudellinen luokittelu; sekä

4) kuvaus olosuhteista, joissa rikos on tehty, mukaan lukien aika ja paikka.

Lupaa ei saa antaa, jos luovutettavaksi pyydetty henkilö on Suomen kansalainen ja luovuttaminen tapahtuisi vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa varten eikä luovutettavaksi pyydetty ole suostunut Suomen kautta tapahtuvaan kuljetukseen.

Jos luovutettavaksi pyydetty on Suomen kansalainen ja luovuttaminen tapahtuisi syytetoimenpiteitä varten, luvan ehdoksi on asetettava, että luovutettavaksi pyydetty henkilö välittömästi tuomion tultua lainvoimaiseksi palautetaan Suomeen suorittamaan mahdollisesti tuomittua vapausrangaistusta, mikäli hän pyytää saada suorittaa rangaistuksensa Suomessa. Vapausrangaistus on pantava Suomessa täytäntöön noudattaen, mitä siitä erikseen säädetään.

Kauttakuljetusta koskeva pyyntö voidaan lähettää oikeusministeriölle millä tahansa sellaisella tavalla, josta voidaan esittää kirjallinen todiste. Oikeusministeriö antaa päätöksensä tiedoksi samaa menettelyä noudattaen.

Ehdotus

3) rikoksen luonne ja oikeudellinen luokittelu; sekä

4) kuvaus olosuhteista, joissa rikos on tehty sekä rikoksen tekoaika ja -paikka.

Kauttakuljetusta koskeva pyyntö voidaan lähettää oikeusministeriölle millä tahansa sellaisella tavalla, josta voidaan esittää kirjallinen todiste. Oikeusministeriö antaa päätöksensä tiedoksi samaa menettelyä noudattaen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Ennen tämän lain voimaantuloa käräjäoikeudelle tällä lailla muutettavan lain 24 §:n nojalla toimitettuihin pyyntöihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki

rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annetun lain (1383/2007) 4 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta,
muutetaan 2 §, 4 §:n 2 momentti, 5 §:n 4 kohta, 7 §, 18 §:n 3 momentti ja 50 §:n 2 momentti sekä

lisätään 5 §:ään uusi 3 a kohta ja uusi 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

*Luovuttaminen kaksoisrangaistavuutta
tutkimatta*

*Luovuttaminen kaksoisrangaistavuutta
tutkimatta*

Luovuttamiseen suostutaan, jos pyynnön perusteena olevasta teosta pyynnön esittäneen Pohjoismaan lain mukaan voidaan tuomita vapausrangaistus taikka jos luovutettavaksi pyydetty on pyynnön esittäneessä Pohjoismaassa tuomittu vapausrangaistukseen.

Luovuttamiseen suostutaan, jos pyynnön perusteena olevasta teosta pyynnön esittäneen Pohjoismaan lain mukaan voidaan tuomita vapausrangaistus taikka jos luovutettavaksi pyydetty on tuomittu vapausrangaistukseen, joka on täytäntöönpanokelpoinen pyynnön esittäneessä Pohjoismaassa.

4 §

4 §

Ehdottomat kieltäytymisperusteet

Ehdottomat kieltäytymisperusteet

Luovuttamisesta tulee kieltäytyä, jos:

4) pyyntö koskee vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa ja luovutettavaksi pyydetty on Suomen kansalainen, joka pyytää saada suorittaa vapausrangaistuksen Suomessa; vapausrangaistus on pantava Suomessa täytäntöön noudattaen, mitä siitä erikseen säädetään;

(kumotaan)

5) pyynnön perusteena oleva teko katsotaan rikoslain 1 luvun mukaan tehdyksi kokonaan tai osittain Suomessa taikka suomalaisessa aluksessa tai ilma-aluksessa eikä teko tai sitä vastaava teko ole Suomessa rangaistava;

(kumotaan)

Luovuttamisesta tulee kieltäytyä myös, jos luovuttaminen asianomaisen henkilön ikään, terveydentilaan tai muihin henkilökohtaisiin seikkoihin taikka erityisiin olosuhteisiin nähden olisi inhimillisistä syistä kohtuutonta eikä tämä kohtuuttomuus ole poistettavissa siirtämällä täytäntöönpanoa 44 §:n nojalla.

Luovuttamisesta tulee kieltäytyä myös, jos vakavasti sairaana olevan henkilön osalta on olemassa painavia ja todellisia perusteita sille, että luovuttaminen saattaa tämän henkilön todelliseen vaaraan siitä, että hänen odotettu elinaikansa lyhenee merkittävästi tai hänen terveydentilansa heikkenee nopeasti, merkittävästi ja peruuttamattomasti, ja käytettävissä olevien tietojen perusteella tätä vaaraa ei voida estää kohtuullisessa ajassa, eikä sitä voida poistaa siirtämällä täytäntöönpanoa 44 §:n nojalla. Jos tarkoitettu vaara voidaan sitä vastoin estää kohtuullisessa ajassa, uudesta luovuttamispäivästä on sovittava pyynnön esittäneen oikeusviranomaisen kanssa.

5 §

5 §

Harkinnanvaraiset kieltäytymisperusteet

Harkinnanvaraiset kieltäytymisperusteet

Luovuttamisesta voidaan kieltäytyä, jos:

Luovuttamisesta voidaan kieltäytyä, jos:

(uusi)

4) pyyntö koskee vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa, luovutettavaksi pyydetty asuu Suomessa pysyvästi ja pyytää saada suorittaa vapausrangaistuksen Suomessa sekä hänen henkilökohtaisten olosuhteittensa tai muun erityisen syyn takia on perusteltua, että hän suorittaa vapausrangaistuksen Suomessa; vapausrangaistus on pantava Suomessa täytäntöön noudattaen, mitä siitä erikseen säädetään;

3 a) pyynnön perusteena oleva teko katsotaan rikoslain 1 luvun mukaan tehdyksi kokonaan tai osittain Suomessa taikka suomalaisessa aluksessa tai ilma-aluksessa eikä teko tai sitä vastaava teko ole Suomessa rangaistava;

4) pyyntö koskee vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa ja luovutettavaksi pyydetty on Suomen kansalainen taikka on asunut vakinaisesti tai oleskellut Suomessa laillisesti vähintään viisi vuotta ja pyytää saada suorittaa vapausrangaistuksen Suomessa;

Edellä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa kieltäytymisen edellytyksenä on lisäksi, että sen voidaan katsoa parantavan luovutettavaksi pyydetyn mahdollisuuksia sopeutua uudelleen yhteiskuntaan hänelle tuomitun rangaistuksen päättyessä taikka muusta erityisestä syystä. Arvioinnissa voidaan ottaa huomioon oleskelun keston lisäksi muun ohella erityisesti oleskelun luonne ja edellytykset sekä perhe-, kieli-,

kulttuuriset, sosiaaliset, taloudelliset ja muut siteet, joita hänellä on Suomeen. Jos edellä mainittujen siteiden voidaan poikkeuksellisesti katsoa olevan erityisen merkittävät, luovuttamisesta voidaan kieltäytyä, vaikka vakinainen asuminen tai oleskelu Suomessa on kestänyt alle viisi vuotta. Vapausrangaistus on pantava Suomessa täytäntöön noudattaen, mitä siitä erikseen säädetään.

7 §

7 §

*Luovutettavan palauttamista koskeva ehto**Luovutettavan palauttamista koskeva ehto*

Päätettäessä luovuttaa Suomen kansalainen syytetoimenpiteitä varten luovuttamisen ehdoksi on asetettava, että hänet välittömästi tuomion tultua lainvoimaiseksi palautetaan Suomeen suorittamaan mahdollisesti tuomittua vapausrangaistusta, jos luovutettavaksi pyydetty luovuttamisasian käsittelyn yhteydessä on pyytänyt saada suorittaa rangaistuksen Suomessa.

Päätettäessä luovuttaa Suomen kansalainen *taikka Suomessa laillisesti vähintään viisi vuotta vakinaisesti asunut tai oleskellut syytetoimenpiteitä varten luovuttamisen ehdoksi voidaan asettaa, että hänet välittömästi tuomion tultua lainvoimaiseksi palautetaan Suomeen suorittamaan mahdollisesti tuomittua vapausrangaistusta, jos luovutettavaksi pyydetty luovuttamisasian käsittelyn yhteydessä on pyytänyt saada suorittaa rangaistuksen Suomessa.*

Jos luovutettavaksi pyydetty asuu Suomessa pysyvästi, 1 momentin mukainen ehto voidaan asettaa, jos luovutettavaksi pyydetty luovuttamisasian käsittelyn yhteydessä on pyytänyt saada suorittaa rangaistuksen Suomessa ja hänen henkilökohtaisten olosuhteittensa tai muun erityisen syyn takia on perusteltua, että hän voi suorittaa mahdollisesti tuomittavan vapausrangaistuksen Suomessa.

Ehdon asettamisen edellytyksenä on lisäksi, että 5 §:n 1 momentin 4 kohdassa ja 2 momentissa säädetty luovuttamisesta kieltäytymisen edellytykset täyttyvät.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetut seuraamukset on pantava Suomessa täytäntöön noudattaen, mitä siitä erikseen säädetään.

18 §

18 §

*Luovutettavaksi pyydetylle tehtävät ilmoitukset ja tiedustelut**Luovutettavaksi pyydetylle tehtävät ilmoitukset ja tiedustelut*

Suoritetuista toimenpiteistä on laadittava pöytäkirja, johon on tehtävä merkinnät

Suoritetuista toimenpiteistä on laadittava pöytäkirja, johon on tehtävä merkinnät

Voimassa oleva laki

tehdyistä toimenpiteistä ja jossa on ilmoitettava saatu selvitys. Keskusrikospoliisi toimittaa pöytäkirjan ja muut asiakirjat toimivaltaiselle syyttäjälle.

50 §

Edellytykset pyynnön esittämiselle

Kiinniottamista ja luovuttamista Suomeen vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa varten voidaan pyytää, jos pyynnön perusteena olevasta teosta on annettu täytäntöönpanokelpoinen tuomio Suomessa ja tuomittu seuraamus on vankeusrangaistus.

Ehdotus

tehdyistä toimenpiteistä ja jossa on ilmoitettava saatu selvitys. *Poliisilla on oikeus saamansa selvityksen tueksi tarkistaa luovutettavaksi pyydetyn maassaoliskelun pituutta ja laillisuutta koskevat tiedot ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmästä.* Keskusrikospoliisi toimittaa pöytäkirjan ja muut asiakirjat toimivaltaiselle syyttäjälle.

50 §

Edellytykset pyynnön esittämiselle

Kiinniottamista ja luovuttamista Suomeen vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa varten voidaan pyytää, jos pyynnön perusteena olevasta teosta on annettu *tuomio, joka on täytäntöönpanokelpoinen Suomessa,* ja tuomittu seuraamus on vankeusrangaistus.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Ennen tämän lain voimaantuloa käräjäoikeudelle tällä lailla muutettavan lain 21 §:n nojalla toimitettuihin pyyntöihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.